



**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DERS DIŞI SPORTİF ETKİNLİKLERE
KATILIMLARINA YÖNELİK EBEVEYN TUTUM VE GÖRÜŞLERİ**

Aynur YILMAZ

DOKTORA TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜŐÜ**

MAYIS, 2016

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aynur

Soyadı : YILMAZ

Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi : .../06/2016

TEZİN

Türkçe Adı : Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımına
Yönelik Ebeveyn Tutum ve Görüşleri

İngilizce Adı : Parents' Attitude and Views towards Participation to
Extracurricular Sport Activity of High School Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Aynur YILMAZ

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Aynur YILMAZ tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımına Yönelik Ebeveyn Tutum ve Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Özbay GÜVEN

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Tez Savunma Tarihi: 23/05/2016

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Tahir ATICI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Doktora sürecimde tez danışmanlığımı üstlenerek, bilgi ve deneyimlerinden faydalanmamı sağlayan, tezimin her aşamasında görüş ve önerilerini esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Özbay GÜVEN'e sonsuz teşekkür ederim. Çalışma konusunun şekillenmesinde destek ve önerilerini esirgemeyen tez izleme komitesi üyelerinden değerli hocam Sayın Doç Dr. Erman ÖNCÜ'ye, çalışma süresince özveride bulunup, yapıcı eleştirileri ile çalışmama sağladığı katkılardan dolayı Sayın Doç Dr. Ekrem Levent İLHAN'a ve doktora sürecinin başından sonuna kadar bana inanan, desteğini esirgemeyen çok kıymetli hocam Öğr. Gör. Murat TÜRKAN'a teşekkürlerimi sunarım. Tezin yazımında görüşlerini sunan arkadaşım Arş. Gör. Oğuz Kaan ESENTÜRK'e, tez verilerin toplanmasında yardımını esirgemeyen değerli hocam Sayın Öğr. Gör. Oğuz ŞAHİN'e ve arkadaşım Arş. Gör. Mehmet ULAŞ'a teşekkür ederim.

Tez yazımı süresince karşılaştığım zorlukların üstesinden gelme konusunda manevi desteğini esirgemeyen, tezimle ilgili konularda bilimsel katkı sağlayan değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Abdullah Bora ÖZKARA'ya, Arş. Gör. Şengül AKINCI'ya, Arş. Gör. Zahide TONGA'ya, Arş. Gör. Gönül DEMİR'e, Arş. Gör. Zekihan HAZAR'a, Arş. Gör. Sevinç NAMLI'ya teşekkür ederim. Tezimin okunması ve düzeltilmesine sağladıkları katkılardan dolayı değerli meslektaşlarım Erkan YARIMKAYA ve Naki KAYA'ya minnetlerimi sunarım.

Doktora tezimin uygulamasını yaptığım Kırıkkale il merkezindeki liselerde görev yapan idarecilere, beden eğitimi öğretmenlerine ve çalışma grubunu oluşturan değerli velilere çalışmama yapmış oldukları katkılardan dolayı teşekkürü borç bilirim. Doktora eğitimim sürecinde, 2211-Yurt İçi Doktora Burs Programı kapsamında sağladığı maddi desteklerden dolayı TÜBİTAK'ın Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı birimine teşekkürlerimi sunarım. Uzun ve meşakkatli bu süreçte gösterdikleri sabır ve verdikleri her türlü destek için yegâne varlıklarım olan annem İsmnaz YILMAZ'a, babam Hayrettin YILMAZ'a ve canım kardeşlerim Fatih, Hülya ve Elif YILMAZ'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DERS DIŞI SPORTİF ETKİNLİKLERE
KATILIMLARINA YÖNELİK EBEVEYN TUTUM VE GÖRÜŞLERİ
(Doktora Tezi)**

**YILMAZ, Aynur
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MAYIS 2016**

ÖZ

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutum ve görüşleri incelenmiştir. Ebeveynlerin bu etkinliklere yönelik tutumlarının yönü (olumlu ya da olumsuz) çocuklarının bu etkinliklere katılımını destekleme açısından önem taşımaktadır. Nicel ve nitel yaklaşımların bir arada kullanıldığı karma yaklaşım desenlerinden Açıklayıcı Sıralı Desen ile kurgulanan araştırma, 2014-2015 Eğitim-Öğretim 2. Yarıyılında, Kırıkkale il merkezinde farklı liselerde öğrenim gören 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin ebeveynleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel bölümünde evreni Kırıkkale İl Merkezinde çocukları farklı liselerde öğrenim gören toplam 13295 ebeveyn oluşturmuş; örnekleme ise bu kitleyi % 96 güven aralığı ve % 4 hata payı ile temsil eden ve TEOG puanlarına göre küme örnekleme ve sınıf seviyelerine göre tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 772 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmanın nitel bölümünde ise nicel verilerin analizi sonucunda yüksek ve düşük tutum puanlarına sahip olan 14 ebeveyn çalışma grubuna dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, Yılmaz ve Güven (2015) tarafından geliştirilen “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği”, araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Nicel verilerin çözümlenmesinde istatistiksel yöntem olarak t-testi ve ANOVA, Tukey çoklu karşılaştırma, Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları; ebeveyn öğrenim durumu, mesleği, aile gelir durumu, çocuk sayısı, spor yapma durumu, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesi, onların ders dışı sportif etkinliklere katılım durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ebeveyn cinsiyeti ve yaşı, öğrenci cinsiyeti, algılanan akademik başarı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gözlenememiştir. Araştırmanın nitel bölümünde

ise; ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları, çocuklarının bu etkinliklere katılımını destekledikleri ve çocukların kişilik gelişimini sağlaması, kötü ortam ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutması, akademik başarısını geliştirmesi gibi beklentilerinin olduğu belirlenmiştir.



Anahtar Kelimeler : Ders Dışı Sportif Etkinlik, Ebeveyn, Tutum
Sayfa Adedi : 181
Danışman : Prof. Dr. Özbay GÜVEN

PARENTS' ATTITUDE AND OPINIONS TOWARDS PARTICIPATION TO EXTRACURRICULAR SPORT ACTIVITY OF HIGH SCHOOL STUDENTS

(Ph.D Thesis)

YILMAZ, Aynur

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

MAY 2016

ABSTRACT

In this research, it was investigated the attitude and opinions of parents towards high school students' attendance to extracurricular sport activities. The attitudes way of parents towards these activities (positive or negative) is very important in terms of supporting the attendance of children to these activities. The research, fictionalized by Exploratory Tiered Design amongst the mixed approach designs in which quantitative and qualitative approaches are used together, was applied on parents of 9. 10. 11. 12 high school students studying at different high schools in 2014-2015 academic year fall semester in Kırıkkale city centre. In the quantitative part of research, population consists of 13295 parents whose children were studying at different high schools in Kırıkkale city centre; and the sample consists of 772 parents determined by stratified sampling method considering grade level and cluster sampling method considering TEOG points, and which represents this mass with 96% confidence interval and 4% failure interval. In the qualitative part of research, as a result of quantitative data analysis 14 parents were incorporated in the study group who had high or low attitude points. As a data collection tool, "Parent Attitude Scale towards Extracurricular Sport Activities" developed by Yılmaz and Güven (2015), "Personal Information Form" and "Semi-structured Interview Form" created by researcher were used. SPSS 20 package program were used for quantitative data analysis. In the analysis of survey data from the quantitative phase of the research, t-test, analysis of variance (ANOVA), Tukey's multiple comparison test, Pearson's correlation test, and regression analysis were used as statistical methods. In qualitative data analysis, it was benefited from content analysis technique. According to research findings, it was figured out that significant difference were

determined considering the state of parent's education, parent's job, income state of family, children number, situation of playing sport, students' grade level and the situation of their attendance to extracurricular sport activities. Significant difference weren't observed according to parent's gender and age, student gender, perceived academic success and sportive activities. In the part of qualitative part of research; it was determined that parents had positive opinions on extracurricular sport activities, they supported attendance of children to these activities and also there were expects such as providing the personality development of children, keeping children out of bad environment and harmful habits, improving the academic success.



Key Words : Extracurricular Sport Activity, Parents, Attitude
Page Number : 181
Supervisor : Prof. Dr. Özbay GÜVEN

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM 1	
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.2.1. Nicel Verilere Ait Alt Amaçlar.....	7
1.2.2. Nitel Verilere Ait Alt Amaçlar	8
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	10
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	11
1.6. Tanımlar.....	11
BÖLÜM 2	
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	12
2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	15
BÖLÜM 3	20
GENEL BİLGİLER	20
3.1. Ders Dışı Etkinlik Kavramı.....	20
3.1.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amacı ve Önemi.....	22

3.1.2. Ders Dışı Etkinliklerin İşlevleri	24
3.1.3. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	25
3.1.4. Ders Dışı Etkinliklerin Ergen Gelişimine Katkısı	27
3.1.4.1. Ders Dışı Etkinliklerin Ergenlerin Psikolojik Gelişime Katkısı...	28
3.1.4.2. Ders Dışı Etkinliklerin Ergenlerin Sosyal Gelişimine Katkısı	29
3.1.4.3. Ders Dışı Etkinliklerin Ergenlerin Akademik Başarısına Katkısı	30
3.1.5. Ders Dışı Sportif Etkinlikler	30
3.1.5.1. Okul Sporları	31
3.1.5.2. Kulüp Sporları	32
3.1.6. Sportif Etkinlikler ile İlgili Kuramlar	33
3.1.6.1. Ekolojik Sistem Kuramı	33
3.1.6.2. İşlevsel Kuram	34
3.1.6.3. Çatışma Kuramı.....	35
3.1.6.4. Zero-Sum (Sabit Toplamlı) Kuramı.....	36
3.1.7. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımı Etkileyen Faktörler.....	37
3.1.7.1. Beden Eğitimi Öğretmeni Faktörü	37
3.1.7.2. Aile Faktörü.....	38
3.2. Aile.....	40
3.2.1. Ailenin İşlevleri	41
3.2.2. Aile Tutumları	42
3.2.2.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu	43
3.2.2.2. Aşırı Koruyucu (Müdahale Edici) Ebeveyn Tutumu	43
3.2.2.3. Aşırı Otoriter Ebeveyn Tutumu	44
3.2.2.4. Aşırı Serbest Ebeveyn Tutumu.....	45
3.2.2.5. Kararsız Ebeveyn Tutumu.....	45
3.3. Tutum	46
3.3.1. Tutumun İşlevleri.....	47
3.3.2. Tutumun Öğeleri.....	47
3.3.2.1. Bilişsel Öge	48
3.3.2.2. Duyuşsal Öge.....	48
3.3.2.3. Davranışsal Öge	48
3.3.3. Tutumların Oluşması.....	49
3.3.4. Tutumların Değişmesi.....	50
3.3.5. Tutumların Ölçülmesi.....	51

BÖLÜM 4

YÖNTEM.....	53
4.1. Araştırmanın Modeli.....	53
4.2. Evren	57
4.2.1. Nicel Veriler İçin Evren ve Örneklem	58
4.2.1.1. Evren.....	58
4.2.1.2. Örneklem	59
4.2.2. Nitel Veriler İçin Çalışma Grubu.....	61
4.3. Verilerin Toplanması.....	62
4.3.1. Nicel Verilerin Toplanması	63
4.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu	63
4.3.1.2. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği.....	64
4.3.1.3. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Analiz.....	65
4.3.2. Nitel Verilerin Toplanması.....	66
4.3.2.1. Kişisel Bilgi Formu	67
4.3.2.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	67
4.4. Verilerin Analizi.....	71
4.4.1. Nicel Verilerin Analizi	71
4.4.2. Nitel Verilerin Analizi	71
4.5. Geçerlik ve Güvenirlik.....	75
4.5.1. Nicel Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği.....	75
4.5.2. Nitel Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği	75

BÖLÜM 5

BULGULAR.....	77
5.1. Nicel Veriler ile İlgili Bulgular	77
5.2. Nitel Veriler ile İlgili Bulgular	90

BÖLÜM 6

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	109
KAYNAKLAR.....	128
EKLER	151
Ek 1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı.....	152
Ek 2. Eğitim Bilimleri Enstitüsü İzin Yazısı.....	153

Ek 3. Evreni Oluşturan Ebeveynlerin Çocuklarının Okudukları Okullar ve TEOG Başarılarına Göre Sınıflandırılması	154
Ek 4. Örneklemi Oluşturan Okullar ve Sınıf Seviyesinde Katılımcı Sayıları	155
Ek 5. Kişisel Bilgi Formu	156
Ek 6. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği	157
Ek 7. Görüşme Kişisel Bilgi Formu	158
Ek 8. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	159
Ek 9. İçerik Analizi Örneği	160
ÖZGEÇMİŞ	161



TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Evreni Oluşturan Ebeveynlerin Çocuklarının Okudukları Okul Türü ve Sınıflara Yönelik Bilgileri</i>	58
Tablo 2. <i>Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerinin Çocuklarının Okullarının Başarı Durumu ve Sınıflara Yönelik Bilgileri</i>	60
Tablo 3. <i>Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler</i>	62
Tablo 4. <i>Ebeveyn ve Öğrencilerin Kişisel Bilgileri</i>	63
Tablo 5. <i>Ölçeğin Cronbach Alpha İç Tutarlık ve Test-Tekrar Test Korelasyon Katsayıları</i> ..	64
Tablo 6. <i>Görüşme Yapılan Zaman ve Mekâna İlişkin Bilgiler</i>	70
Tablo 7. <i>Araştırmaya Katılan Örnekleme Yönelik Kişisel Bilgiler</i>	78
Tablo 8. <i>Tutum Ölçeği Uygulamasındaki Ebeveynlerin Çocuklarının Kişisel Bilgileri</i>	79
Tablo 9. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı</i>	80
Tablo 10. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveyn Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları</i>	81
Tablo 11. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları</i>	81
Tablo 12. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları</i>	82
Tablo 13. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveyn Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları</i>	83
Tablo 14. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Aile Gelir Seviyesine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları</i>	84
Tablo 15. <i>Tutum Ölçeği Puanları İle Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan Korelasyon Testi Sonuçları</i>	85
Tablo 16. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Spor Yapma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları</i>	86

Tablo 17. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Spor ile İlgili Haberleri Takip Etme Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları</i>	86
Tablo 18. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları</i> . 87	
Tablo 19. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyesine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları</i>	88
Tablo 20. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrencilerin Algılanan Akademik Başarı Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları</i>	88
Tablo 21. <i>Tutum Ölçeği Puanlarının Çocukların Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılım Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları</i>	89
Tablo 22. <i>Ebeveynlerin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Genel Bakış Açısı</i>	90
Tablo 23. <i>Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveynlerin Olumlu Bakış Açısına Sahip Olma Nedenlerine İlişkin Görüşler</i>	91
Tablo 24. <i>Ebeveynlerin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Olumsuz Bakış Açısına Sahip Olma Nedenlerine Yönelik Görüşler</i>	98
Tablo 25. <i>Ebeveynlerin Çocuklarının Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımını Desteklemelerine Yönelik Görüşler</i>	100
Tablo 26. <i>Ebeveynlerin Çocuklarının Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Beklentileri</i>	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Ders dışı sportif etkinlik kavramının literatür açıklaması.....	31
<i>Şekil 2.</i> Açıklayıcı sıralı desen.....	55
<i>Şekil 3.</i> Araştırma sürecine yönelik akış şeması	56
<i>Şekil 4.</i> Faktör madde ilişkisi	66
<i>Şekil 5.</i> Görüşmelerde izlenen işlem basamakları.....	69
<i>Şekil 6.</i> Nitel araştırma bulgularına ilişkin veri analizi süreci akış şeması	72

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

K	Katılımcı
LYS	Lisans Yerleştirme Sınavı
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı



BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırma konusu ile ilgili bazı tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yeni nesilleri sosyal hayata hazırlamak amacıyla; yetişkinlerin uyguladıkları işlem ve etkinlikler olarak nitelendirilen eğitim, kültür naklinin gerçekleşmesi ve toplumsal hayatın devamlılığının sağlanmasında önemli bir yere sahiptir (Akın, Şimşek ve Erdem, 2007, s. 8). Toplumsal hayatta önemli işlevleri olan eğitim; bağımsız bir değişken olmayıp, diğer sosyal kurum, olgu ve birimlerle karşılıklı etkileşim halindedir. Eğitim; ekonomi, hukuk, yönetim, din, kültür, serbest zamanları değerlendirme ve beden eğitimi ile de çok sıkı ilişki içerisinde.

Eğitimin vazgeçilmez bir parçası ve tamamlayıcısı olarak tanımlanan beden eğitimi; sosyal ve kültürel açıdan nitelikli bireylerin yetişmesine katkı sağlamakta olup, toplumda sağlıklı bireylerin yetişmesinde öncü bir rol üstlenmektedir. Günümüzde modern eğitim anlayışının benimsediği beden eğitimi, bireyin bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönden bir bütün olarak gelişmesinde önemli yere sahiptir. Bu disiplin, spor ile birbirini tamamlayan ve bir birinden ayrı düşünülmemesi gereken bir kavramdır. İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak beden eğitimi ve sporun temel amaçlarından biri olduğu gibi aynı zamanda beden eğitimi ve spor, bireyin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür (Akgül, Göral, Demirel ve Üstün, 2012).

Beden eğitimi dersi nitelikli bireyler yetiştirme ilkesini yerine getirmek için spora da ihtiyaç duymaktadır. Sporun kaynağı ise eğitim kurumları, yani okullardır. Okul öğrencileri hayata hazırladığı için, gerçek hayatın bir parçası ya da hayatın kendisidir. Okuldaki etkinlikler, sadece sınıf etkinlikleriyle sınırlı kalırsa, okul öğrencileri hayata hazırlama görevini yerine getiremez. Bundan dolayı öğrencilerin okulda gerçek hayatı ssyşayarak, bir sonraki yaşam dönemine hazırlanması gerekir (Köse, 2003, s. 5).

En hareketli dönemini yaşayan ve sonsuz enerji ile dolu olan okul gençliğinin, serbest zamanlarını faydalı bir şekilde geçireceği, enerjilerini olumlu yönde kullanacağı, stresini gidererek, kötü alışkanlıklardan korunup bilgi, beceri ve yeteneklerini arttıracak en önemli etkinliklerin başında okul içi ve okul dışında katılabilecekleri sportif etkinlikler gelmektedir (Akgül vd. 2012). Çünkü okulda okutulan dersler, öğrencilerin eğitimi için her şeyi içermeyebilir. Bunları, yine eğitimin amaçları doğrultusunda geliştirecek olan ders dışı etkinliklerdir. Ders dışı etkinlikler yoluyla, klasik eğitim programlarının yetersizliği giderilir; öğrencilerin bedensel ve ruhsal gereksinimleri, yaşamsal sorunlar üzerinde, yaparak, yaşayarak öğretilir; öğrencilerin kişiliklerini geliştirmesi sağlanır (Karşı, 2006).

Atatürk, Cumhuriyet'in ideal insan modelinde; fikirce, ilimce, fence ve bedence yüksek karakterli vatandaş tipi istemiştir (Güven, 2007). Bu neslin yetiştirileceği ortamın da okullar ve bu okullardaki öğretmenler olduğunu vurgulamıştır (Güven, 2004). Özellikle Türkiye'de spora katılmak isteyen insan sayısının her geçen gün artmasına rağmen, bu potansiyeli değerlendirecek saha, araç ve eğitilmiş insan gücünün aynı paralellikte artış göstermediği bilinen bir gerçektir. Bunun yanı sıra spor etkinliklerin tabandan başlayarak etkin olarak tüm insanlara yaygınlaştırılması ve özellikle sporun bir seyir aracı olarak değil, insan sağlığına olumlu katkıları olan vazgeçilmez bir olgu olarak kabul edilmesi gerekmektedir (Akan, 2009, s.83). Birey bu kazanımları ancak, okullarda ve deneyimli öğretmenler aracılığıyla kişiliğinin bir parçası haline getirebilir. Bu açıdan Atatürk'ün düşünce sistemine göre bu özelliklere ve kabiliyetlere sahip vatandaş tipini yaratmada beden eğitiminin önemli bir yeri vardır (Güven, 2004). Beden eğitimi ve sporun gerektirdiği düşünce ve anlayış okul içinde verildiği gibi, ders dışı spor etkinliklerine gereken önem verilmeden, bütün imkân ve destekler sağlanmadan sporun sağlam ve kaliteli bir yapıya kavuşması imkansızdır (Pehlivan, 1998). Bireyi hayata hazırlayan ve onun hayata uyumuna rehberlik eden bir kurum olan okul, bireye bu faziletleri kazandırmada beden eğitimi dersinin bir parçası ve pekiştiricisi olarak işlev gören ders dışı sportif etkinliklere ihtiyaç duyabilmektedir. Bu amaçla gelişmiş ülkelerde bütün okullarda

öğrencilere organize edilen ders dışı sportif programlara katılabilme fırsatı sunulmaktadır (Salvara vd., 2004'den aktaran Chepyator-Thomson ve Hsu, 2013, s. 167). Bu programlar içerik olarak farklı fiziksel etkinlikler, serbest zaman sportif etkinlikler ve yarışma sporları gibi çeşitli alanlarda hizmet sunmaktadır. Bu etkinlikler okullardaki beden eğitimi öğretmenleri tarafından öğretilmekte ve öğretmenin niteliği, okulun mevcut tesis ve araç-gereçleri gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bu etkinliklerin önemini kavramış olan ülkelerdeki okullarda, öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere veya okul sonrası spor programlarına katılma fırsatı sunulmaktadır (Chepyator-Thomson ve Hsu, 2013, s. 167).

Ders dışı etkinlikleri, formal öğretim etkinliklerinden ayrı veya bağımsız düşünmek olanaklı değildir. Burada en önemli koşul, ders dışı etkinliklerin kontrollü, programlı ve planlı bir şekilde yapılmasıdır. Çağımızda çocukların ders dışı zamanları anne-baba, öğretmenler veya yetişkinler tarafından kontrol edilmezse, çocukların olumsuz davranışlara yönelmeleri çok kolay gözükmemektedir (Köse, 2013). Ders dışı sportif etkinlikler özellikle ergenlerin madde bağımlılığını azalttığını (Eccles ve Barber, 1999), gençlerin okuldan kaçma ve suç işlemeyi içeren çeşitli davranışlara karşı daha etkili bir koruma sağladığını ortaya koymaktadır (Harris, 1999; Harrison ve Narayan, 2003; Mahoney, 2000). Ailelerin ders dışı sportif etkinliklerin özellikle ergen gelişimi üzerindeki etkilerinin farkında olmaları ve çocuklarının bu etkinliklere katılımını desteklemeleri çocukların spora bakış açılarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Coakley (2003)'e göre; eleştirel teori anlatımı aracılığıyla çocuğun sportif aktiviteye katılımı üzerinde ailenin etkisi tespit edilebilir. Eleştirel teori göstermektedir ki; çocukların sportif etkinliklere katılım sürecinde söz sahibi olan ailenin sahip olduğu idealler çocuğun bu etkinliklere katılımını etkilemektedir. Bu durum; aile içindeki güç yapısının çocuğun bu etkinliklere katılımına yardımcıdır. Çocukluk yıllarından beri aileler, onaylanan veya edilmeyen davranışlar aracılığıyla onların hayat tarzlarını şekillendirmeden sorumludurlar.

Aileler tarafından spora olumlu değer biçme, nesiller arasında spora ilgiyi artırır. Aileler spora katılıyor ya da geçmişte sporla ilgilenmişlerse, spor yapmaya devam ediyor ya da düzenli olarak televizyondaki spor programlarını seyrediyorsa çocuklar sporla daha fazla ilgilenebilir ve katılımda bulunabilir. Ayrıca aileler çocuklarının sporda başarılı olmalarını amaçlıyorlar, spora aktif katılım için çocuklarını cesaretlendiriyor ve sporu aile içinde genel bir konu haline getirmişlerse, çocuklar sporla daha fazla ilgilenebilir ve spora katılım sağlayabilir (McKay ve Pearson, 1988). Bu durum göstermektedir ki; fiziksel ve sosyal

olarak aktif olan ailelerin çocukları daha çok sportif etkinliklere katılım sağlamak ve bu gibi etkinliklere yönelik olumlu tutum içerisinde bulunabilmektedirler.

Çocuğun gelişiminin büyük bir bölümünün aile içinde şekillenmesi, ilgi, yetenek ve kapasitesinin bu ortamda oluşması, çocuğun spora yönelmesi ve bu yönelmenin hangi sportif branşta olacağına kadar uzanan bir dizi kararda aile önemli rol üstlenmektedir (Amman, 2000, s. 3). Çocuk, doğumdan itibaren okul dönemine kadar öncelikle aile üyeleriyle ilişki içerisinde. Her şeyi onları taklit ederek öğrenir. Konuşma şekli, yemek yeme alışkanlığı, uyku düzeni, okuma isteğinden, müzik, sinema ve spora ilgi duymaya kadar tüm ihtiyaç ve ilgileri aile içerisinde taklit yoluyla şekillenir. Bu nedenle anne ve babasını kitap okurken gören çocuk kitap okumaya yatkın olacak, dişlerini fırçaladığını gördüğünde diş fırçalama alışkanlığını kazanacak, spor yaptığını gördüğünde de aktif olarak spora katılacaktır (Öztürk, 1998, s. 9).

Köse (2003) araştırmasında, okul, aile ve çevre arasında işbirliği sağlanmazsa etkinliklerin amacına ulaşamayacağı sonucuna varmıştır. Bu durum göstermektedir ki, öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak eğitim-öğretim programlarının ve okul başarısının artmasında önemli faktörler olarak; öğretmen, okul ve ebeveyn faktörü birbirini tamamlayan öğelerdir.

Gelişmekte olan çocuk ve gencin, toplumda yer ve rol alabilmesi için benliğine örnek olan tanımlama objesini en yakınları arasından seçer, onların davranış kalıplarını benimser (Erkal, Güven ve Ayan, 1998, s.148). Genellikle gencin sosyalleşmesinde, sosyolojik açıdan aile, birincil sosyalleşme ajanı olarak önemli bir kurumdur. Çocukların kendi kimliklerini tanımları, ait oldukları toplumun kural ve normlarını öğrenmeleri sosyalleşme anlamına gelmektedir (Kızılkaya, 2009, s. 36).

Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ve davranışları, çocukların bu sportif etkinliklere katılıp katılmama noktasında belirleyici bir etkiye sahiptir. Bazı aileler sportif etkinliklerin çocuklarının fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimleri üzerinde son derece önemli olduğunun bilincinde olup, çocuklarını sportif etkinliklerde bulunmaları için desteklemektedir. Diğer yönden spora katılımın öğrencinin akademik başarısı üzerinde olumsuz etkisi olduğu, geleceği ve garantisi olmayan serbest zaman etkinliği olarak algılanması ve sakatlanmalara neden olduğu kanısı ailelerin sportif etkinliklere yönelik olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır (Öncü, 2007, s. 2). Özellikle ailelerin bilgi teknolojisi, matematik, yabancı dil derslerine yönelik beklentilerindeki artış sebebiyle, öğrencilerin okul tabanlı ders dışı sportif etkinliklere

katılım oranında son 20 yılda önemli bir azalma göstermiştir. Salvara vd. (2007)'nin ders dışı sportif etkinliklere öğrencilerin katılımına yönelik çalışmalarında, bu etkinliklere düzenli olarak katılan öğrenci oranının % 20 den daha az olduğunu tespit etmişlerdir (Aktaran Chepyator- Thamson ve Hsu, 2013, s. 167).

Beden eğitimi ve sporu toplumlarının büyük bir kesimine yaygınlaştırmış ülkelere bakıldığında ise bu durum, farklı yönde işlemektedir. Öncelikle bu toplumlarda beden eğitimi ve spor, eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Okul-aile ilişkilerinin verimli bir şekilde işlediği bu ülkelerde, çeşitli çalışmalarla aileler bilinçlendirilerek bu yöndeki problemler çok büyük ölçüde azaltılmıştır. Yapılan bilimsel araştırmaların da gösterdiği üzere; sporda gelişmiş ülkelerde aileler, çok büyük oranda çocuklarının sportif etkinliklere katılımını olumlu yönde desteklemektedir (Öncü, 2007, s. 2).

Ders dışı sportif etkinlikler öğrencinin; beden, fikir ve ruh sağlığı, onların çalışkan olma, kendine güvenme, çabuk karar verme, dürüst, kontrollü ve disiplinli olma yeteneklerini, cesaret ve mücadele gücünü geliştirir. Ayrıca sağlıklı yaşam alışkanlığı ve spor alanlarında kazanılan iyi alışkanlıklar ile öğrencinin vatan, millet, sevgi, milli birlik ve beraberlik duygularını geliştirir (Akalan, 2009, s. 56). Öğrencilerin ders dışı etkinliklerine önem verilmeli, bu etkinlikler dersin devamı ve bölünmez bir parçası olarak düşünülmeli ve değerlendirilmelidir (Karaküçük, 1989). Kişilerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının bilinmesi, çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmede önemli olarak görülmektedir.

Bir bireyin bir obje ya da uyarana karşı tutumunun ne olduğunun bilmesi, o bireyin ilgili uyarana karşı davranışının da ne olacağının tahmin edebilmesini sağlayacaktır. Bu durum uygulamada son derece önemli olmaktadır (Üstüner, 2006). Bireyin, bir konuya ilişkin olarak bilgi ve becerisinin yeterli olması konuya ilişkin davranışları göstermesinde onu yeterli kılabılır. Fakat birey teşvik edilmez ve olumlu tutum içerisinde olmazsa davranışları gerçekleştirmeye dönük yeterli eğilim göstermeyebilir. Bu nedenle, öğretme-öğrenme ortamındaki bireylerin öğrenmeye ilişkin olumlu tutumlarının geliştirilmesi gerekir (Şişko ve Demirhan, 2002).

Literatürde; okul müdürleri, farklı kademedeki öğrenciler ve öğretmenlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik bakış açılarının ele alındığı, ancak ebeveynler üzerinde konuyla ilgili sınırlı sayıda çalışma olduğu tespit edilmiştir. Spora katılımı öğretmen, arkadaş, çevrenin yanı sıra önemli bir görev üstlenen ailelerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere

katılımlarına yönelik tutumlarını tespit etmek ve elde edilen sonuçlara göre bir takım yeniliklere gidilerek geleceğe yönelik toplumu oluşturan bireylerin sağlıklı ve nitelikli yetişmesini sağlayacaktır. Çünkü ders dışı sportif etkinliklerin en önemli değerinin çocuğun ruh sağlığını düzeltici etkisidir (Binbaşoğlu, 2000). Özellikle ergenlere kendini algılama, kendine güven duyma, ruh sağlığı ve yaşam boyu spor alışkanlığı edinme yönünden olumlu gelişmeler sağlamaktadır (Daley ve Leahy, 2003, Drake vd., 2015). Literatürde ders dışı etkinliklere yönelik yapılmış çalışmalar genellikle akademik başarı ve ders dışı etkinliklere katılım arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalardır (Balyer ve Gündüz, 2012; Barham, 2014; Dickie, 2013; Fredrick, 2012). Çocukların ders dışı kültürel ve sportif etkinliklere katılımına yönelik ebeveyn tutum, görüş, düşünce ve beklentileri konusunda yurt dışında birçok çalışmanın yapıldığı (Anderson, Funk, Elliot ve Smith, 2003; Cleland, Venn, Fryer, Dwyer ve Blizzard, 2005; Coakley, 2006; Harris, 1999; Kremer-Sadık, Izouierdo ve Fatigante, 2010; Masia, Plaza, Gonzalez, Deltell ve Pariquez, 2013), ülkemizde ise ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn görüşlerini içeren sınırlı çalışma (Çılğın, 2007, Sarı, 2012) olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda; çocuğun spora yönlendirilmesinde beden eğitimi ve spor öğretmeninin ve arkadaş grubunun yanı sıra aile ve sosyal yapının da önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu durum lise gençliğinin gelişiminde önemli bir yere sahip olan sporun, yine çocukların örgün eğitime başlamadan kişilik, sosyal ve duygusal gelişiminin şekillendiği bir kurum olan ailenin çocuğun spora katılımına yönelik duygu, düşünce ve davranış biçimlerinin ortaya konulmasında da önemli olduğu görülmüştür. Özellikle aile, çocuklarının sportif etkinliklerine katılımlarını destekleyerek onların psikolojik gelişimlerine de katkı sağlayabilir. Aile ister sportif etkinlik yapsın, ister yapmasın çocuğunun sportif deneyimi üzerinde kalıcı bir etkiye sahiptir. Fakat çocuğun spora yönlendirilmesinde önemli faktörler olarak beden eğitimi öğretmenleri, arkadaş çevresi gibi faktörlerin etkisini ele alan çalışmalara yer verildiği, çocukların gelişimlerinde önemli bir yere sahip olan ailelerin etkisinin göz ardı edildiği görülmüştür. Bu amaçla, bu konuda kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması dikkate alınarak yapılacak bu araştırmanın alandaki eksikliği giderebileceği düşünülmüş ve bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Liselerde öğrenim görmekte olan gençlerin sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ailelerinin tutumlarının nasıl olduğu, öğrencilerin fiziksel, zihinsel, duygusal açıdan sağlıklı gelişimlerine katkı sağlamada önemli yere sahip olan ders dışı sportif etkinlikler

hakkında ailelerin farkındalık derecesinin tespiti, ailelere çocuklarını daha nitelikli yetiştirme konusunda bir bakış açısı sağlayacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik ebeveyn tutum ve görüşlerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.2.1. Nicel Verilere Ait Alt Amaçlar

1. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları hangi düzeydedir?
2. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin mesleklerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin gelir durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları ile ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı arasında bir ilişki var mıdır?
8. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin spor yapma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
9. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin sporla ilgili haberleri takip etme durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
10. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

11. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
12. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, algılanan akademik başarıya göre farklılaşmakta mıdır?
13. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılım durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.2. Nitel Verilere Ait Alt Amaçlar

1. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveynlerin duygu ve düşünceleri nelerdir?
 - 1.1. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklerden beklentileri nelerdir?
 - 1.2. Çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmelerinde etkili olan faktörler nelerdir?
2. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere katılım ile akademik başarı arasındaki ilişkiye yönelik düşünceleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Spor; bireye kendini tanıma ve yeteneklerini keşfetme fırsatı sunan, farklı arkadaş çevresi edinmesini sağlayan ve fiziksel, zihinsel, duygusal ve psikolojik açıdan bireye bir takım fırsatlar sunarak onun hayatı yeniden anlamlandırmasına katkı sağlayabilen beceriye dayalı bir etkinliktir. Bu etkinlikler kendisini eğitim kurumlarında beden eğitimi dersi olarak gösterirken, informal eğitimde (plansız ve programsız) ise ders dışı sportif etkinlikler olarak göstermektedir. İnformal eğitimde kazanımlar plan ve program dâhilinde olmadığı için, bireyin olumlu veya olumsuz davranışlara maruz kalmasına neden olur. Özellikle içinde bulundukları gelişim evresinin getirdiği bir takım problemler ile baş edebilme zorunda olan ergenlerin gelişiminde okuldan geri kalan zamanların nitelikli olarak değerlendirilmesi için ders dışı etkinliklerin bir rehber olarak görüldüğü söylenebilir.

Ülkemizde ailenin çocukları spora yöneltme etkisi büyüktür. Özellikle büyük şehirlerde ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan kesimlerde aileler çocuklarını spora yönlendirmekte, hatta spor ve kültürel etkinliklerin yoğun olduğu özel okulları tercih etmektedirler.

Yaygınlaşan yaz ve kış spor okulları da ekonomik düzeyi uygun olan aileler tarafından talep görmektedir. Günümüzde anne ve babaların daha bilinçli olması, sporun çocuklar üzerindeki sosyal ve bedensel faydalarının farkında olmaları, onlara çocuklarını spora yönlendirme konusunda olumlu bakış açısı kazandırmıştır. Ancak ülkemizde spora yönlendirme konusundaki bu bakış açısı, çocukların sporu sürdürmeleri hususunda yeterince sağlanamamaktadır. İnsanların doğal olarak yaşadıkları gelecek endişesi sonucunda aileler, doğal olarak çocuklarının okul eğitimine ağırlık vermelerini tercih etmekte, spor da gelecek vaat etmediği için spora başlanmıyorsa bile genelde en verimli dönemlerde bırakılmaktadır (Doğan, 2001, s. 38-39).

Spora katılımda aile desteği ve katılımı önemlidir. Çocuğun önünde her zaman bir model olan anne ve baba, çocuğunun serbest zamanlarını nasıl değerlendireceği konusunda da ona davranışları ile ışık tutmaktadır. Çocuğun herhangi bir obje, kavram veya kişiye yönelik sahip olduğu tutum ve davranışları, kişilik ve karakterinin şekillendiği aile içi değerler ve normlar ortaya çıkarmaktadır. Burada ebeveynin hayat felsefesinin etkili olduğu söylenebilir. Olayları farklı açılardan ele alabilen, problemlere farklı öneriler sunabilen demokratik bir yapıya sahip anne-baba, sporu çocuğu için boşa harcanan bir zamandan çok, sağlıklı kişilik gelişimini destekleyen bir ihtiyaç olarak görebilir. Bu bilinçle yetişen çocuklar da günümüzde ideal insan profili olarak nitelendirilebilen özelliklere sahip olabilir. Bu nedenle sporun, öğrencinin akademik başarısı önünde bir engel olmadığını, disiplin içeren bir yapıya sahip olduğundan, öğrencinin planlı ve programlı hayat sürmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Ders dışı sportif etkinliklere katılım ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi ele alan çok sayıda araştırma mevcuttur (Eccles, Barber, Stone ve Hunt, 2003; Metsapelto ve Pulkkinen, 2012; Shulruf, Tumen ve Tolley, 2008). Bu iki değişken arasındaki ilişkiye çalışmalarda sıklıkla yer verilmesindeki en önemli nedeninin, öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımının akademik başarıyı düşürdüğü yönündeki görüşler olduğu söylenebilir. Reeves (2008) ailelerin akademik olmayan etkinliklerle çocuklarının zaman geçirmesine yönelik görüşlerini incelediği çalışmada, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin akademik olarak daha iyi oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ders dışı sportif etkinliklere katılımın akademik başarıyı arttırdığı ve öğrencinin okula yönelik olumlu tutuma sahip olmasını sağladığını ortaya koyan çalışmalar da literatürde mevcuttur. Fakat ailelerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik görüşlerini tespit eden sınırlı çalışma mevcuttur. Çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımında, ailelerin bakış açısının

tespiti önemlidir. Çalışmada, liselerde öğrenim gören ders dışı sportif etkinliklere katılan ya da katılmayan öğrencilerin ebeveynlerinin tutum ve görüşlerini belirlemek hedeflenmiştir. Çalışmanın temel hareket noktası; çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımlarında ailelerinin bu etkinliklere yönelik sahip oldukları tutumların neden olacağı sonuçları değerlendirmektir.

Çocukların beden, fikir ve ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olan ve sportif müsabakalarda çocuklara; kendine güven, mücadele, taktik, yaratıcılık, strateji, çabuk karar verme, sporda dürüstlük gibi kazanımları sağlayan ve çocukların kişilik gelişimlerinde önemli bir yere sahip olan ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ve beklentilerinin belirlenmesi, bu etkinliklerin çocuklara sağladığı faydalara yönelik ebeveyn farkındalık düzeyinin belirlenmesi, yaşam boyu spor etkinliklerine yer veren ve gençlerin bireysel yeteneklerinin erken yaşlarda tanınması ve erken yaşlarda bireysel yeteneklere göre doğru sportif branşa yönelmesi açısından mevcut çalışmanın sonuçlarının önem taşıdığı söylenebilir.

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleri üzerinde yapılan bu çalışma, çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik ebeveyn görüşlerini tespit edilmesi ile çocukların gelişiminde önemli bir yere sahip olan spora yönelik çocukların da bir bakış açısı ve tutum geliştirmeleri; fiziksel, sosyal ve duygusal açıdan cumhuriyetin ideal insan profili olan bireyin yetişmesinde sporu yaşam biçimi haline getirmiş gençlerin yetişmesinde büyük rol üstlenen ailelerin eğitim-öğretim sürecinde yer aldığı politika ve planların oluşmasına temel olabilecek somut deliller ortaya koyarak, her açıdan nitelikli bireylerin yetişmesi için yeni projelere ve hizmetlere yön verecektir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kabul edilecek varsayımlar aşağıda gösterilmiştir.

1. Araştırmaya katılan örneklem grubu “Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeği” ve onların ders dışı sportif etkinliklere yönelik görüşlerini ölçmek için kullanılan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”nda yer alan soruları gönüllü olarak doğru ve samimi bir şekilde hiçbir etki altında kalmadan cevaplandırıdıkları kabul edilmiştir.
2. Araştırmanın örnekleminin evreni temsil ettiği kabul edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma örnekleme, Kırıkkale İl Merkezinde Milli Eğitim'e bağlı devlet ve özel liselerde öğrenim gören 9., 10., 11. ve 12.sınıf öğrencilerinin ebeveynleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada küme örnekleme ve çok aşamalı tabakalı orantılı tesadüfî örnekleme yöntemleri kullanılarak evreni en iyi temsil eden örnekleme ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma verilerinin toplandığı zaman aralığı Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) hazırlık dönemine denk gelmesinden dolayı, başarı sırasına göre üst grupta yer alan 12. sınıf öğrencilerinin ebeveynlerine ulaşılammıştır.
3. Bu araştırma, araştırmacı tarafından geliştirilen “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”nun verileri doğrultusunda elde edilen bilgilerle ile sınırlıdır.
4. Bu araştırmada elde edilen tüm bulgular, ebeveynlerin ölçek ve görüşme formuna verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
5. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklerine yönelik tutumları ölçeği yalnızca okur-yazar ebeveynlerin tutumlarıyla sınırlıdır

1.6. Tanımlar

Araştırmada kullanılan terimler hakkında okuyuculara fikir ve bakış açısı kazandırmak amacıyla bazı tanımlara yer verilmiştir.

Ders Dışı Etkinlik: Akademik müfredatın bir parçası olmayan ve okullar tarafından sponsor olunan etkinliklerdir (Mahoney, 2002).

Anne Baba Tutumu: Anne ve babaların; çocuğun gerek sosyal, gerek psikolojik, gerekse kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir birey, nesne ya da ortamlara olumlu veya olumsuz şekilde bir tepkide bulunma eğilimidir (Yavuzer, 2008, s. 141).

Tutum: Yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumudur (Allport'tan aktaran Freedman, 1993, s. 319).

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde; ebeveyn-çocuk ve ders dışı spor etkinlikleri konu alan ve kapsamında araştırmanın bir boyutuna veya bir alt kesitine yer vererek bu çalışmayı destekleyen yurt dışı ve yurt içi yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Al-Ansari vd. (2016)'nin ders dışı etkinliklere öğrenci katılımını etkileyen faktörler konulu çalışmada; dış hekimliği öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılım düzeyi ve bu katılımı etkileyen faktörler ele alınmıştır. Çalışmaya Mısır ve Sudi Arabistan'daki iki üniversitenin Dış Hekimliği Fakültesinden toplam 345 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak; öğrencilerin kişisel bilgileri, ders dışı etkinliklere katılımı ve bu etkinliklere ayırdıkları süreyi içeren bilgileri içeren anket kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ders dışı etkinliklere katılım ve akademik çalışmalar arasındaki dengeyi sağlamanın zor olduğunu göstermesine rağmen, öğrencilerin % 60'ının ders dışı etkinliklerin onların çalışmalarını etkilemediği bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca ders dışı etkinliklere katılımın öğrencileri sosyalleştirdiği, arkadaş çevresini genişlettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ivaniushina ve Aleksandrov (2015)'un Rus öğrencilerin ders dışı etkinlikleri ve bu etkinlerin onların sosyalleşmesi üzerine etkisi konulu çalışmada; öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım seviyesi, öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılmama nedenleri, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış ders dışı etkinlikler arasındaki ilişki durumu ele alınmıştır. Veriler Amerikalı Sosyologlar tarafından geliştirilen “Gençlik Deneyimleri Çalışması”nın Rusçaya uyarlaması yapılan anket aracılığıyla elde edilmiştir. Sonuç olarak yapılandırılmış ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin yapılandırılmamış ders dışı

etkinliklere katılanlara oranla okula yönelik daha olumlu tutum geliştirdikleri, güçlü aidiyet duygusu geliştirdikleri ve daha yüksek özyeterliğe sahip oldukları tespit edilmiştir.

Guerremont, Findlay ve Kohen (2014)'in 14-17 yaş arasındaki Kanada gençliğinin okul içinde ve okul dışında katıldıkları ders dışı etkinliklerin gençler üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmada; ergenlerin sosyo-duygusal ve akademik sonuçları ile sigara, alkol ve madde kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Hem okul içi hem de okul dışında ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin bazı olumlu ve olumsuz deneyimler elde ettikleri tespit edilmiştir. Spor haricinde okul içinde ve dışında yapılan ders dışı etkinliklerde ergenlerin sigara, alkol ve madde kullanımı az olduğu görülürken; okul dışında spor yapan öğrencilerin daha fazla alkol kullandığı görülmüştür. Sonuç olarak; hangi ders dışı etkinlik olursa olsun pozitif gençlik gelişimi üzerine olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adachi-Mejia, Gibson Chambers ve Sargent (2014) Amerikalı ergenlerin madde kullanımı ile takım sporlarına katılım, müzik, okul kulüpleri ve diğer kulüplere katılım arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmaya; yaşları 10 ile 14 arasında değişen 6522 öğrenci katılmıştır. Veriler anket aracılığıyla elde edilmiştir. Ankette öğrencilerin sigara ve alkol kullanma durumları ve ders dışı etkinliklere katılıma yönelik düşüncelerinin neler olduğuna yönelik sorular yer almıştır. Araştırma bulguları; öğrencilerin çoğunun (% 55,5) antrenörle, geri kalanının (% 54,4)'i ise antrenörsüz haftada birden fazla takım sporuna katıldıklarını ortaya koymuştur. Tek bir antrenörle takım sporuna katılan öğrencilerin takım sporuna katılmayan ya da düzensiz katılan öğrencilerden daha düşük seviyede sigara kullanımına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak sigara ve alkol kullanımı ders dışı etkinliklerin türü ile ilişkili olarak artıp azalmaktadır.

Masia vd. (2013)'nin okul çağındaki çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveynlerin etkisi, ilgisi ve tutumlarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada; ebeveynlerin spora katılım seviyesi ve çocuklarının spor yapma davranışlarına yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini çocukları Torrevieja'daki 13 ilköğretim okulunda okuyan toplamda 733 anne ve baba oluşturmuştur. Çalışmada Latorre (2006) tarafından geliştirilen ve okul çağındaki çocukların sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveynlerin tutumlarını içeren bir anket kullanılmıştır. Sonuç olarak; ebeveynlerin çocuklarının ders dışı etkinliklere katılımlarına yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Kremer-Sadlik vd. (2010)'nin İtalya ve Amerika'da okul çağındaki çocukların ders dışı etkinliklere katılımlarına yönelik ailelerinin tutumlarını inceledikleri çalışmaya 32 çift

gelire sahip aileler katılmıştır. Çocukların başarıları açısından önemli olan etkinliklere yönelik ailelerin bakış açıları, görüşme ve etnografik alan çalışmaları aracılığıyla elde edilmiştir. Ailelerin bu etkinliklere bakış açısının farklılaşmasında aile yapısının etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Roman aileler, çocuklarının ders dışı etkinliklere katılımının derslerdeki başarıyı düşürdüğünü ileri sürmüştür. Fakat Los Angeles aileleri rekabet ve başarıya dikkat çekerek bu etkinliklerin çocukları yetişkin hayatına hazırlayan etkinlikler olarak değerlendirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Holt, Tammen, Black, Sehn ve Wall (2008)'un gençlik sporlarında aile desteğinin etkisini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmaya dört aile katılmıştır. Veriler görüşme ve otobiyografi tekniği kullanılarak elde edilmiş, ayrıca ailelerden çocuklarını doğal ortamda 120 saat gözlemlmeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda; çocukların sportif performansa yönelik davranışlarında ailelerin sözel ifadelerinin etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ailelerin sporda empati duygusu oluşturarak, çocuklarını destekleyerek onların sportif başarılarında önemli rol oynadıkları tespit edilmiştir.

Cohen (2005)'in ortaokuldaki öğrencilerin egzersiz seviyesi ve tutumları üzerine aile inançlarının etkisi konulu çalışmasında; sportif etkinlik, çocukların tutumları ve egzersiz alışkanlıklarına yönelik aile tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya Florida Eyalet Üniversitesi Okulu'nda 6., 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören ve yaşları ortalaması 12 olan 30 öğrenci ile yaşları 35 ile 49 arasında değişen aileler katılmıştır. Veriler Boş zaman etkinliklerini içeren anket aracılığıyla toplanmış olup, ankette çocuk ve ailelerin egzersizin faydalarına yönelik tutumları ve egzersiz önündeki engellerin neler olduğu bilgilerine yer verilmiştir. Ailelerin tümü egzersizin çocuk sağlığı için gerekli olduğunu belirttikleri ve çocukların bu eğitimi okullardaki beden eğitimi derslerinde almalarının gerekliliği ifade edilmiştir.

Anderson vd. (2003)'nin çocukların ders dışı etkinliklere katılımlarına aile desteğinin çocuklar tarafından nasıl algılandığını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmaya; ilköğretimde okuyan 238 öğrenci dahil edilmiştir. Ailelerin çocuklarının spora katılıma ilişkin tutumlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığını ölçmek için aile desteği aktivite ölçeği (PIAS) geliştirilmiştir. Algılanan aile desteğini ölçen bu ölçek “destek” ve “baskı” alt faktörlerinden oluşan 16 maddelik bir ölçektir. Sonuç olarak aile desteği ve baskısı çocukların ders dışı etkinliklere katılımını etkilediğini ortaya koyan önemli değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Aile desteğinin çocukların sportif etkinliklere katılımında pozitif bir etken olduğu, aile baskısının ise negatif etkiye sahip olduğu sonucu elde edilmiştir.

Haris (1999)'in ebeveynlerin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik görüşleri ve bu etkinliklerden beklentilerinin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmaya Amerika'da 3 farklı lisede çocukları okul spor takımlarında oynayan 198 ebeveyn katılmıştır. Veriler 60 soruluk bir anket ile elde edilmiştir. Çalışma sonucunda ailelerin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımını desteklediğini ve onların donanımlı birey olarak yetişmelerinde diğer dersler kadar bu etkinliklere katılmanın önemli olduğunu ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Hoyle ve Leff (1997)'in ebeveynlerin ilgisinin, gençlerin spora katılım ve sportif performans üzerindeki etkilerinin araştırılması amacıyla yaptıkları çalışmaya 9 bayan ve 15 erkek olmak üzere toplam 24 tenis sporcusu katılmıştır. Veriler ebeveynin spora ve performansa ilgisini içeren bir anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda aile desteğinin sportif performans üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Holland ve Andre (1987)'nin ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımını ele aldıkları çalışmada, ders dışı sportif etkinliklere katılımın gençlerin gelişimi üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun için, öğrencilerin kişisel-sosyal özellikleri, akademik başarıları, eğitim hedefleri, kazanımlar ve etkinliklerde katılımcıların rolü olmak üzere beş farklı alan ile ilgili çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda erkeklerin akademik başarıları ve ders notları, genç yetişkinlikteki siyasi/politik olarak etkinliklere katılımları, öğrencilerin eğitim hedefleri ve sahip oldukları hayatı kontrol edebilme yeteneği, özgüven seviyeleri ile ders dışı sportif etkinliklere katılım arasında yüksek oranda ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin suç işleme oranları ile spora katılım arasında ise olumlu yönde ilişki bulunmuştur.

2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Konuk Tahmazoğlu (2014)'nin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik görüşlerinin ele alındığı çalışmaya, Ankara'da çeşitli ilköğretim ikinci kademe okullarında okuyan 442 yedinci sınıf öğrenci katılmıştır. Veriler Akgül vd. (2012)'nin geliştirdikleri anket aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin ders dışı sportif etkinlikleri faydalı uğraş olarak gördükleri ve katılım konusunda istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Akgül vd. (2012)'nin Ankara'da ilköğretim 2. Kademe öğrencilerin okul içi ve okullar arası sportif çalışma ve yarışmalara katılımını sağlayan ve engelleyen faktörleri

belirledikleri çalışmaya, ilköğretim 2. kademedan 600 öğrenci katılmıştır. Araştırmacı tarafından 18 soruluk bir anket geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda, katılımcıların cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenine göre ders dışı etkinliklere katılma durumlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Ocak, Keskin, Tortop ve Gölünük (2011) Burdur ve Afyonkarahisar’da ikamet eden ve çocukları yaz spor okullarına katılan ailelerin sosyo-ekonomik durumları ve beklentilerinin ele alındığı çalışmaya 446 ebeveyn katılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen anket aracılığı ile elde edilmiştir. Bu veriler istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve sonuçta ailelerin öğrenim durumu yükseldikçe çocuklarını sportif etkinliklere yönlendirilme oranının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, anne ve babalar sportif etkinliklerin çocuklarının fiziksel ve fizyolojik gelişimlerine katkı sağladığı, kadın velilerle kıyaslandığında erkek veliler maddi kazanç sağlamak amacıyla çocuklarını daha çok spora yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

İlhan, Gencer ve Ulucan (2011) okullar arası spor müsabakalarına katılan ve katılmayan ilköğretim öğrencilerinin ruhsal uyum düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla yaptıkları araştırmaya, 8-12 yaş aralığında farklı okullarda öğrenim gören 66 sporcu öğrenci ile 66 sporcu olmayan öğrenci olmak üzere toplamda 132 öğrenci katılmıştır. Veriler Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde Independent Samples T testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okullar arası spor müsabakalarına katılan çocukların ruhsal uyum durumları, katılmayan akranlarına göre daha uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Gümüş, Kurt, Güney ve Feyetörbay (2011) anne-baba tutumunun okul başarısına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları araştırmaya, liselerde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencilerinde oluşan toplam 150 öğrenci katılmıştır. Veriler 49 sorudan oluşan anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmada istatistiksel veri analizi kullanılmış ve elde edilen verilere göre; çocukların başarısında ailenin çok önemli bir rolü olduğu, çocuğun okul başarısının iyi olmasında okul-aile işbirliğinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özsandıkçı (2010)’nın “Yüzme Sporuna Katılımda Ailenin Etkisi” konulu çalışmada, ailelerin çocuklarını yüzme sporuna yönlendirme nedenleri ve yüzmeden beklentileri tespit etmiştir. Araştırma 267 anne ve 250 baba olmak üzere toplam 517 kişi üzerinde yapılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket formuyla toplanmıştır. Veri analizi için SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; anne-babanın

öğrenim durumu, sosyo-ekonomik durumu ve spora olan olumlu tutumu, çocukların spora yönelik olumlu tutum geliştirmesinde önemli etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ekici, Bayraktar ve Uğur (2009) “Ortaöğretim Kurumlarındaki Yönetici ve Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Bakış Açıları”nı inceledikleri araştırmaya, 114’ü yönetici ve 437’si öğrenci olmak üzere toplam 551 kişi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve 40 sorudan oluşan “Ders Dışı Etkinlikler Anketi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; ders dışı etkinlikler arasından en fazla ilginin futbola olduğu, bu etkinliklerin öğrencinin akademik başarısını olumlu yönde etkilediği, öğretmenler ders dışı etkinliklere yönlendirmede en etkili kişiler olurken, velilerin ise akademik kaygıdan dolayı çocukların bu tür etkinliklere katılımını desteklemedikleri tespit edilmiştir.

Pehlivan (2009) “Spora Katılan Çocuklara Yönelik Ailelerin Beklentileri, Çocuklarda Gözlenen Davranış Değişiklikleri ve Spora Katılımın Önündeki Engeller” konulu çalışmasında, basketbol spor okuluna devam eden çocukların ailelerinin çocuklarını spora yönlendirmedeki rolü, spora katılımın çocuğun gelişimine katkısı ve çocuğun spora devam etmesinin önündeki engelleri tespit etmiştir. Araştırmaya 258 (148 anne ve 118 baba) ebeveyn katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ve dört bölümden oluşan bir anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynler, sporun çocuklara sağladığı kişisel, sosyal ve fiziksel gelişimden dolayı çocuklarının sportif etkinliklere katılımını destekledikleri belirlenmiştir. Spora katılımdaki engeller olarak derse devam konusunda ebeveynlerin taşıdıkları kaygı ve sporun nitelikli yapılmasını engelleyen saha ve malzeme eksikliğidir.

Kotan, Hergüner ve Yaman (2009)’nın ilköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi konulu çalışmada, ilköğretimde okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve ailenin etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada betimsel yöntem kullanılmış ve veriler anket yoluyla elde edilmiştir. 20 sorudan oluşan anket 500 ilköğretim öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ailenin eğitim ve gelir düzeyi, ailede sporcu olmasının çocuğun spor yapması üzerinde etkili olduğu, çocukların spora yönelmesinde ailenin spora bakış açısının etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kızılkaya (2009) öğrencilerin spora katılımda ailenin etkisini incelediği çalışmasında, Adana’nın Kozan ilçesinde liselerde öğrenim gören 200 öğrenci ve onların velileri üzerinde çalışmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen 43 soruluk öğrenci anketi ve 10 soruluk ebeveyn anketi ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda ailenin sosyal bir

değişken olarak çocukların spora katılımını etkilediği ve onların spora olan tutumu öğrencilerin spora katılımında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Şirin, Çağlayan, Çetin ve İnce (2008) “Spor Yapan Lise Öğrencilerinin Spora Katılım Motivasyonlarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi” konulu çalışmanın örneklemini, farklı liselerde okuyan ve okul takımlarında yer alan toplam 1156 kız ve erkek sporcu öğrenci oluşturmuştur. Veriler Gill ve ark. (1983)’nın geliştirdiği ve Oyar ve ark. (2001) tarafından uyarlaması yapılan “Spora Katılım Güdüsü ölçeği ile elde edilmiş olup, verilerin analizinde t testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım nedenlerinin içsel faktörler olduğu, spora katılımın sağlanması ve sürdürülmesinde eğlence, haz, yeterlik doyumu çocuklar için motive edici faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Öncü (2007)’nün ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımlarına yönelik tutum ve beklentilerini el aldığı çalışmaya, ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıfta okuyan toplam 955 öğrencinin velisi katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Tutum Ölçeği”, “Beklenti Anketi” ve “Açık Uçlu Soru Anketi” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda ana-babaların, çocuklarının beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının; çocuğun okuduğu sınıf, beden eğitimi öğretmenin cinsiyeti, okul takımlarında ve spor kulüplerinde oynama durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Kılıcıgil (2003)’in ailelerin çocuklarını yaz futbol okullarına gönderme nedenleri, beklentileri ve sosyo-ekonomik durumlarını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada, Ankaragücü ve Gençler birliği Spor Kulüpleri’nin yaz futbol spor kulüplerine devam eden 193 çocuğun ailelerine ulaşılmış ve araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Ankette ebeveynlerin eğitim, meslek, gelir, sosyo-ekonomik durumu ve çocuklarını futbol yaz okullarına gönderme nedenlerine yer verilmiştir. Verilerin elde edilmesinde Z testi uygulanıp, sonuçlar yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, sosyo-ekonomik açıdan sıkıntı ve alt gelir grubu şartlarına sahip olan ailelerin popüler spor olan futbola çocuklarını daha fazla yönlendirdiği belirlenmiştir.

Özcanoglu (1993)’nün “Orta öğretimde Okul Spor Etkinliklerine Katılımın Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkileri” başlıklı çalışmada, sportif etkinliklere katılımın, sporcu öğrencilerin okul başarılarına etkisi ve yine bu öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyelerinin spora katılım ve akademik başarıları üzerine etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak, okul spor etkinliklerine katılımın öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkisi olmadığı, sportif etkinliklere katılımda çevre ve arkadaş

faktörünün ön planda olduğu, okul spor etkinliklerine katılan ve katılmayan öğrencilerin ekonomik seviyeleri, ebeveynlerin öğrenim düzeyleri arasında fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca sportif etkinliklere katılan deneklerin büyük çokluğu bir kulüpte faal olarak spor yaparken (% 63), kalan bölümü (% 37) sadece okul takımında etkinlik gösterdiği belirlenmiştir.



BÖLÜM 3

GENEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmanın özünü oluşturan ders dışı sportif etkinlikler, aile ve tutum kavramları ele alınmıştır.

3.1. Ders Dışı Etkinlik Kavramı

Araştırmacılar, ders dışı etkinlik kavramını tanımlamada genel olarak yapılandırılmış ve yapılandırılmamış ders dışı etkinlik ayrımını yapmaktadır (Mahoney, Cairns ve Farmer, 2003). Yapılandırılmış ders dışı etkinlikler, ders sonrasında bir plan ve programa bağlı olarak okul içinde ve dışında gerçekleştirilen ve çeşitli amaçlar için tasarlanmış özellikleri içeren etkinliklerdir (Balyer ve Gündüz, 2012). Ivaniushina ve Aleksandrov (2015)'e göre yapılandırılmış ders dışı etkinlikler, çocuklardaki bazı özel beceri ve yetenekleri geliştirmeyi amaçlayan, belirli kurallara bağlı, tecrübeli yetişkinler aracılığıyla denetimi sağlanan ve bir program dâhilinde gerçekleştirilen etkinlik olarak tanımlanmıştır. Etkinlikler ergenler arasında zihinsel ve psikolojik sağlığın gelişimine yardımcı olan bir veya birden fazla niteliği bir arada taşıyan özellikleri içermektedir. Bu özellikler: fiziksel ve psikolojik güvenliği sağlama, destekleyici ilişkilerin gelişimi, okula aidiyet duygusu kazanma, olumlu sosyal norm kazanma, bireyin yeteneklerini geliştirme fırsatı sunma, aile, okul ve toplumsal uyumu sağlanmayı içermektedir (Toomey, McGuire ve Russell, 2012).

Ders dışı etkinlikler ortak müfredat özellikleri olarak değerlendirilmektedir. Yapılandırılmış ders dışı etkinlikler; isteğe bağlı çeşitli etkinliklerin (gezi, yarışma, beden eğitimi, izcilik, müzik, folklor, gazete/dergi hazırlama, gösteriler, tiyatro, moda gösterileri, sergiler, satranç, tenis, basketbol, yaratıcı drama vb.) tasarlanması ve olumsuz davranışları (sigara ve alkol kullanımı, okulu bırakma vb.) azaltmaya yarayan stratejik araçlar olarak

derslerden sonra okul içinde ve dışında belirli bir plan ve program dâhilinde yapılmasını içermektedir (Balyer ve Gündüz, 2012). Ders dışı etkinliklerin diğer çeşidi ise, ergenlerin kendi kendilerine herhangi bir şeye yönelik deneyim elde etmesini sağlayan, yeni fırsatları yakalayabilmesine yardım eden, yenilik ve keşif davranışları kazanmasında ideal bir ortam sunan yapılandırılmamış ders dışı etkinliklerdir (Dworkin, Larson ve Hansen, 2003). Ivaniushina ve Aleksandrov (2015)'e göre yapılandırılmamış ders dışı etkinlikler; katılım grupları iyi tanımlanmamış, denetimi olmayan ve belirli program dâhilinde yapılmayan etkinliklerdir. Ergenlerin sokakta arkadaşları ile futbol oynamaları, beraber bisiklet kullanmaları ya da mahalle kulüplerinde birlikte zaman geçirmeleri bu etkinliklere örnek verilebilir. Etkinliklerin plansız ve programsız olarak yapılması, ebeveyn ya da yetişkin denetiminin sağlanamaması ergenlerin bazı olumsuz davranışlar edinmesine zemin hazırlayabilmektedir. Bu etkinlikler televizyon izleme ya da akran grubu ile zaman geçirme gibi hareketsiz bir yaşam biçimi kazandırması ergenlerin fiziksel problemlerle de karşılaşmasına neden olmaktadır (Bartko ve Eccles, 2003). Bu sebepten dolayı, yetişkinler genel olarak boşa zaman harcama olarak nitelendirdikleri böyle yapılandırılmamış sosyal etkinliklere çocuklarının katılımını istememektedir (Shannon, 2006). Ergen gelişimine katkı sağlamak amacıyla, ders dışı etkinliğin amaçlarına hizmet etme noktasında yapılandırılmış ders dışı etkinlikler önemli rol oynamaktadır.

Spor, öğrenci yayınları, okul radyoları veya grup performansları gibi çoğu okul tabanlı ders dışı etkinlikler yapılandırılmış ders dışı etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Darling, Caldwell ve Smith, 2005). Araştırmacılar ders dışı etkinlikleri üç kriter gereğince değerlendirmektedir: birinci kriter katılımın okul müfredat programının zorunlu bir parçası olmadığı ve gönüllülük ilkesini içeren etkinliktir. Katılım gönüllülük ilkesine dayandığından, çocuk etkinlikle doğası gereği ilgilenmektedir. Çocuk ebeveynin kararının yanı sıra kendi isteğini de dikkate alarak katılım sağlayabilir. Bu nedenle gönüllülük esastır. İkinci kriter ise, bir ya da birden çok kişi tarafından kontrol edilen, belirli zaman ve uygun mekanlarda gerçekleştirilen yapılandırılmış etkinliklerdir. Üçüncü kriter ise, “çaba gerektiren” veya “mücadele içeren” etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Robert, 2007, s. 33).

Eğitim programının bir parçası olan ders dışı etkinlikler; okulda veya okul dışında, eğitimin amaçlarına uygun olarak, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda, kişiliklerini geliştirmek okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenin rehberliği altında yapılan, planlı, programlı ve düzenli etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Binbaşıoğlu, 2000, s.9). Bir

başka ifadeyle ders dışı etkinlikler, eğitim bütünlüğü içinde ancak öğrencilerin serbest zamanlarında katıldıkları etkinliklerdir. Okullarda öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmeleri amacıyla ders dışı eğitim çalışmaları genelgesinde düzenlenebilecek etkinlikler; izcilik, beden eğitimi ve spor çalışmaları, halk oyunları ve güzel sanatlar olarak belirlenmiştir. Beden eğitimi ve spor çalışmaları başlığı altında da öğrenciler çeşitli dallarda spor takımlarına dâhil olmakta ve bu etkinlikler yarışmalara hazırlık ve katılım şeklinde yürütülmektedir (Tepeköylü ve Yüksel, 2010). Ders dışı etkinlik kavramı, müfredat dışında planlı olarak yapılan deneyimlerin tümüdür. Akademik kulüpler, bireysel ve takım sporları, drama ve bando gibi performans kulüpleri okul tabanlı ders dışı etkinliklerin tipik örnekleridir (Posner, 1995, s. 12). Bu etkinlikler düzenli katılım programları, kural temelli katılım, yetişkin aktivite liderleri tarafından yönetim, yetenek geliştirme üzerine vurgu ve gönüllü katılımı içermektedir (Mahoney ve Stattin, 2000).

3.1.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amacı ve Önemi

Ders dışı etkinlikler; öğrencilerin yetenek, ilgi ve güçlü yönleri üzerine inşa edilen ve onların kendilerini tanımalarına fırsat sunup, onlara akran ve yetişkin desteği sağlayarak, onların okuldaki kişilerle ilişkilerini güçlendirerek, akademik başarı ve manevi yaşam öğelerini güçlendirmelerini sağlamaktadır (Carter, Swedeen, Moss ve Pesko, 2010). Bu durumun etkinliklerin bireyin çok yönlü gelişimine katkı sağlayacak eğitsel nitelikler taşımasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

Ders dışı etkinlikler, eğitim ve öğretimde temel sistem olan okulun, üretim alt sisteminin önemli bir ayağıdır. Öğretim programları öğrenci davranışlarını önceden kurgulayıp kontrol altına aldığından, bu programlar öğrencilerin gereksinimlerine uygun yapılmaya çalışılsa da, mesleki kişiliklerin gelişmesinde kazanılan bilgilerin kontrol ve denetim altında hayata aktarımını sağlayan ders dışı eğitsel etkinliklerin, öğrencinin ders ortamında açığa çıkartamadığı temel amaçların önemli bir kısmını gerçekleştirdiği söylenebilir (Binbaşıoğlu, 2000, s. 9).

Ders dışı etkinliklerin amaçlarına ulaşabilmesi, büyük ölçüde bu etkinliklerin verimli şekilde organize edilmesine bağlıdır. Bu etkinlikleri, eğitim-öğretim etkinlikleriyle birlikte düşünmek, organizasyonun ilk aşamasıdır. Bu organizasyonun yapılması, okul yönetiminin görevidir ve aynı zamanda organizasyonun işleyişinin kontrolünü ve denetimini de okul yönetimi yapar. Yapılacak etkinliklerin planlanması, rehber öğretmen ve katılan öğrenciler

tarafından yapılır. Öğretmen, etkinliklerin yürütülmesinde öğrencilere rehberlik eder. Öğrenciler, görev dağılımlarını, çalışmaların yürütülmesini kendileri belirlerler. Yapılan etkinliklerin sonucunda, etkinlik raporları öğrenciler tarafından düzenlenir, rehber öğretmen tarafından kontrol edilir ve okul yönetimi tarafından da değerlendirilmesi yapılır (Hesapçıoğlu, 1994, s. 346-347).

Ders dışı etkinliklerin amaçlarının, Millî Eğitimin ve okulun amaçlarından farklı olmadığı, derslerle ders dışı etkinlikler arasındaki farkın kullanılan araçlar ve yöntemlerde olduğu vurgulanmıştır. Klasik eğitim programlarının yetersizliğini gidermek, öğrencilerin bedensel ve ruhsal gereksinimlerini, yaşamsal sorunlar üzerinde yaparak-yaşayarak öğretmek, öğrencilerin kişiliklerini geliştirerek kendilerini tanıma, sorumluluk ve liderlik gibi iyi niteliklerini geliştirmelerine fırsat vermek ve boş zamanlarını iyi geçirmelerini sağlamak gibi görevlerin, ders dışı etkinliklerin eğitimsel değerini ortaya koyduğu dile getirilmiştir. Ders dışı etkinliklerin hem kişinin kendisine yönelik, hem de başkalarına yönelik olduğu, derslerde verilen konuların öğrenilmesine yardımcı olduğu, çocuğa demokrasi bilinci kazandırdığı, çağdaş eğitimin gereği olan kendi eğitiminde, çocuğun kendisine rol verdiği belirtilmiştir. Ders dışı etkinliklerin akademik, pratik (uygulama) ve yaşamsal bir değere sahip olduğu, doğal bir çalışmaya fırsat verdiği, yaparak-yaşayarak öğrenmeyi ön plana aldığı ve bunun için de, bu tür etkinliklere okullarda, en az derslere verilen değer kadar önem verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Aybek, 2007, s. 11).

O'Brien ve Rollefson (1995)'a göre, güzel sanatlar, okullar arası sportif etkinlikler, amigo, akademik kulüpler, onursal toplulukları bünyesinde barındıran ders dışı etkinlikler, öğrencilere bir topluma ait olmayı, bireysel ve grup sorumluluğunu benimsetmeyi, takım çalışmasının önemini geliştirmeyi sağlamaktadır. Bu etkinlikler öğrencilerin derslerini iyi öğrenmelerini ve akademik becerileri geliştirmenin yollarını da sunmaktadır (Nebraske, 2010, s. 11-12).

Etkinlikler öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini doyurduğu gibi, onların iyi bir yurttaşlık eğitimi kazanmalarına da yardım etmektedir. Okuldaki dersler her ne kadar öğretim programlarına ve öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerine göre yapılırsa da, bunların ulaşamadığı noktaların var olduğu kabul edilmektedir. Bu noktalara ulaşmak ve öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına etki edecek davranışların kazandırılması ders dışı etkinliklerle mümkün olabilmektedir (Pehlivan, 1998, s. 12-13).

3.1.2. Ders Dışı Etkinliklerin İşlevleri

Ders dışı etkinliklere yönelik yapılan çalışmalar (Fredricks ve Eccles, 2006; Fujita, 2006) bu etkinliklere öğrenci katılımı, davranış ve akademik başarı arasında güçlü ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Liselerde ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin katılmayanlara göre daha yüksek akademik başarı seviyesine sahip oldukları, bir üst eğitim kurumuna devam etmeye daha istekli oldukları sonucu elde edilmiştir (Miller, Gilman ve Martens, 2008). Ders dışı etkinlik programlarına katılımın okula devam etme ve akademik başarıyı arttırması yanı sıra, öğrencilerin fiziksel olarak daha aktif olmalarını sağlamakta ve riskli davranış sergileme eğilimlerini azaltmaktadır (Mahoney, Larson ve Eccles, 2005, s. 118).

Yenilikçi ve gençliği destekleyici yapısı ile organize edilmiş ders dışı etkinlikler, ergenlerin zamanlarını iyi kullanmalarını sağlamaktadır. Bu etkinlikler ergenlere (a) okulda geniş alanda sosyal, fiziki ve entelektüel beceriler kazanma ve uygulama; (b) toplumun bir üyesi olma ve toplumun refahına katkıda bulunma; (c) sosyal olarak bir grubu tanıma ve ait olma; (d) hem günümüzde hem de gelecekte yardım edebilecek akran ve yetişkinler ile sosyal ilişki kurabilme, (e) zorlukları deneyimleme ve onlarla baş edebilme fırsatı sunmaktadır (Eccles, Barber, Stone ve Hunt, 2003, s. 866). O'Brien ve Rollefson (1995) ise ders dışı etkinliklerin öğrencilere takım çalışması, bireysel ve grup çalışması, fiziksel güç ve dayanıklılık, rekabet, çok yönlü olma, kültür ve toplum birliğinin önemini öğrenme fırsatı sunduğunu ifade etmiştir.

Ders dışı etkinlikler, öğrencilere derslerde akademik yeteneklerini geliştirme fırsatı sunarak onlara öğrenilen konularda destekleyici bir yol sağlamaktadır. Böylece eğitimin çok yönlü gelişmesinde önemli bir unsur olarak nitelendirilmektedir. Bu etkinlikler öğrencilere olumlu akran gruplara ait olma fırsatı sunduğu için onların gelişimlerini olumlu etkilemektedir. Etkinlikler toplum yanlısı davranış modeline maruz kalan bu pozitif gruplara, öğrencilerin ait olması için koruyucu bir mekanizma olarak hizmet etmektedir (Barber, Eccles ve Stone, 2001). Böylece bu etkinliklere katılım sağlayan öğrenciler kendilerinde bu olumlu davranışları göstermeleri daha olası olmaktadır.

Genel anlamda, ders dışı etkinliklerin işlevlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- ✓ Sosyal, ahlaki, zihinsel, bedensel ve psikolojik yönlerden öğrenciyi bir bütün olarak geliştirmek,
- ✓ Öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olmak,

- ✓ Öğrencilerin, özellikle toplumsal, kültürel değerlerle ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazanarak iyi bir vatandaş olmalarına yardımcı olmak,
- ✓ Öğrencilerin boş zamanlarını verimli geçirmeleri için, onlarda değerli eğlence ilgileri uyandırmak,
- ✓ Çocuğa yaşamı olduğu gibi yaşatma olanağı sağlamak,
- ✓ Öğrenciyi yaparak-yaşayarak demokratik yaşama alıştırmak,
- ✓ Öğrencilerin kendi etkinliklerini ve özgürlüklerini kullanarak yaratıcı düşünme alışkanlıklarını geliştirmek,
- ✓ Öğrencilerin meslek seçmelerine ve seçtikleri meslekle ilgili deneyim kazanmalarına yardımcı olmak,
- ✓ Öğrencilerin liderlik ve yöneticilik yeteneklerini geliştirmek,
- ✓ Öğrencilerde etkili ve verimli bir okul kültürü oluşturmak,
- ✓ İşbirliği, yarışma, sorumluluk alma, çalışma, başarma, hoşgörölü olma, sevilme, sevme gibi evrensel değerleri kazanmasına yardımcı olmak,
- ✓ Akademik olarak (derste) kazanılan davranışların pekiştirilmesini sağlamak veya eksiklerini tamamlamaktır.

Bunların yanı sıra, ders dışı etkinliklerin; okul programlarını zenginleştirmek, çevreyi tanımak, diğler insanlara ve fikirlere değler vermek, okulun rutinleşmiş havasını değıştirmek gibi birçok görevi olduğundan söz edilebilir (Binbaşioğlu, 2000, s.10-11; Hesapçioğlu, 1994, s. 344-345).

3.1.3. Ders Dışı Etkinliklere Katılım

Boş zaman etkinlikleri, sosyoloji, psikoloji ve eğitim konusunda çalışan araştırmacılar, ders dışı etkinliklere katılımın ergenlerin farklı özelliklerini etkileyebileceğini ortaya koymuştur (Shannon, 2006). Ders dışı etkinliklerin bazı negatif sonuçları olmasına rağmen (Eccles ve Barber, 1999), bu etkinliklerin genel olarak ergenler üzerinde olumlu etkileri olduğu görüşü yaygındır (Barber, Eccles ve Stone, 2001; Broh, 2002; Darling, Caldwell ve Smith, 2005; Davalos, Chavez ve Guardiola, 1999; Eccles, Barber, Stone ve Hunt, 2003; Fredricks ve Eccles, 2008; Valentine, Cooper, Bettencourt ve Dubois, 2002). Bu etkinler ergenlerin sosyal bir çevre kazanması, kendi yeteneklerini tanınması, özyeterlik duygusunun

gelişimi, akademik başarılarında artışın olması ve daha birçok gelişimsel özelliği içermektedir.

Günümüzde ergenler, okul tabanlı spor etkinliklerden akademik kulüplere, müzik ve sanat programlarına, toplum tabanlı spor programlarına, inanç tabanlı programlara istekleri oranında dâhil olabilmekte ve sosyal etkinliklere büyük oranda katılabilmektedir (Park, 2010). Bu etkinliklere katılımda; ergenlerin yaptıkları etkinliklerde başarılı olmaları ve etkinlikler aracılığıyla arkadaşları ile iyi ilişkiler geliştirme fırsatları etkilidir (Busseri, Rosse-Krasnor, Wioughby ve Chalmers, 2006; Shannon, 2006).

Ders dışı etkinliklere büyük oranda katılma fırsatı ergenliğin ilk yılları olan ortaokul yıllarıdır. Öğrencilerin kazandıkları davranışlar açısından özellikle bu dönem önemlidir. Bu dönem bir sonraki aşama olan lisede, öğrencilerin bu etkinliklere katılım seviyesinin tahmin edilmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Villarreal, 2012, s. 3). Araştırmalara göre; okul tabanlı ders dışı etkinliklere öğrenci katılımı ergenlik döneminin ortalarında zirveye ulaşmakta (Villarreal, 2012, s. 13), sınıf seviyesi arttıkça azalmakta ve bir süre sonra katılım seviyesi sabit kalmaktadır (Mahoney, Schweder, ve Stattin, 2002; Simpkins, O'Donnell, Delgado, ve Becnel, 2011). Başka bir çalışmada; yaş arttıkça ders dışı etkinliklere katılım oranının azaldığı, ayrıca ders dışı etkinliklere katılımın cinsiyet ile ilişkili olduğu ortaya konulmuştur (Fahey, Delaney ve Gannon, 2005). Erkeklerin genel olarak ders dışı etkinlik olarak sportif etkinliklere daha fazla katılım sağlarken, kızların diğer ders dışı etkinliklerde aktif olduğuna ilişkin çalışmalar mevcuttur (Feldman ve Matjasko, 2005).

Barber, Stone ve Eccles (2010), cinsiyet değişkeninin yanı sıra ergenlerin ders dışı etkinliklere katılımda sosyo-ekonomik ve fiziksel sermaye ile aile özelliklerinin de (ailenin etkinliklere yönelik ilgisi) etkili olduğunu ifade etmiştir. Büyük ölçüde bu etkinliklere katılım düşük sosyo-ekonomik seviye (SES) ve düşük katılım oranını ile ilişkilendirilmektedir (Pederson ve Seidman, 2005). Yüksek gelire sahip ailelerdeki ergenler ders dışı etkinliklere yüksek oranda katılım gösterirken, düşük gelir veya sosyo-ekonomik statüye sahip olan ergenlerin bu etkinliklere katılım seviyesi daha düşüktür. Bu etkinlikler öğrencilere zengin deneyimler sunmakta, fakat maddi kaynak gerektirdiğinden yüksek gelire sahip olan toplumlardaki çocukların aileleri çocuklarını okul sonrası ders dışı etkinliklere gönderebilmekte (Shumow ve Miller, 2001), düşük geliri olan ailelere sahip çocuklar bu etkinliklere sınırlı ya da hiç katılım sağlayamamaktadır (Posner ve Vandell, 1999). Bu yüzden ders dışı etkinliklere katılımda, mevcut aile kaynaklarının ve sosyo-

ekonomik statünün etkisinin önemli olduğundan bahsedilebilir. Bu kaynakların gerekliliği; düşük, orta ve yüksek gelir seviyesine sahip olan ailelerin çocuklarının bu etkinliklere katılım sağlamasında sınıf farklılıkları meydana getirmektedir (Pierce, Hamm, ve Vandell, 1999). Ders dışı etkinliğe gönüllü katılım sağlayan ergenlerin yüksek sosyo-ekonomik gelir seviyesine sahip ailelerden geldiği ve diğer sosyo-ekonomik seviyeye sahip ailelerden gelen akranlarından daha olumlu şekilde okula uyum sağlama eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir (McNeal, 1998).

3.1.4. Ders Dışı Etkinliklerin Ergen Gelişimine Katkısı

Ders dışı etkinlik ya da sınıf dışı eğitim, çocuk ve ergenlerin sosyal ve kişilik gelişiminin güçlü bir kaynağıdır (Ivanushina ve Aleksandrov, 2015). Bu etkinliklere katılım, hem çocuk hem de gençlerin gelişimsel özelliklerini şekillendirmekte ve çok yönlü gelişim göstermelerine fırsat sağlamaktadır. Mahoney, Scweder ve Stattin (2002)'e göre, 14 yaşındaki ergenlerin yaklaşık % 75'i yapılandırılmış ders dışı etkinliklere katılım sağlamaktadır. Bu oran azımsanmayacak derecede önemli olup, katılım seviyesini arttırmada akran, ebeveyn ve öğretmenlerin de desteğinin sağlanmasına önem verilmelidir. Çocuk ve ergenlerin gelişimi üzerinde, bu etkinliklerin katkısı olduğuna yönelik eğitimin önemli unsurları olan ebeveyn, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri vardır. Onlar gençlerin geleceğe yönelik başarı elde etmesinde bu etkinliklere katılımın önemli olduğuna inanmaktadır. Aslında etkinlikler uygun şekilde yapılandırıldığında, olumlu gençlik gelişim programlarının amaçlarından birini veya aşağıda bahsedilen birçoğunu öğrencide geliştirebilir. Bunlar: olumlu bağlanma, psikolojik dayanıklılık, sosyal, bilişsel, davranışsal ve ahlaki yetkinliği geliştirme; kendi kararlarını verebilme, maneviyat veya amaç duygusu, özyeterlik, olumlu kimlik geliştirme ve geleceğe iyimser bakma; olumlu davranışı tanımlamak için fırsatlar sağlama, toplum değerlerini benimseme ve toplumsal değerlerle ilişki sağlamadır (Catalano, Berglund, Ryan, Lonczak, ve Hawkins, 2004).

Okul tabanlı ders dışı etkinliklere katılan gençler yetişkin rehberliğinde toplumdaki birey ve akranlarla sosyal ilişkiler kurabilme becerisi kazanabilir. Bu etkinlikler ergenler arasında olumlu gelişim sağlamak ve bilişsel sağlığı geliştirmeye katkı sunan bir ya da daha fazla özelliği içermektedir. Bu özellikler: fiziksel ve psikolojik güven, destekleyici ilişkiler, aidiyet duygusu, olumlu sosyal normlar, yetenek geliştirme fırsatı, aile katılımı ve toplumsal çabalardır (Eccles ve Gootman, 2002).

Öğrencinin spor alanında kazanmış olduğu bilgi, beceri ve yetenek; onun, boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirerek kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlar. Çünkü bu etkinlikler yapılandırılmış etkinlikler olduğundan ve denetim içerdiğinden öğrencilerin güvenli bir ortamda etkinliklere katılımını sağlamaktadır. Ayrıca ebeveynler işlerini tamamlayıp eve gelene kadar, öğrencilere güvenli bir ortamda kendi ilgilerini ortaya çıkartma fırsatı sağlamaktadır (Franklin, 2004). Ders dışı etkinliklerin ergenlerin psikolojik ve sosyal gelişim ile akademik başarılarına olan katkılarına ilişkin aşağıda bilgi verilmiştir.

3.1.4.1. Ders Dışı Etkinliklerin Ergenlerin Psikolojik Gelişime Katkısı

Araştırmacılar ders dışı etkinliklere ergen katılımı ile onların psikolojik uyumları arasında ilişki olduğunu ileri sürmektedir (Balsano, 2005). Bu etkinliklere katılan ergenlerin katılmayanlara oranla daha az depresyon belirtileri gösterdikleri ve daha yüksek özsaygıya sahip oldukları bazı çalışmalarda kaydedilmiştir (Barber vd., 2001; Eccles vd., 2003). Ayrıca Fredricks ve Eccles (2006)'ın ders dışı etkinliklere katılımın ergenler üzerindeki psikolojik (depresyon belirtisi, içselleştirme davranışları) ve davranışsal sonuçlarını (dışsallaştırma davranışları, alkol veya madde kullanımı) ele aldığı çalışmada, ders dışı etkinliklere katılım ile psikolojik ve davranışsal sonuçlar arasında olumlu ilişki olduğunu tespit etmiştir. Etkinliklere katılan ergenler katılmayanlar ile karşılaştırıldığında katılanların lehine daha yüksek özsaygı, düşük depresyon ve kaygı belirtisi olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Guest ve Mcree, 2009; Mahoney, Larson, Eccles ve Lord, 2005, s. 7).

Ders dışı etkinlikler psikolojik olarak ergenlerin kendilerini iyi hissetmelerine katkı söylenebilir. Bu katkılar; öğrencilerin okula aidiyet duygusu kazanması ve okula yönelik olumlu tutuma sahip olması, psikolojik dayanıklılık ve içselleştirme gibi kazanımların yüksek seviyede olmasıdır (Barber vd. 2001; Fredricks ve Eccles, 2008). Ders dışı etkinlikler öğrencilerin motivasyonunu geliştirmekte ve psikolojik olarak sağlıklı gelişim göstermelerine katkı sağlamaktadır (Fredricks, Alfred ve Eccles, 2010).

Ders dışı etkinlikler ergenlerin ruh hali üzerinde olumlu etkiye sahip olduğundan, onların okula ve topluma karşı aidiyet duygusunun gelişmesine yardımcı olduğu söylenebilir. Özellikle bu etkinliklerden memnun olan ergenler, okula karşı da bu memnuniyet duygusunu genellemektedir.

3.1.4.2. Ders Dışı Etkinliklerin Ergenlerin Sosyal Gelişimine Katkısı

Geçmişte sosyalleşme başlangıçta ailenin sorumluluğundaydı. Toplum değiştikçe, gençliğin sosyalleşmesinde ailenin yanı sıra okulun sorumlu da artmıştır (Hamilton, 1983). Sosyalleşme süreci, günümüzde gençlerin sosyalleşmesinden sorumlu olan insanların kimler olduğunu araştırma konusu haline getiren önemli bir konuya değinmektedir. Bu konudaki tartışmalar sosyalleşmenin okul, aile ve daha geniş toplumların sorumluluğunda olduğu yönündedir (Callahan ve Long, 2001). Yapılandırılmış ders dışı etkinlikler, okulda normal çalışmalar ile geliştirilemeyen farklı sosyal becerilerin kazanılması için koşullar oluşturur ve sosyalleşme için belirli çevre sağlar (Feldman and Matjasko, 2005).

Planlı ve kurallara uygun olarak yürütülen ders dışı etkinliklere katılım; bir ya da daha fazla yetişkin aktivite liderlerinin yönlendirmesini, karmaşıklık ve zorluklarda sürekli olarak sosyal gelişime vurguyu içeren, performansta geribildirim sağlayan ve sürekli dikkat gerektiren etkinlikleri içeren yüksek yapıli etkinliklerdir (Mahoney ve Stattin, 2000). Ergen gelişimine doğrudan etki eden yapılandırılmış etkinliklerin, onların sosyal gelişiminin doğasını değıştirmede önemli rol oynamaktadır (Gerber, 1996; Marsh, 1992; Marsh ve Kleitman, 2002). Bu etkinlikler ergenlere akranları ve yetişkinlerle sosyalleşme, hedef belirleyip hedefe ulaşma, adil bir şekilde yarışma ve anlaşmazlıkları barışçıl yollarla çözmeyi sağlamaktadır (Darling, 2005). Ayrıca bu etkinlikler ergenlere ortak ilgileri birlikte yapma olanağı tanıdığından, onların akranları ile yeni ilişkiler kurmalarını ve sosyal sermaye kazanmalarını da sağlamaktadır (Darling vd., 2005). Bu etkinliklerin amaçlarından birisinin, etkinliklere katılan öğrenciler arasındaki sosyal etkileşimi kolaylaştırmaktır. Okul tabanlı etkinlikler ergenlerin sosyal ilişkilerinin doğasını da değıştirebilir. Özellikle organize etkinlikler ergenlerin serbest zamanlarını yapılandırılmalarına olanak tanıdığından ergenlerin üzerinde aile kontrolünü de kolaylaştırabilmektedir. Bunun yanı sıra sosyal ilişkiler daha derinlemesine ve geniş olduğundan, genel olarak öğrenciler; akranları, öğretmenleri, antrenörleri, okul yöneticileri ve elemanları ile de ilişkileri olumlu yönde geliştirebilirler. Bu etkinliklere katılım ile bireylerin kazandığı yetenek ve sosyal ilişkilerin; okul başarısını, eğitimsel ve mesleki düzeyi, refah seviyesini, sağlık seçeneklerini ve olumlu sosyal davranışları geliştirildiğı düşünülmektedir (Eccles vd., 2003).

3.1.4.3. Ders Dışı Etkinliklerin Ergenlerin Akademik Başarısına Katkısı

Bu etkinliklere katılımın akademik başarı üzerine etkisine ele alan birçok çalışma mevcuttur (Barber, Eccles, ve Stone, 2001, Broh, 2002; Seow ve Pan, 2014). Youngs (2008) çalışmasında ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin okula yönelik aidiyet duygusunun daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Holland ve Andre (1987) çalışmasında, etkinliklere katılan öğrencilerin notlarının katılmayanlardan daha yüksek olduğu ve bunun sonucunda akademik başarılarının arttığı ve okula yönelik olumlu tutum sergilediklerini ortaya koymuştur.

Başarının en önemli etkenleri her ne iş olursa olsun belirli planlı ve program dâhilinde düzenli olarak çalışmaktır. Okul tabanlı olarak sürdürülen bu etkinlikler de belirli plan ve amaç çerçevesinde yapıldığından, bu etkinliklerde elde edilecek başarı kendisini çocuğun akademik başarısı üzerinde de gösterebilmektedir (Broh, 2002; Eccles ve Barber, 1999; Mahoney, 2000; Marsh ve Kleitman, 2003; Melnick, Sabo ve Vanfossen, 1992; Silliker ve Quirk, 1997; Thomas ve Moran, 1991; Zaff, Moore, Papillo ve Williams, 2003). Plansız ve programsız olarak yapılan etkinlikler ergenlerin akademik açıdan gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebileceği birçok araştırma ile tespit edilmiştir. Ailelerin çocuklarını bu etkinliklere göndermemeleri altında yatan en önemli etkenlerin başında da bu etkinliklerin gelişigüzel ve denetimsiz olarak yapılması sonucunda çocuğunun okuldan arta kalan zamanını verimli geçiremeyeceği ve okul başarısının azalacağına yönelik endişedir.

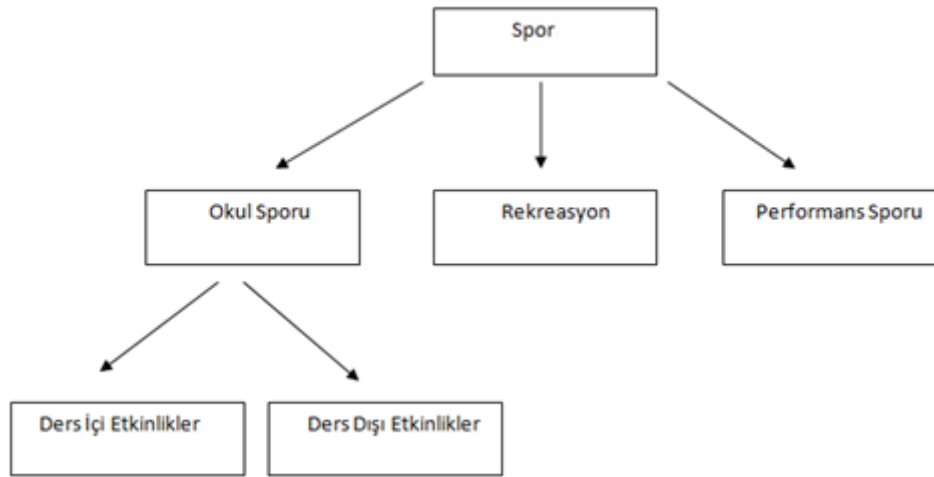
Ergenler için okula aidiyet duygusu, akademik başarıyı sağlayan önemli bir arabulucudur (Knifsend ve Graham, 2012). Öğrencilerin okula olan aidiyet duygusu onların motivasyonu ve akademik başarısı ile ilişkilendirilebilmektedir. Okula aidiyet duygusuna sahip olan ergenlerin okul başarısında artış meydana gelmektedir. Ders dışı sportif etkinliklere katılım ile çocuk ve gençlerin akademik başarısı arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin ağırlıklı öğretim başarı puanında artış olduğunu ortaya koymuştur (Anderman, 2002; Barber, Eccles, ve Stone, 2001; Eccles ve Barber, 1999; Fredricks ve Eccles, 2005; Hansen, Larsen ve Dworkin, 2003; Larson, Hanson ve Moneta, 2006; Marsh ve Kleitman, 2002).

3.1.5. Ders Dışı Sportif Etkinlikler

Ders dışı etkinlikler söz konusu olunca sportif etkinliklerin ön planda olduğu görülmektedir (Binbaşıoğlu, 2000). Ders dışı sportif etkinlikler formal beden eğitimi

programının dışında genellikle okul sonrası ve öğle aralarında hatta bazı okullarda hafta sonlarında veya okuldan önce yapılan etkinlikleri içeren bir kavram (Woods, Tannehill ve Walsh, 2010, s.62) olup, okul personeli, yetişkin gönüllüler veya denetim amaçlı dış organizasyonları da içerebilmektedir (Floyd, Bocarro ve Thompson, 2008). Bu etkinliklere katılım sağlayan gençlerin okul dışında ders dışı sportif etkinliklere ve spor kulüplerine düzenli olarak katılım sağladıklarını görülmektedir (Woods vd., 2010).

Ders dışı sportif etkinlikler; çocukların kuvvetli, cesur, kesin karar verebilme, iradeli, başkalarına yardımcı olma, canlı, neşeli ve ruh sağlığı yerinde olan yaşama gücüne sahip iyi bir vatandaş olarak yetişmesini amaçlamaktadır (Binbaşıoğlu, 2000). Bu amaç için beden eğitimi dersinin bir parçası ve devamı niteliğinde olan ders dışı sportif etkinlikler öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirdikleri alan olarak tanımlanabilir. Literatürde ise ders dışı sportif etkinlikler okul takımları ve kulüp takımları olarak iki gruba ayrılmıştır.



Şekil 1. Ders dışı sportif etkinlik kavramının literatür açıklaması (Harmandar, İ. (2004)

Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri. Ankara: Nobel)

3.1.5.1. Okul Sporları

Okul sporların ergenlerin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini sağlayarak, öğrencilerin yaşam boyu spor alışkanlıklarının temelini attığı bilinmektedir. Aynı zamanda oyun oynama, eğlenceli fiziksel aktivite, dinlenme ve gevşeme gibi alışkanlıkların yerleşmesini de sağlar. Bunun yanında, bu etkinlikler spor müsabakalarının hiç birinin kurlsız yapılamayacağını, ister istemez sporcuların yarışma kurallarına uyma

zorunluluğunun olduğunu, müsabakalarda kurallara uyma zorunluluğunun yanında ahlaki değerlerle de takviye gördüğü, ahlaki yargı ve davranışların benimsetilmesini sağlayan etkinliklerdir (Ersoy'dan aktaran Şirin vd., 2008).

İşlevsel kuram savunucuları, okul sporunun bir organizasyon olarak okul, öğrenci ve toplum için birleştirici bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu spor ergenlerin davranışsal ve karakter gelişimini de şekillendirmekte olup (Yiannakis ve Melnick, 2001), öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda beceri ve yeteneklerinin artmasını sağladığı gibi kendilerine düzenli ve programlı çalışma alışkanlığı da kazandırır (Franklin, 2004). Ayrıca öğrencinin kendine güven duygusunu geliştirdiği gibi toplum kurallarına uyumu, heyecanı, coşkuyu, dostluğu, birlik ve beraberlik duygusunu bir arada yaşatmaktadır (Akgül vd., 2012).

Gençlerin gelişimi ve eğitimin amaçları ile ilgili lise ve kolejlerdeki sportif programların nasıl olacağına yönelik bir takım sorular, eğitimin genel amaçlarının içerisinde yer alan nitelikli birey yetiştirmede önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Kanada okullarında da nitelikli birey yetiştirmede bu etkinlikler önem taşımakta olup, bu konuda başarı elde edebilmek için eğitimin ayrılmaz parçası olarak nitelendirilen beden eğitimi dersinin uzantısı olan ders dışı sportif etkinlikler üzerine yoğunlaşmaktadır. Okul sporlarının faydalı olduğunu ileri sürenlerin görüşü ders dışı sportif etkinliklerin okulun eğitimsel amaçlarını desteklediği yönünde iken, bu etkinlikleri eleştirenler ders dışı sportif etkinliklerin eğitimin amacını engellediği yönünde nedenler sunmaktadır. Oysaki eğitim ve gelişim birçok aktivite ile bağlantılı olarak meydana gelmektedir. Ders dışı sportif etkinlik programı bu etkinliklerden biri olarak uygulanmakta olup, öğrenciler için önem taşımaktadır (Coakley, 2003, s.136).

3.1.5.2. Kulüp Sporları

Ders dışı sportif etkinlikler kategorisinin bir diğer alt kategorisi olan kulüp sporu özel ya da devlete bağlı sportif faaliyetlerin yürütüldüğü alanlardır. Çocuk ve gençler; izci, öğrenci kulüpleri ya da moral kulübü gibi kulüp ve spor organizasyonlarında ders dışı etkinliklerden faydalanabilirler. Kulüp sporunun belirli bir tanımı olmamasına rağmen, yaygın görüş olarak bir ya da daha fazla spor alanında üyeleri için sportif katılımı sağlayan bir organizasyon olarak kulüp sporunu nitelendirmektedir. Bu spor kulüplerinin çoğu amatördür ve onların çalıştırılmasında gönüllülük esastır. Genel olarak tek bir sportif

etkinlik sağlamaktadır ancak bazıları birden çok sportif fırsat sunmaktadır (Allison'dan aktaran Gray, 2004). Kulüp sporları, ergenlerin sosyal ilişkilerini biçimlendirdiği ve onlara kazanma, kaybetme duygusu karşısında nasıl davranışlar sergilemeleri gerektiğini öğrenmeyi sağlamaktadır (Gısladattir, Matthiasdattir ve Kristjansdattir, 2013).

Dünyanın birçok ülkesinde özellikle Avustralya ve Yeni Zelanda'da kulüp sporları boş zamanın vazgeçilmez bileşenleri olarak tanımlanmaktadır. Bahsi geçen ülkelerde spor halk tarafından benimsenmiş, Yeni Zelanda'da Spor ve Fiziksel Aktivite Anketi (SPARC, 2003) sonuçları, çocuk ve gençlerin yanı sıra 18 yaş üzerinde birçok Yeni Zelandalının aktif olarak bir spor kulübünün üyesi olduğu kaydedilmiştir (Gray, 2004). Ergenlerin bu spor kulüplerine katılımında ailelerin sosyo-ekonomik seviyesinin önemi belirtilmiştir. Amerika'da da organize edilmiş kulüp sporlarına ergenlerin katılımı da yüksek sosyo-ekonomik yapı ile ilişkilendirilmiştir (Walters, Barr Anderson, Wall ve Neumark-Sztainer, 2009).

3.1.6. Sportif Etkinlikler ile İlgili Kuramlar

Spor ile ilgili yapılan çalışmaların üzerine temellendiği çeşitli kuramlar mevcuttur. Bu kuramlardan bazıları ders dışı sportif etkinlik ile ilgili çalışmalarda da yer almaktadır.

3.1.6.1. Ekolojik Sistem Kuramı

Ekolojik model ders dışı etkinliklere katılım ve ergen uyumu arasındaki ilişkiyi açıklayabilmektedir (Bronfenbrenner'den aktaran, Farb ve Matjasko, 2012). Biyoekolojik sistem teorisi olarak anılan ekolojik sistem kuramı, çocukların hayatlarını etkileyen ve kişiliklerini şekillendiren, bir çok açıdan onların gelişimini anlamak amacıyla kullanılan birçok kuramdan biri olarak nitelendirilmiştir. Bronfenbrenner'in teorisi, gençler üzerinde yapılacak çalışmaların onların yaşadıkları ve etkileşim kurdukları çevreden ayrı olarak ele alınmaması gerekliliğini temel almaktadır. Bu teori dört ana kavram ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerden oluşmaktadır: mikrosistem, mezosistem, eksosistem ve makrosistem. Aslında beşinci kavram olarak da kronosistem eklenebilir (Bronfenbrenner'den aktaran Riedel, 2014, s.14).

Birinci tabaka olan mikrosistem; okul, arkadaş, aile ve dini kurumları içeren bireysel yaşamların olduğu çevreyi içermektedir (Riedel, 2014, s.14). Mikrosistem; aile, sınıf,

komşu gibi çocuğun doğrudan temas halinde olduğu toplumları, insanları ve rutin etkinlik olarak çocuk için çalışan diğer insanları temsil eder. Bronfenbrenner'e göre ailenin duyuşsal, psikolojik ve diğer statüleri çocuk üzerinde etkili olabileceği için aile çocuk için en güçlü mikrosistemdir (Bronfenbrenner'den aktaran Taşgın, 2014). Kötü uyum, düşük gelir ve öğrenim durumu, ailenin etnik kökeni ve çocuğun tek ebeveyne sahip olması, kendi dünyasına açılan bir kapı olan mikrosistemin aile boyutunun bazı özelliklerini ifade eder (Garbarino'dan aktaran Taşgın, 2014).

Mikrosistem ile bağlantılı olan deneyimlerden oluşan (örneğin, arkadaşların deneyimleri ile bağlantılı olan okul deneyimleri) ve ekolojik kuramın ikinci tabakasını oluşturan mezosistemdir. Gün boyunca bir çocuğun bu bileşenler ile etkileşim içinde olması ve mikrosistemin çoğunlukla çocukları etkilemesinin nedeni çocuğun bu tabakadaki kişilerle yaşadığı etkileşimin sıklığıdır (Riedel, 2014, s. 5). Kuramın üçüncü tabakası olan ekosistem, çocuğun kontrolü dışında şekillenen sosyal ortamla onun bağlantısıdır. Örneğin, bir ebeveynin işini ne zaman kaybedeceği ve bu nedenle çocuk için farklı bir deseni ne zaman oluşturacağı bağlantısını içermektedir. Yani çocuğu etkileyebilecek bir unsurdaki değişikliğin çocuk üzerinde meydana getirdiği yansımadır. Kuramın dördüncü tabakası kişilerin yaşadıkları kültür makrosistemdir (örneğin, kişilerin sosyo-ekonomik statüsü). Kişilerin doğrudan katılım sağlamadığı, ancak ebeveynlerin maddi, manevi ya da fiziksel durumları gibi kişi üzerine etki eden oluşumları temsil eder. Örneğin işsizlik ebeveyn üzerine işsizliğin etkisi direkt olduğu için çocukları da etkileyebilir (Taşgın, 2014, s.134). Beşinci tabaka zamanla meydana gelen olayları içermektedir.

3.1.6.2. İşlevsel Kuram

Toplumda mevcut değer sistemini destekleyen sosyal bir kurum olan sporu ele alan (Woods, 2011, s. 20) bu kuram, sporun organizasyon, iletişim ve toplumda sosyal gelişim ve istikrarı nasıl sağlayacağı ve sosyal yaşama nasıl uyum sağlayacağı hakkındaki tartışma ve araştırmalara ilham kaynağı olmaktadır. Dünyada birçok insan spor ve spor programları konusunda bölgesel ve ulusal olarak karar vermek amacıyla bu teoriyi kullanmaktadır (Coakley, 2003, s. 38).

İşlevsel kuram, toplumda insanların geleneksel bir değer olarak nitelendirdiği spordaki değişimlerin sağlanmasına neden olur. Toplumda bireysellik, rekabet ve yarışma önemli

değerler ise bu kuramı temel alan kişi, yarışma sporlarına genel katılımın miktarı, elde edilen bireysel başarılar ve kazanma gibi gelişimlere nelerin sebep olduğunu ele alacaktır.

Bu kuram işlevsel olmasına rağmen birkaç sınırlılığa da sahiptir. İlk olarak sporun ve sosyal sistemin işlevsel olmayan parçalarını görmezden gelip ve kabul etmeyip, spor yapan ve fiziksel aktiviteye katılan insanlar üzerinde bunların pozitif etkisine yönelik abartılı sonuçlar ortaya koymaktadır. İkinci olarak toplumdaki tüm insanların ihtiyaçlarının aynı olduğu varsayıp, bireysel farklılıkların dikkate alınmamasıdır. Örneğin herkesin spor ve fiziksel aktiviteye eşit erişime sahip olması varsayımı gerçeği yansıtan bir söylem değildir (Coakley, 2003, s. 39-40). Bu kuramı temel alan araştırmacı, cinsiyet, ırk, sosyo-ekonomik statü, yaş, dini inanç, çevre ve daha birçok farklılıkları içeren sosyo kültürel farklılıkları görmezden gelmektedir (Volkwein-Caplan, 2004, s.18). Bu kuram spor ile ilgili araştırmaları temele alarak inceler:

- ✓ Spor ve spora katılım sosyal ve kişilik gelişimini nasıl etkiler?
- ✓ Spor ve spora katılım sosyal ve grup bağlılığı, topluluk ve toplumdaki gelişimleri nasıl teşvik eder?
- ✓ Spor yapmak okulda ve işte başarı sağlama üzerine pozitif etkiye sahip midir ve insanlar başarı için mücadele ederken onların sosyal kuralları benimsemesini sağlar mı?
- ✓ Spor bir bütün olarak toplumun kuvvetlenmesine, onun sağlığının ve sıhhatinin gelişimine katkı sağlar mı (Coakley, 2003, s. 38)?

3.1.6.3. Çatışma Kuramı

Çatışma teoristlerinin genel varsayımı, sporun kapital toplumların sömürgeci ve eşit olmayan uygulamalarının bir yansıması olduğudur. Bu kuramı kullanan kişiler toplumu maddi zorluklarla şekillenen sosyal yapı ve ilişkilerin bir sistemi olarak görmektedir. Başka bir ifade ile toplum para, varlık ve ekonomik güç etrafında organize edilir ve şekillendirilir. Bu kuramın amacı fonksiyonel kuramın temel amacı ile benzerdir. Burada amaç, toplumun bir sistem olarak nasıl hareket edeceği hakkında genel bir kuram geliştirmektir (Coakley, 2003, s. 40).

Bu kuram, toplum yönetimini sürdürmek için gerekli olan nitelikleri ele almak yerine, toplumdaki eşitsizliğin sonuçları ve değişim süreci üzerine yoğunlaşmaktadır. Karl

Marx'ın “dinin uyuşturucu bir ilaç olduğu” düşüncesi üzerine temellenen bu kuram (Delaney ve Madigan, 2015, s.33), kapitalist toplumlarda sporu insanlar için uyuşturucu olarak görmektedir. Bunun anlamı, kapitalist toplumlar çalışanlarını sömürme üzerine kurulmuşken, sporun ise spor takımlarının kendilerine fayda sağlamak için organize edildiği ve sporcuların ise sömürüldüğü düşüncesini içermektedir (Volkwein-Caplan, 2004, s.19). Bu kuram genel olarak “sosyal sistemin ihtiyaçları” yerine “kapital ihtiyaçları” vurgulamasına rağmen, sosyal hayatın belirli sosyal ihtiyaçlar tarafından şekillendirildiği ve sürdürüldüğü varsayımını temel almaktadır (Coakley, 2003, s. 41). Spordaki güç yapısı ve sosyal sınıfların insan üzerindeki etkisini ele alana bu kuram, sporun içerisindeki ikilemleri ileri sürmekte ve değişiklik için belirgin önerilere yer vermektedir (Woods, 2011, s. 25). Bu kuram spor ile ilgili şu sorulara cevap arar:

- ✓ Sporcular kendilerini spordan ne zaman ve nasıl soyutlar?
- ✓ Toplumda sosyo-ekonomik eşitsizliğin meydana gelmesinde sporun etkisi nedir?
- ✓ Ticarileştirme süreci sporu nasıl değiştirir ve toplumdaki sosyal ilişkileri nasıl etkiler?
- ✓ İnsanlar kendi çıkarlarını geliştirmek için sporu nasıl ekonomik güç olarak kullanabilirler? (Coakley, 2003, s.41).

3.1.6.4. Zero-Sum (Sabit Toplamlı) Kuramı

Zaman ve enerjiyi sabit tutarak, bu kavramı başka bir faktöre uygulayan Zero-Sum Kuramı, ders dışı etkinlikler için ayrılan zamanı ev ödevi için ayrılan zamandan ayrı ele alır. Öğrencilerin okul sonrasında herhangi bir işte çalışması ya da ders dışı sportif etkinliğe katılmak için harcadıkları zaman ve enerji, onların okulla ilgili etkinlikler için sahip oldukları zaman ve enerjiyi doğrudan azaltmaktadır (Warran, 2002). Öğrencinin çalışması ve ev ödevi yapması için ayrılan zaman ders dışı sportif etkinliklere katılmak için de belirli zaman ayrılması gerekliliğini orta koyar, bu durum öğrencinin akademik başarısını düşürür (Breton, 2014, s.16). Bunun nedeni ise çocukların akademik sorumlulukları yerine spor yapma ya da part-time bir işte çalışmaya zamanlarını ayırmaları olduğu söylenebilir. Part-time bir işte çalışan öğrencinin daha düşük akademik başarı elde ettiğini ortaya koymuştur (Greenberger ve Steiner'den aktaran Yiannakis ve Melnick, 2001, s. 96).

Dolaylı ya da doğrudan hemen hemen tüm araştırmacıların kullandığı bu kuram, öğrencinin okul performansı ve iş yoğunluğu arasındaki ilişkiyi temel almaktadır. Bu modele göre, iş dünyasına fazla zaman ayırma (zaman, enerji vb. açıdan) okul dünyasına doğrudan ilginin azalmasına neden olmaktadır (Warran, 2002). Bu nedenle bu kuram akademik olmayan amaçlar için daha fazla zaman ayırmayı içermektedir. Örneğin, spor ya da part-time iş öğrencinin okula olan dikkatini azaltır, böylece onun okula daha az yatırım yapması ve ev ödevine çok daha az zaman ayırmasına neden olur (Yiannakis ve Melnick, 2001, s. 96).

3.1.7. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımı Etkileyen Faktörler

Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımını etkileyen bazı faktörler mevcuttur. Bunlar: beden eğitimi öğretmeni ve ailedir. Aşağıda bu faktörlere yönelik bilgi verilmiştir.

3.1.7.1. Beden Eğitimi Öğretmeni Faktörü

Öğrencilerin sportif etkinliklere yönelmesinde beden eğitimi öğretmenlerinin katkısı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde öğretmen, her şeyden önce öğrenciye model olmalı, onları belirli bir amaç için güdülemeli ve onlara bu amaçlarına ulaşma noktasında bir danışman olarak hareket etmelidir. Bu noktada öğretmenin iyi bir gözlemci olması önemlidir.

Ders dışı sportif etkinliklere yeni başlayan öğrenci, hangi spor dalına uygun yeteneklerinin olduğunu bilemez ve her dalda çalışmalara katılır. Değişik çalışmalar sonucu çocuk, yeteneğine uygun spor dalını seçme imkanına kavuşur. Bu süreçte beden eğitimi öğretmenine düşen görev; gözlem, değişik test ve analizlerle öğrenciyi yeteneğine uygun spor dalına yönlendirmektir. Ders içi etkinliklerde olduğu gibi ders dışı sportif etkinliklerde de yine beden eğitimi öğretmeni tüm öğrencileri aktif duruma getirmeli ve bunun için etkinlikler düzenlemelidir (Acar, 2012, s. 9). Öğrencilerin fiziksel beceri gelişimlerinin en yakın gözlemcileri olarak nitelendirebileceğimiz beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitimi derslerinde öğrencilerin yetilerini tespit ederek, bu yeteneklerini üst düzeylere çıkarmada bir yol gösterici bir alan uzmanı olarak hareket etmelidir.

Çocukların sportif etkinliklere yönlendirilmesi ile ilgili çalışmalarda (Aslan ve Başaran, 2002; Mamak ve Koç, 2006; Şimşek ve Gökdemir, 2006) öğrencilerin spora yönlendirilmesinde beden eğitimi öğretmenin önemli etkisi olduğuna dair bulgular elde etmiştir.

3.1.7.2. Aile Faktörü

Fletcher, Elder ve Mekos (2000) ders dışı etkinliklere katılımı aile desteği ve katılımı arasındaki ilişkiyi gözlemlemiş, genel olarak aile desteğinin ders dışı etkinliklere çocuğun katılımı ile olumlu ilişki gösterdiğini tespit etmişlerdir. Benzer şekilde, Huebner ve Mancini (2003)'nin aile özelliklerinin ders dışı etkinliklere katılım üzerine etkisini ele aldığı çalışmada, araştırmacı sosyo-ekonomik seviye, aile desteği ve aile yapısı arasında olumlu yönde ilişki bulmuştur. Ayrıca çocukların ders dışı etkinliklere katılımı, aile desteği ve baskısı ve çocukların deneyimleri arasındaki ilişki dikkate alındığında, aile desteği ve çocukların katıldıkları etkinliklerin sayısı arasında olumlu ilişki olduğu, aile baskısı ile aile desteği arasında negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir (Anderson vd., 2003).

Çocukların katıldıkları sportif etkinliklerin seçiminde ailenin önemli etkisi vardır. Ders dışı etkinliklere çocukların katılımıyla ilgili karar verme sürecinde ve bilgi edinmede en büyük etkiye sahip kişinin ise anneler olduğu belirlenmiştir (Howard ve Madrigal, 1990). Higginson (1985)'in New York'ta Empire State Oyunlarına katılan 587 yetişkin elit kadın sporcu üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, akran ve antrenör ile kıyaslandığında çocukları bu etkinliklere yönlendirmede annelerin önemli etkisi olduğu ve çocuklarını 13 yaşından önce sportif etkinliğe yönlendirdikleri tespit edilmiştir.

Aileler çocuklarının formal ve informal fiziksel etkinliklere katılımları için onlara fırsatlar sunmakta ve onların spora katılımı için ekonomik ve duygusal destek sağlamaktadır. Ayrıca aileler sergiledikleri tutum ve davranışlar ile de çocuklarına model olmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre çocuklar ailelerinin sportif etkinliklere katılımlarını gözlemleyerek, onları model alarak ve taklit ederek sportif katılımı öğrenmektedirler (Laker, 2002, s.130). Örneğin, ebeveyn okul yaşından önce çocuğunun elinden tutup, spor salonlarına, yarışmalara, maçlara götürebilmelidir. Çocuğunu öncelikle izleyici olarak spora motive etmeli, spor yapan akran grupları izletilerek kendilerinin de sportif çalışma yapabileceği konusunda cesaret vermelidir. Çocuk, küçük yaşta spora yönlendirilmeli ve spor etkinlikleri okul döneminde de devam ettirilmelidir. Aileler çocuklarının derslerden

geri kalacağı düşüncesiyle spordan uzaklaştıracaklarına, onların günlük hayatlarını iyi organize etmeyi, zamanlarını israf etmeden faydalı amaçlarla kullanmayı öğretmelidirler. Böylece ders, spor, dinlenmek, eğlenmek için zamanını iyi ayarlayan çocuk ve gençler hem okul derslerinde hem de spor etkinliklerinde başarılı olabilecektir. Dolayısıyla ailelerin spora bakış açıları da olumlu olacaktır (Hergüner, 1991, s. 93).

Günümüzde çocukların gelişimini etkileyen birçok faktör olmasına rağmen, onların başarı ve başarısızlığının sebebi olarak genellikle aileler gösterilmektedir. Çocuklar sporda başarı sağladıklarında, insanlar bu başarının arkasındaki faktörün ailelerin olduğuna inanmaktadır. Örneğin ünlü golfçü Tiger Woods turnuvalarda başarı göstermeye başladığında, herkes Tiger'ın babası olan Earl Woods'u iyi ve akıllı bir ebeveyn olarak tanımlamıştı. Aynı durum Serena ve Venüs Williams kardeşlerin babası olan Richard Williams örneğinde de görülmektedir (Coakley, 2003, s.136). Yani çocuklar başarı sağladıklarında, aileler çocuklarını iyi yönlendiren ve şekillendiren aile olarak nitelendirilmektedir. Böylece diğer aileler başarı sağlayan çocukların ailelerinin bu başarıda nasıl bir rol üstelendiklerini merak ettiklerinden, “çocuğun sportif başarısında ailenin katkısı nedir?” sorusu zihinlerini meşgul etmektedir (Yılmaz ve Güven, 2015). Başarısızlık durumunda ise, ailelerin tutum ve davranışların çocuğun sporda elde ettiği başarıya nasıl etki ettiğini belirlemeye yönelik sorular ebeveynlerin kafasını meşgul etmektedir.

Yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında, sporda çocukların elde ettikleri başarı ya da başarısızlık insanlar tarafından takdir edildiği için sporda çocuğun başarı elde etmesi aileler için önemlidir. Özellikle gençlik sporları çocukların ahlaki gelişimlerini oluşturan bir araç olduğu için, ebeveynler çocuklarının ahlaki gelişimlerini destekleyen bu sporlara önem vermektedir. Gençlik sporları çocukların başarısını da arttırmaktadır. Ahlaki değerler ile çocuklarının spordaki başarıları arasındaki ilişki çoğu anne-babanın gençlik sporlarına ciddi şekilde tutum sergilemelerine neden olmaktadır (Coackley, 2003, s. 136).

Çocuğu spora yönlendirmede ailenin önemli olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Greendorfer ve Lewko (1978) hem kız hem de erkek çocukların spora katılımında başlıca etkenin aile olduğunu, bunların içerisinde ise babanın en önemli sosyalleşme aracı olduğunu belirtmiştir. Snyder ve Sprietzer (1973) yaptıkları çalışmada, çocukların spora katılımında ailenin önemli etkisi olduğu ve annelerin kız çocuklarının, babaların ise erkek çocukların spora katılımlarını desteklediklerini tespit etmişlerdir. Sage (1980) ise yaptığı çalışmada, ailelerin çocuklarını spora katılım konusunda desteklediklerini, ayrıca erkek

çocuğa sahip ailelerin kız çocuğuna sahip olan ailelere göre çocuklarını farklı sportif etkinliklere yönlendirdiklerini tespit etmiştir. Anne ve babalar çocuklarını sportif etkinliklere yönlendirmede çocuğun cinsiyet değişkenine göre farklı tutum sahibi oldukları belirlenmiştir. Anneler, kız ve erkek ayrımı yapmadan çocuklarının spora katılımları sağlarken, babaların erkek çocuklarının spora katılımını kız çocuklarından daha çok desteklediği görülmüştür. Weiss ve Knoppers (1992) tarafından yapılan diğer bir çalışma ise, üniversite kız voleybol oyuncularının başlıca bu sportif etkinliklere katılmalarında aile faktörünün birincil etken olduğudur.

Gençlerin spor yapmaları ailelerin bazı kaygılarının giderilmesi açısından oldukça önemlidir. Günümüzde çocuklarının hareketlerini kontrol eden, onların gelişimlerini destekleyen ve yönlendiren aileler, toplum tarafından nitelikli aileler olarak ifade edilmekte olup, değişen süreçte çocukların hayatlarını şekillendirmede önemli bir yere sahiptir (Coakley, 2003, s. 136).

3.2. Aile

Çocuğun ilk deneyimlerini edindiği ve kişiliğini kazanmaya başladığı toplumsal çevre olarak tanımlanan aile kavramı, çocuğun sosyal ve psikolojik gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Çocuk çevresindeki insanlara karşı nasıl davranması gerektiğini, karşılaşabileceği sorunlarla nasıl başa çıkabileceğini aile içindeki etkileşim sürecinde öğrenir. Çocuğun yetiştiği ailenin yapısı, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, çocukla kurulan iletişim ve ilişkinin biçimi, çocuğun eğitiminde ve okul yaşantılarında önemli bir yer tutar. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, bu ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşımaktadır (Gümüş vd., 2011, s.424).

Aile çocuğun gelişiminde ve eğitiminde en etkili olan çevrelerden biridir. Özellikle yaşamla ilgili bazı davranış kalıpları, sosyal etkileşimlerle ilgili bazı kurallar ve roller, temel alışkanlıklar günlük ilişkiler sırasında öğrenildiğine göre, aile çocuk için bütün bu becerilerin temelini atıldığı ilk yer olarak önem taşımaktadır. Bu nedenle normal ya da engelli olsun, her çocuğun içinde büyüüp gelişebileceği, bazı kural ve rolleri yaşayarak öğrenebileceği aile çevresi içinde bulunma gereksinimi olduğu unutulmamalıdır. Bu çevrenin temel üyeleri olan ebeveynler, çocuklarının her türlü gelişimleri için olanak sağlayacak olan ortam hazırlamalı ve bu ortam içinde onlara en yakın kişiler olarak gerekli ilgi, sevgi ve desteği sağlamalıdır (Kılıç, 2006, s. 29-30).

3.2.1. Ailenin İşlevleri

Aile çocuğun gelişmesinde etkili olduğu kadar ona ilk gelişim ve deneyim fırsatlarının sunulması açısından da önemli bir kurumdur (Canatan ve Yıldırım, 2009, s.84). Ailenin temel bir kurum olarak nitelendirilmesinin nedenleri; neslin devamını sağlayan üreme fonksiyonuna sahip olması ve ekonomik etkinlikler, sosyal kontrol, eğitim, boş zaman etkinlikleri, din gibi sosyal davranışların kökeninin aile hayatından almasıdır (Kılıçarslan, 2001, s. 24).

Toplumun gelişmesinde ve toplumun önemli ögesi olan bireyin sağlıklı gelişim sağlamasında toplumun temel taşı olarak nitelendirilen ailenin önemli işlevleri vardır. Bu işlevler toplumun devamını sağlama ve nüfusunu arttırma, toplumun birikmiş kültürünü yeni nesillere aktarma, aile fertlerinin fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, çocuğun bakımı, yetişmesi ve eğitimi sağlamak, çocuklarını ailesine, kendisine, milletine ve vatanına faydalı bir kişi olarak yetiştirmek, çocuğun sosyalleşmesi ve kişilik gelişimine yardımcı olmaktır ki, bunlardan en önemlisi çocuğun eğitimi ve kişilik gelişimi üzerindeki etkisidir (Kaya, 1997, s. 194).

Toplumda ailenin yerine getirmesi gereken belli fonksiyonlar vardır. Bu fonksiyonlar aile tiplerine göre değişir. Örneğin çekirdek ailenin şu an iki işlevinin kaldığından bahsedilir ki; bunlardan birincisi insan türünün devamını sağlamak için çocuk yapma veya üreme işlevi ve çocuğun küçük yaşta toplumsallaştırılması, ikincisi ise aile üyelerinin psikolojik doyuma ulaşmasıdır (Sayın, 1990, s. 57).

Geçmişten günümüze kadar ailenin işlevlerinde önemli değişimler yaşanmış ve hala yaşanmaktadır. Bu değişen aile işlevleri; ailenin biyolojik (üreme), psikolojik doyum sağlama, ekonomik, eğitim, din, boş zamanları değerlendirme işlevi olmak üzere altı başlık altında ele alınmıştır (Canatan ve Yıldırım, 2009, s. 85-86-87-88).

Aile; çocuğun beslenme, barınma, korunma, sevilme ve eğitilme ihtiyacını karşılar. Anne-baba severek, özenli bakım vererek, çocuğa bir güven ortamı yaratır. Onun sağlıklı büyümesini güvence altına alır. Yeteneklerinin gelişmesine yardım eder. Ona özgürce oynayacağı, denemelere girişeceği ve öğreneceği bir çevre sağlar. Aile çocuğuna yol göstererek, kuralları öğreterek onun davranışlarına yön verir. Güç durumlarda yanında olur, destekler. Gerekğinde, denetleyerek sınır çekerek, cezalandırarak, kurallara uymasını sağlar. Doğru ile yanlış ayırt etmeyi öğretir. Anne-baba, kız ve erkek çocuklarına, kendi davranışlarıyla örnek olarak, onların hem kişilik gelişimine hem de

kendi cinsel kimliklerini kazanmalarına yardımcı olur (Yörükoğlu, 2008, s.126). Çocuğun kişiliğinin oluşumu, karakterinin biçimlenmesi ve benlik saygısının gelişimi, büyük ölçüde özdeşim modelleri olan anne-babanın kişilik yapısına bağlıdır. Kendine güveni olan anne-baba, bu özgüvenlerini çocuklarına da yansıtır ve çocuklarının güvenli olmalarını sağlar. Anne ve babanın davranışlarını kendine model olarak alan çocuk, böylelikle istenen ve istenmeyen davranışları onlardan öğrenecek, kendini bu doğrultu da yönlendirecektir (Yavuzer, 2010, s. 39).

3.2.2. Aile Tutumları

Çocuklar, doğdukları andan itibaren aile ile etkileşim içindedir. Tutum ve davranışlarının oluşmaya başladığı yaşamın ilk yıllarında çocuklar anne babasını gözlemleyerek öğrendikleri davranışları benimser. Bu nedenle, ebeveynlerin çocuk yetiştirmede takındığı tutumlar, çocuğun kişilik gelişimini büyük ölçüde etkiler (Özgüven, 2001, s.209). Çocuk ebeveynin sergilemiş olduğu tutumları gözlemleyip içselleştirdiğinde, çocuk aynı kişi, nesne ya da durum ile karşılaştığında benzer tutumlar sergiler. Çünkü çocuk öğrenmeye açık bir konumdadır. Yaşamış olduğu aile içinde edilgen bir konumda olan çocuk, çevredeki görsel ve işitsel uyarıcılara sürekli maruz kalarak, çevresindeki kişiler ile özdeşim kurma eğilimi göstermektedir. Bu durum çocuklukta daha çok anne ve babayı taklit etme şeklindeyken yaşın ilerlemesiyle özdeşim kurulan çevredeki kişileri taklit edebilir.

Anne ve baba çocukları için en doğru olanı yapmak ve çocuklarının gelişimine katkıda bulunmak ister. Ancak anne-babanın doğruları ve çocukları için yaptıkları çocuklar için her zaman doğru ve iyi olmayabilir. Her anne ve babanın doğruları birbirinden farklı olduğundan çocuklara karşı tutum ve davranışları da farklı farklıdır. Çocuğunun kişiliğinin temel taşlarının oluştuğu okul öncesi dönemde ailenin çocuğa karşı olan tutum ve davranışları çok büyük önem taşımaktadır. Ana-babanın tutumu gelişmekte olan çocuğa model olur ve çocuk gördüğü bu modeli taklit ederek ve bu davranışları özümseyerek kişiliğini yavaş yavaş oluşturmaya başlar. Bu sebeple ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış modeline uygun davranışları gerekmektedir (Gümüş vd., 2011).

Çocukların davranışlarını yönlendiren ve kazanımlarını şekillendiren anne-baba tutumları; demokratik, aşırı koruyucu müdahale edici, aşırı otoriter ve baskıcı, aşırı serbest, ilgisiz ve kayıtsız, dengesiz ve kararsız anne-baba tutumları başlıkları altında ele alınabili

3.2.2.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Çocukların kişilik gelişimi için en uygun olan tutumdur. Bu tutumu uygulayan ebeveynler çocuklarına koşulsuz saygı ve sevgi gösterirler. Çocuklarını hem denetler hem de onların ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak tanırırlar. Ebeveynlerin davranışları birbiriyle tutarlı, kararlı ve güven vericidir. Belli sınırlar içinde çocukların bazı davranışları yapmalarına izin verilir ve böylece onların sorumluluk duygusunun gelişmesine uygun ortam hazırlanmış olunur. Ebeveynler her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir, bu nedenle çocukların özgürce gelişmesi, yeteneklerini ortaya çıkarması ve kendini gerçekleştirmesine izin verilir (Baumrind, 1966).

Demokratik aile ortamında güven verici, destekleyici sınırlar içinde hoşgörü vardır. Çocuğun duygu ve düşüncelerine saygı duyulur. Çocuğun da ailede söz hakkı vardır. Ailede çocuğa değer verilir, çocuk olduğu gibi kabul edilir. Çocuk, en az anne-baba kadar ailenin değerli bir üyesidir. Çocuk, yeterli sevgi ve şefkat görür. Çocuğun ilgisi, ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde tutulur. Anne ve baba çocuğun kendini gerçekleştirmesine ve bağımsızlık duygusu kazanmasına yardımcı olur. Böylece çocuk, kendi kararlarını kendisinin vermesi alışkanlığını kazanır (Kaya, 1997).

Demokratik bir tutumun bulunduğu aile ortamında, çocuğa küçük yaşlardan itibaren belli sınırlar içinde özgürlük verilmesi, ona kendisiyle ilgili konularda karar verebilme imkânının sağlanması, çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesine; dışa-dönük, aktif, girişimci ve liderlik özelliklerine sahip, kişiler arası etkili ilişkiler kurabilen bir kişi olarak yetişmesine katkı sağlar (Yavuzer, 2008).

Çocuğa karşı olumlu rol modeli oluşturan bu ebeveynler çocuklarına sorunlarının çözümü konusunda rehberlik yaparlar. Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine her zaman saygı gösterilir. Aile bireyi olarak çocuğun da fikri önemlidir. Ebeveynler çocuğun yaşına göre bazı kararlarını kendisinin almasını sağlar. En sağlıklı ebeveyn tutumu da bu esnek yapılı ebeveyn tutumudur (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012).

3.2.2.2. Aşırı Koruyucu (Müdahale Edici) Ebeveyn Tutumu

Olumsuz olarak kabul edilen davranışlardan biri çocuğu “Aşırı Koruma”dır. Ebeveynin aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bunun sonucu çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Bu bağımlılık, çocuğun yaşamı boyunca sürebilir ve

koruma duygusunu eşinden de bekleyebilir. Bunun yanı sıra aşırı hoşgörü ve düşkünlük çocuğu bencil yapar ve çocuk daima yanındakilerin dikkatini çekmek ve bu insanların kendisine hizmet edilmesini ister. Böyle çocuklar aile içinde ve dışında çok zayıf bir sosyal uyum sağlar. Reddetme de anne ve babalar tarafından başvuru olan bir diğer olumsuz davranış biçimidir. Reddetme, bir anlamda, çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamayı aksatarak, ona düşmanca duygular beslemek şeklinde tanımlanabilir (Gümüş vd., 2011). Bu tür ebeveynler, el bebek gül bebek büyüttükleri çocuklarını aşırı bir kontrol ortamı içerisinde büyütürler. Ebeveyn adeta çocuklarının üzerlerine titrer. Ebeveyn tarafından oluşturulmuş yapay bir akvaryumda yetişen çocuklar, çevreye ve hayata uyum sağlamakta sürekli güçlük çeker. Bu çocuklar insanlara karşı güvensiz bir tutum sergiler. Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar aileden uzak yaşayamazlar, çoğunlukla mutsuz olurlar, kendilerini önemli işleri yapacak güçten de yoksun görürler. Yenilgiyi baştan kabul etmiş bir halleri vardır. Öğrenilmiş çaresizlik durumu onların en belirgin vasıfları haline gelmiştir (Kaya vd., 2012). Çocuk sürekli ebeveyn denetimi altında olduğundan kendi başına karar veremeyen, bağımlı birey haline dönüşür (Baumrind, 1966).

3.2.2.3. Aşırı Otoriter Ebeveyn Tutumu

Bu tür ebeveyn tutumuna sahip olan aileler, hem talepkar hem de uyumludur. Çocuklarının davranışları için belirli standartlar ortaya koyarlar ve bu doğrultuda hareket ederler. Bu ebeveynler, kendilerine aşırı güven duymakta olup, çocuklarına karşı fazla sınırlayıcı veya rahatsızlık verici şekilde tutum sergilerler. Çocuklarının gelişimlerini sağlarken kullandıkları disiplin yöntemleri cezadan ziyade destekleyici bir davranış şeklidir. Bu tutumlara sahip olan anne-babalar çocuklarının sosyal olarak sorumluluk sahibi olmalarının yanı sıra özgüvenli olmalarını isterler. Aynı zamanda rekabetçi bir kişilik geliştirirken kendi kendilerini düzenleyebilen bir yapıya sahip olmalarını isterler (Baumrind, 1991). Çocuğun duygu ve düşüncelerine fazla önem verilmez. Ailede ilişkiler gergindir. Çocuk, anne-babadan çekinir. Attığı her adımda, yaptığı her işte yanlış yapma korkusu vardır. Çünkü en küçük yanlış cezalandırılır (Kaya, 1997).

Bu tutuma sahip anne-babalar, çocuğun davranışlarını değerlendirmeye, kontrol etmeye ve biçimlendirmeye çalışır, çocuğun davranışlarına standartlar koyar. Çocuğun anne ve babasına itaat etmesinin bir meziyet olduğunu düşünür. Çocuğu sözlü olarak desteklemez, anne-babanın sözlerinin kabul edilmesi gerektiğine inanır. Ergenler de anne-babanın isteğinden farklı davrandıklarında dışlanacaklarını bildiklerinden ve cezalandırma

korkusundan dolayı boyun eğler. Böyle ailelerde yetişen çocukların duygu ve düşünceleri daha çok bastırılır ve bu ailelerde yetişen gençlerde, öfke ve kızgınlık duyguları açık biçimde ifade edilmez (Kulaksızoğlu, 2002, s. 122).

Otoriter bir aile ortamında yetişen çocuklardan boyun eğici, terbiyeli, uyumlu, edilgen ve kibar olması beklenir. Ancak böyle bir aile ortamı; bireyin bastırılmış, kendisini ortaya koyamayan bir kişilik geliştirmesine neden olmaktadır (Özgüven, 2001, s. 219).

3.2.2.4. Aşırı Serbest Ebeveyn Tutumu

Bu tarz tutuma sahip olan anne-baba, çocuklarının dürtü, istek ve hareketlerine yönelik ceza içermeyen, kabul edilebilir ve olumlu bir tavır içerisinde (Baumrind, 1966). Bu tutum çocuk için her ne kadar olumsuz görünmüyorsa da ebeveynler çocuğu aşırı serbest bırakarak onun denetimsiz ortamda başına buyruk yetişmesine zemin hazırlar. Böyle tutuma sahip ailede, ebeveynin isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plandadır. Bu duruma, ailede çocuğun tek çocuk olması durumunda daha sık rastlanır. Çocuk adeta ailedeki tek inisiyatif sahibi kişi konumundadır. Çocuğun böylesine bir ortamda yetiştiriliyor olması, onu doyumsuz bir birey haline getirecektir. Çocuk böyle bir karakter yapısıyla antisosyal bir kişilik özelliği sergileyecek ve bencil, sorumsuz, çabuk kızan ve darılan, sabırsız, gururlu, kibirli, kendini beğenen şımarık, her dediğinin anında olmasını isteyen davranış özellikleri gösterecektir. Bu tür çocuklar sosyal ortama uyum sağlamakta güçlük çekerler. Gerçeklerle karşılaştıklarında ve her dediğinin olmadığını görünce hayal kırıklığına uğrayarak kendi iç kabuğuna çekilirler (Kaya vd., 2012).

3.2.2.5. Kararsız Ebeveyn Tutumu

Bu tür ebeveynler çocuk eğitiminde kararsızlık içerisinde (Birin, 1966). Birinin doğru olarak gördüğü durum diğeri tarafından yanlış olarak değerlendirilmekte, bu durum da çocuğu kelimenin tam anlamıyla iki arada bir derede bırakarak çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Neyi, nerede ve ne zaman yapacağını bilemeyen bir çocuk; yumuşak huylu, ılımlı, ürkek, söz dinleyen, pasif bir kişilik veya kendini ispatlamaya çalışan, sinirli, kavgacı, çabuk öfkelenen, tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir (Kaya vd., 2012). Bu dengesizlik ebeveyn arasındaki görüş ayrılıklarından kaynaklanabileceği gibi, anne ya da babanın gösterdikleri değişken davranış biçimlerinden de kaynaklanabilmektedir (Gümüş vd., 2011). Böylece çocuk hangi davranışının yanlış davranış, hangi davranışın doğru

davranış kategorisine girdiğini fark edemeyeceği için, kendisi de kaçınılmaz olarak tutarsız tutum ve davranış gösterme eğilimi içerisinde olacaktır. Bu durum ise, somut bir şekilde çocuğun herhangi bir durum karşısında kararsızlık yaşamasına ve tutarsız davranışlar sergilemesine neden olacaktır.

3.3. Tutum

Bir nesneye yönelik düşüncenin özet değerlendirmesi olarak tanımlanan tutum (Bohner ve Wanke, 2002, s.5; Göksu, 2007, s.87), öncelikli olarak sosyal psikolojinin konusu ve anahtar kavramlarından biri olmakla birlikte; davranış bilimlerinin farklı alanlarındaki gerek kuramsal gerekse yöntem-bilimsel gelişmeleri onun farklı boyutlarını ve farklı ele alınış biçimlerini gündeme getirmiştir (İnceoğlu, 2010, s. 2-5).

İnsan kişiliğinin önemli bir parçası olan (Bohner ve Wanke, 2002, s. 5) tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün nesne ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkiye sahip ruhsal ve sinirsel bir hazırlık durumudur (Alport'tan aktaran, Freedman, 1993, s.319). Dainel Katz ise tutumu; bireyin sahip olduğu değerler dizgesine bağlı olarak bir simgeyi, bir nesneyi, bir kişiyi veya dünyayı iyi ya da kötü, yararlı ya da zararlı yönleriyle algıladığı bir ön düşünce biçimi” olarak tanımlamıştır (Tolan, İsen ve Batmaz, 1991, s.258). Ayrıca tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim olarak tanımlamıştır (Smith'den aktaran Kağıtçıbaşı, 2013, s.102). Günümüzde yaygın olarak kullanılan tanım ise, belirli herhangi bir nesne, fikir ya da kişiye karşı bir tutum, bilişsel ve duygusal öğeleri bulunan ve davranışsal bir eğilim içeren oldukça kalıcı bir sistemdir (Freedman, 1993, s. 319). Bu tanımlara göre tutum kişinin herhangi bir neyse karşı sahip olduğu düşünce yapısı olarak ifade edilebilir.

Bu araştırmanın temel özelliği olan tutum kavramının ayrıntılı olarak ele alınabilmesi araştırmanın niteliği açısından önemli olduğundan, aşağıda ilk olarak tutumun işlevleri, tutum kavramını oluşturan öğeler, tutumların nasıl oluştuğu, nasıl değiştiği ve tutumların nasıl ölçüleceği ele alınacaktır.

3.3.1. Tutumun İşlevleri

Tutumların, kişilerin amaç ya da ihtiyaçlarına erişmesine yardımcı olmak amacıyla olduğu söylenebilir. Tutum aynı zamanda birçok işlevi yerine getirir, bu işlevler birbirinden kopuk değil, birbirini destekler nitelikte etkisini gösterir. Tutumun işlevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Araçsal (Uyum Sağlayıcı) İşlevi: Bireyin en fazla ödül ve en az ceza beklentisi varsayımına dayanmaktadır. Birey ödüllendirici ya da ödül içeren durumlara, nesnelere veya kişilere karşı olumlu, cezalandırıcı ya da ceza içerenlere -yasal veya sosyal- karşı ise olumsuz tutum ortaya koyar (İnceoğlu, 2010, s. 33).
- ✓ Ego Savunmacı İşlevi: Bir savunma mekanizması gibi benliği koruyucu bir işlev görür; bireyin kişiliğini koruyan ve temel değerlerine yönelik her türlü tehdidi önlemeye yarayan bir yapıya sahiptir (Tolan vd., 1991, s. 265; İsen ve Batmaz, 2002, s. 265).
- ✓ Değer İfade Edici İşlevi: Bu tür tutumlar kişinin benlik kavramının bir parçasıdır ve “kim” veya “nasıl bir insan” olduğu, kendisini nasıl gördüğü ve nasıl tanıtmak istediğiyle ilgilidir (Hortaçsu, 2012, s. 295).
- ✓ Bilgi İşlevi: Tutumlar, bireylerin dünyayı algılamalarında bazı temel ölçütler geliştirebilmelerini sağlayan bir bilgilenme gereksinimi yaratma işlevine sahiptir (Tolan vd., 1991, s. 266; İsen ve Batmaz, 2002, s. 256).

3.3.2. Tutumun Öğeleri

Tutumlar; duyuşsal, davranışsal ve bilişsel tepkilerden oluşmaktadır (Bohner ve Wanke, 2002, s. 5) ve bu tepkiler arasında genellikle örgütlenme, dolayısıyla da iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır (İnceoğlu, 2010, s. 20). Örneğin doğaseverler kanser riskinin artmasına neden olan ozon tabakasının incelmelerini tetikleyen unsurun hava kirliliği olduğu inancına sahiptir (Bilişsel), soyu tükenmekte olan türlerin yok olmasına üzülmekte ve kızmaktadırlar (Duyuşsal) ve araba kullanma yerine toplu taşıma araçlarını kullanmaktadırlar. Bu üç tepki birbirinden ayrılmaz ve üç bağımsız öğeyi temsil etmez (Bohner ve Wanke, 2002, s. 5). Çünkü tutum bir bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını bir bütünlük içinde alarak, bunların birbiriyle uyumlu olmasını sağlamaktadır. Bu üç öğe aşağıda açıklanmıştır.

3.3.2.1. Bilişsel Öge

Tutumun düşünceyle alakalı kısmı olan bilişsel öge, tutumla ilgili bilgi, görüş ve düşüncelerdir. Tutum konusu hakkındaki bilgiler, gerçeklerle ilgi derecesi oranında kalıcı ya da geçici olur (Tekarslan, Baysal ve Kılınç 1989, s.168). Bilgide meydana gelen herhangi bir değişiklik, belirli bir nesneye, kişiye ya da kuruma yönelik sahip olduğumuz tutumda da belirli bir değişikliğe sebep olabilecektir (Baysal, 1981, s. 14).

Tutumların bilişsel ögeleri, tutum objeleri (uyarıcıları) hakkındaki bilgi ve inançlardan oluşur. Bunlar bireyin çevresindeki tutum objesi (konusu) ile ilgili bilgileridir. Bu bilgiler ya kişinin tutum objesi ile doğrudan deneyim geçirmesiyle ya da farklı kaynaklardan (okuyarak, duyarak) öğrenmesi ile oluşur (Baysal, 1981, s.14; Göksu, 2007, s. 88). Yukarıdaki açıklamanın doğal sonucu olarak tutumların, varlığı bilinen ve kabul edilen bir konuya karşı olduğu söylenebilir. Aksi takdirde, varlığı bilinmeyen bir konuya yönelik tutum oluşmaz. Tutum objesi ile bilgiler ne kadar gerçeklere dayanıyorsa onunla ilgili tutumlar o kadar kalıcı olur. Tutum objesi ile ilgili bilgi değiştiğinde tutum da değişir (Baysal, 1981, s. 14).

3.3.2.2. Duyuşsal Öge

Kişinin tutum objesine oluşturduğu duygusal tepkileri içermektedir. Başka bir ifadeyle duygusal öge, tutumun bireyden bireye farklılık gösterdiği, onun tutum konusundan hoşlanması veya nefret etmesi tutumun duygusal yönüdür (Göksu, 2007, s. 88). Ancak duygusal öge diğer iki ögeden bağımsız olarak varlık kazanmaz. Bireyin deneyimleri, bilgi birikimi, yani zihinsel öge duygusal ögenin gelişmesinde önemli bir etkidir. Bireyin herhangi bir tutum konusunu olumlu ya da olumsuz duygular içinde olması önceki deneyimleriyle ilişkili bir durumdur. Eğer herhangi bir uyarıcıya karşı bireyde olumlu ya da olumsuz duygular oluşmuşsa, bu demektir ki, bireyin bu uyarıcılarla daha önce bir ilişkisi olmuş ve o ilişki, dolayısıyla da deneyimler sonucunda bunları kabullenmiş ya da reddetmiştir (İnceoğlu, 2010, s. 21).

3.3.2.3. Davranışsal Öge

Tutumun söz veya diğer eylemlerle gözlenebilen kısmını oluşturan (Göksu, 2007, s. 88) davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış

eğilimini yansıtır (İnceoğlu, 2010, s. 25). Tutumlar davranışların gerisindeki itici güçler olduğu varsayıldığından, bireyin bir davranışı gerçekleştirmesinde önemli bir etkiye sahiplerdir. Böylece, bireyin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri ve bilgileri ve onlara karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir (Kağıtçıbaşı, 2013, s. 86). Sonuç olarak tutumun bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeleri birbirleriyle uyumlu olarak çalışırlar. Bu öğeler her tutumda bulunur. Güçlü tutumlarda her öğe tam olarak bulunsa da zayıf tutumlarda özellikle davranış öğesinin zayıf olduğu görülür (Göksu, 2007, s. 89).

3.3.3. Tutumların Oluşması

Tutumlar insanlarla birlikte doğmazlar, sonradan öğrenilir ve yaşın ilerlemesiyle değişir, gelişirler (Göksu, 2007, s. 94). Bunun yanı sıra tutum oluşumu ya da değişikliği kendi kendine gerçekleşen bir süreç değildir. Tutumlar boşlukta oluşmaz. Kişi bir tutumu, kişilerarası ilişkilerde, grup ilişkilerinde, gazete, kitap, ilan, radyo, televizyon vb.'de karşılaştığı bir nesne, kişi, grup, kurum, konu, değer ya da normla ilişkili olarak oluşturur (Şerif ve Şerif, 1996, s. 540).

Tutumlar, küçük yaşlarda başlayan öğrenme süreci sonucu gelişir (Kağıtçıbaşı, 2013, s.123). Bu öğrenmeyi çağırışım, pekiştirme ve taklit süreçleri belirler. Çocuklar ebeveynleri ile birlikte çok zaman harcarsa, bir süre sonra yalnızca onları kopya ederek onların inandıklarına inanmaya başlar (Freedman, 1993, s. 409; Şerif ve Şerif, 1996, s. 540). Daha sonra büyüdükçe ana-babaların onların tutumları üzerindeki etkisi azalmakta ve özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla diğer sosyal etkenlerin rolü giderek artmaktadır.

Bir bireyin tutumlarının büyük kısmı, 12 ile 30 yaş arasındaki dönemde son şeklini almakta ve daha sonra çok az değişmektedir. Bu dönem boyunca, tutumların oluşmasında üç ana etken rol oynamaktadır. Bunlar: akranlar, kitle haberleşme araçları ve diğer kaynaklardan elde edinilen bilgi ve eğitimidir. Ergenlik dönemi (12–20 yaş arası) boyunca tutumlar, henüz kuvvetle benimsenmemiş, değişebilen tutumlardır. Ancak, 20'li yaşlardan sonra tutumlar katılaşmaya ve çok az değişebilir hale gelmeye başlarlar (Morgan, 2000, s.375-376).

Bazı bilim adamları tutum oluşumunda öğrenme faktörü üzerinde önemle durmalarına karşın (Göksu, 2007, s. 94), tutumların oluşumunda etkili olan başka faktörlerde olduğu bilinmektedir. Bu faktörler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Genetik Faktörler,
- ✓ Fizyolojik Faktörler (olgunlaşma, hastalık, uyuşturucu gibi.)
- ✓ Tutum konusuyla ilgili doğrudan deneyim,
- ✓ Kişilik
- ✓ Topluma uyum ve toplumsallaşma süreci,
- ✓ Grup üyeliği,
- ✓ Sosyal sınıf (Göksu, 2007, s. 94; İnceoğlu, 2010, s.142).

Yukarıda bahsedilen maddelerden ilk dördü kişiyle ilgili iken, son üçü ise toplumsal içeriklidir. Birey açısından içinde bulunduğu ortama ayak uydurma birincil önem taşıdığı için en önemli faktör sosyalleşme süreci ve grup üyeliğidir. Bu süreçte kişinin yaşadığı toplumun toplumsal değerleri ve içinde bulunduğu grupların (aile, okul, arkadaş vs.) tutumları birey için çok önemlidir (Göksu, 2007, s. 94). Genellikle birey, üyesi olduğu gruba kendini ait hissetmesi, uyum sağlaması ya da kendini benimsetmesi için herhangi bir nesneye, kişiye ya da duruma karşı mevcut olan tutumunu değiştirme yolunu seçmektedir. Bu faktörlerin her biri, tutum oluşumuna iki biçimde etki eder: Birinci olarak, bireyin inanç sistemine tutumsal orijinallik katar; ikinci olarak, tutum sistemine, değişme, atiklik ya da bütünleşme gibi dinamik özellikler katar (İnceoğlu, 2010, s.142).

3.3.4. Tutumların Değişmesi

İnsanları değiştirmenin bir yolu onların tutum ve görüşlerini değiştirmektir. Tutum ya da görüşlerin değişimi sosyal yapının değişimini içermektedir.

İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan öğrenirler (Tolan vd., 1991, s. 260; Freedman, 1993, s. 409; Kağıtçıbaşı, 2013, s.100; Göksu, 2007, s. 94). Aileden ve yakın çevreden öğrenilenler ile yaşantı ve deneyimlerin birleşmesi, tutumları şekillendirir. Sonradan kazanılan tutumlarımız ne kadar güçlü ve ne kadar yoğun olurlarsa olsunlar, çevresel ve kişisel zorlamalar onları kolayca unutturabilir ve değiştirebilir. Tutum değişimi ikna-uyum süreçlerini içerir. Birey bazen ikna olur; bazen kendi kendini ikna eder; çoğu kez de grup baskısına boyun eğer (Tolan vd., 1991, s. 276).

Bu değişim süreci uyaranlarla başlar, süreçte belirli bir soruna ya da konuya ilişkin olarak, belirli bir tutumu olan ve başkalarını bu tutuma inandırmaya çalışan bir iletişimci ya da

kaynağın bulunması zorunludur (Freedman vd., 1993, s.344). Bu değişikliğin sağlanması için kaynak bir iletişim hazırlar. Çünkü iletiye hedef olma durumunda dikkati çeken ilk öge iletici ya da kaynaktır (Taylor, Peplau ve Sears, 2007, s. 155). Tutum değişiminde 1) gönderilen mesaja dikkat edilmesi, 2) mesajın anlaşılması, 3) mesajın kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak mesaja dikkat edilmesi ve mesajın anlaşılması, mesajın mutlaka kabul edileceği anlamına gelmez. Bunun için etkileyici bir iletişimin olması gereklidir. Etkileyici iletişim ise kaynak, iletişim (mesaj), hedef (dinleyici) ve ortam ana öğelerinden oluşmaktadır. Bu öğelerin her birinin çeşitli özellikleri, hem teker teker hem de birbirleriyle etkileşim içinde iletişimin etkinlik derecesini belirler (Kağıtçıbaşı, 2013, s. 176, 183).

Tutumların değişimi sürecinde kaynak, mesaj ve iletişim ortamı önemli faktörler olarak görülmektedir (Freedman, 1993, s. 349-358-378; Taylor vd., 2007, s. 155-161). İletişimi başlatan kanallardan biri olan mesajın; inanılır, güvenilir, sevilen ve saygın bir kaynaktan gelmesi dinleyicinin mevcut olan tutumunda daha yüksek değişiklik yarattığı söylenebilir. Çünkü insanlar inanılabilirlikleri yüksek olan kaynaklardan gelen mesajlardan daha fazla etkilenmekte olup, bu etkinin vermiş olduğu güven duygusuyla tutumlarını değiştirme eğilimi gösterirler.

3.3.5. Tutumların Ölçülmesi

Davranış bilimlerinde ölçmeye ve araştırmalara konu olan ve bu nedenle doğru bir şekilde ölçülmesi gereken psikolojik değişkenlerden biri de tutumlardır. Tutumların ölçülebilmesi öncelikle, nasıl tanımlandığıyla ilişkili bir durumdur. Tutum, belirli bir nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara yönelik olan, öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir. Davranış bilimlerinde ölçmeye ve araştırmalara konu olan ve bu nedenle gereğince ölçülmesi gereken psikolojik değişkenlerden biri olan tutum (Tezbaşaran, 1997, s. 1), doğrudan ölçülmez, ancak dolaylı olarak davranış yoluyla ölçülebilir. Bu ölçmede genellikle kullanılan davranış, sorulara cevap vermek ya da fikir belirtme şeklinde beliren sözsel davranıştır (Kağıtçıbaşı, 2013, s. 113).

Tutum ölçmede herhangi bir şeyi ölçmek için, önce ölçülen şeyin tanımı yapılmalıdır. Bu tanım iki şekilde yapılmaktadır. Kavramsal tanım ve işlevsel tanım. Kavram ölçmek istediğimiz şeyin somut tanımıdır ki, tanımladığımız tutum kavramlarını işlemsel düzeyde bir daha tanımladığımızda ise ölçme aşamasına ulaşılır (Tolan vd., 1991, s. 272). Bu

amaçla sosyal psikologlar çeşitli tutum ölçme teknikleri geliştirmişlerdir. Bu tekniklerin en belli başlısı tutum ölçekleridir. (Kağıtçıbaşı, 2013, s. 113). Tutumların ölçülmesinde Thurstone Ölçekleri (Eşit Görünen Aralık Tekniği), Likert Ölçekleri (Toplamalı Sıralama Tekniği) ve Guttman Ölçekleri (Birikimli Ölçekleme Tekniği) olmak üzere üç tip ölçek kullanılmaktadır (Tolan vd., 1991, s. 273-274-275; Kağıtçıbaşı, 2013, s. 113-116-118).

Likert ölçekleri, tutum ölçekleri içinde en yaygın olarak kullanılandır. Bunun nedeni, likert tipi ölçeklerin geliştirilmesinin diğer ölçeklere göre daha kolay ve kullanışlılığının da yüksek olmasıdır. Bireyin kendini başkalarından daha çok tanıdığı ve anladığı varsayımına dayanan bu teknikte, bireyin hem bu varsayımı karşılayacak iç görüye sahip olması, hem de kendisi hakkındaki bilgileri tam ve çarpıtmadan vermesi beklenmektedir. Ancak, bu her zaman mümkün olmayabilir. Bireyler kendileri için sakıncalı olabileceğini düşündükleri bilgileri başkalarından saklama eğiliminde olabilirler, ortamdaki koşula göre, sosyal beğenilirliği ön planda tutarak kendileri hakkındaki bilgilerin bir kısmını veya tamamını gizleyebilir veya farklı bir biçimde cevap verebilirler. Bu gibi sakıncaları önlemek için genellikle cevaplayacaklarını kimliklerini gizlemesi sağlanarak, onlardan daha samimi cevaplar alınmaya çalışılır (Tavşancıl, 2010, s. 142).

BÖLÜM 4

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren-örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

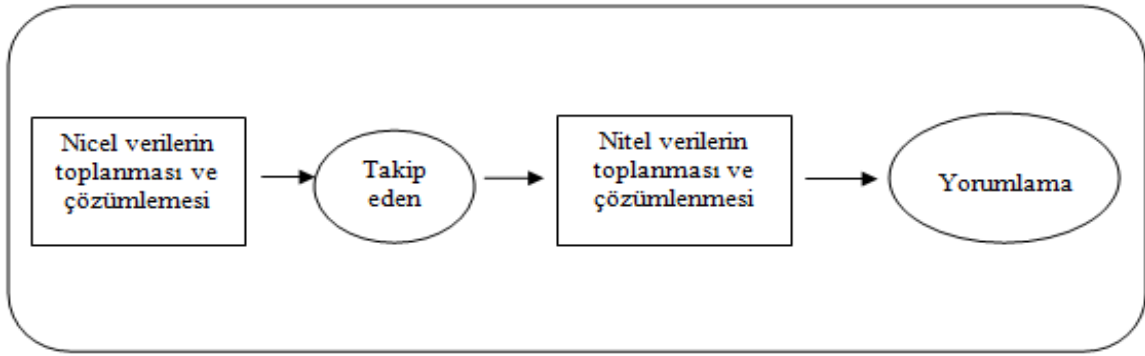
Yirminci yüzyılın son çeyreğinde nitel ve nicel araştırma yöntemleri paradigma (değerler dizisi) savaşlarını sürdürürken, paradigmatik bir yaklaşım olarak tek bir araştırma projesi içinde nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanımını içeren bir üçüncü paradigma ortaya çıkmıştır (O'Relly vd.'den aktaran Fırat, Kabakçı Yurdakul ve Ersoy, 2014; Johnson, Onwugbuzie ve Turner, 2007). Bu paradigma yararcı ve dönüştürücü (transformative) paradigmalara dayanan karma yöntem yaklaşımıdır. Karma yöntem yaklaşımını güçlü kılan ise nitel ve nicel yöntemlerin doğasında var olan sınırlıkları dengelemesidir. Çünkü nicel yöntemde bağlamın anlaşılabilmesi, nitel yöntemde ise önyargı, bu iki yaklaşımın tekil kullanımında sıklıkla eleştiri konusu olmuştur (Fırat vd., 2014).

Nicel ve nitel verilerin aynı zamanda ya da ardışık (sıralı) olarak toplandığı ve analiz edildiği, çalışmanın bir ya da birden çok aşamasında verilerin bütünleştirildiği araştırma modeli (Creswell, 2013, s. 19) olarak tanımlanan karma yaklaşım; ne, nerede ve ne kadar gibi sayısal verilerin yer aldığı, araştırmacının daha somut ve subjektif bilgilere ulaşmasını sağlayan (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 40) nicel araştırma ile üzerinde araştırma yapılan kişilerin bakış açılarıyla olay, olgu, norm ve değerleri incelemeye çalışan (Ekiz, 2003, s. 27) nitel araştırma yaklaşımlarının bir araya getirildiği, bütünleştirildiği ya da harmanlandığı; keşfedici, çoğulcu, açıklayıcı ve yaratıcı bir araştırma yöntemidir (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004).

Eğitimde karma yaklaşım, sahip olunan araştırma sorusuna çözüm üretebilmek amacıyla seçilen metodu tanımlamanın yanı sıra, hem eğitim araştırmasının niteliği hem de eğitim araştırmalarının temel yeteneğini geliştirme ile ilişkilendirilmiştir (Gorard ve Taylor, 2004, s. 4). Karma yaklaşımın kullanıldığı araştırmalarda, yöntemin kullanılma gerekçesinin açıklanması gerekmektedir. Ayrıca, araştırmacı karma yöntemi kullanmadan önce şu üç soruyu cevaplandırması gerekir: 1) Karma yönteminin kullanılma nedeni nedir? 2) Paradigmatik (değerler dizimi) çatışma herhangi mevcut faydayı engeller mi? 3) Karma yönteminin en iyi yolu nedir? (Dörnyei, 2007, s. 164).

Mevcut çalışmada, araştırmacı bu yaklaşımda hem nicel hem de nitel verileri toplamak için zaman ve kaynağa sahiptir ve karma metod için çıkış noktaları mevcuttur (Creswell, 2009, s.19). Ayrıca, araştırma problemi ile ilgili soruların daha iyi anlaşılması ve açıklanmasına imkân sunan nicel ve nitel yaklaşımların birlikte ele alınma fırsatına sahiptir. Çünkü araştırmanın nicel bölümünde kullanılan tutum ölçeği ile insan duygu ve düşüncelerini oldukça yüzeysel olarak anlamak mümkündür (Türnüklü, 2000). Bu bilgi ışığında, ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn görüşlerini açıklamada nicel araştırma yaklaşımının sınırlı kaldığı durumlarda, araştırmacıya konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi elde edilmesini sağlayan nitel araştırma yaklaşımından destek alınmıştır. Kapsamlı, çoğulcu, tamamlayıcı ve araştırmacıya yöntem seçimi ve araştırma hakkında tasarlama yapması için seçmeci bir yaklaşım öneren karma yaklaşım, araştırma sorusu ve/veya soruları karma yöntemin sunduğu çözüm yolları ile tamamen cevaplandırılabilir (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Araştırmanın niteliği açısından aynı çalışmada hem nicel hem de nitel yaklaşım kullanmak araştırma sorularını cevaplamak için en iyi yaklaşımdır (Synder, 2006, s. 402). Araştırmacı bu soruları cevaplandığında, onun bir sonraki adımı araştırma sorularını en iyi yansıtabilecek belirli sorulara karar vermektir (Creswell ve Clark, 2007, s. 160).

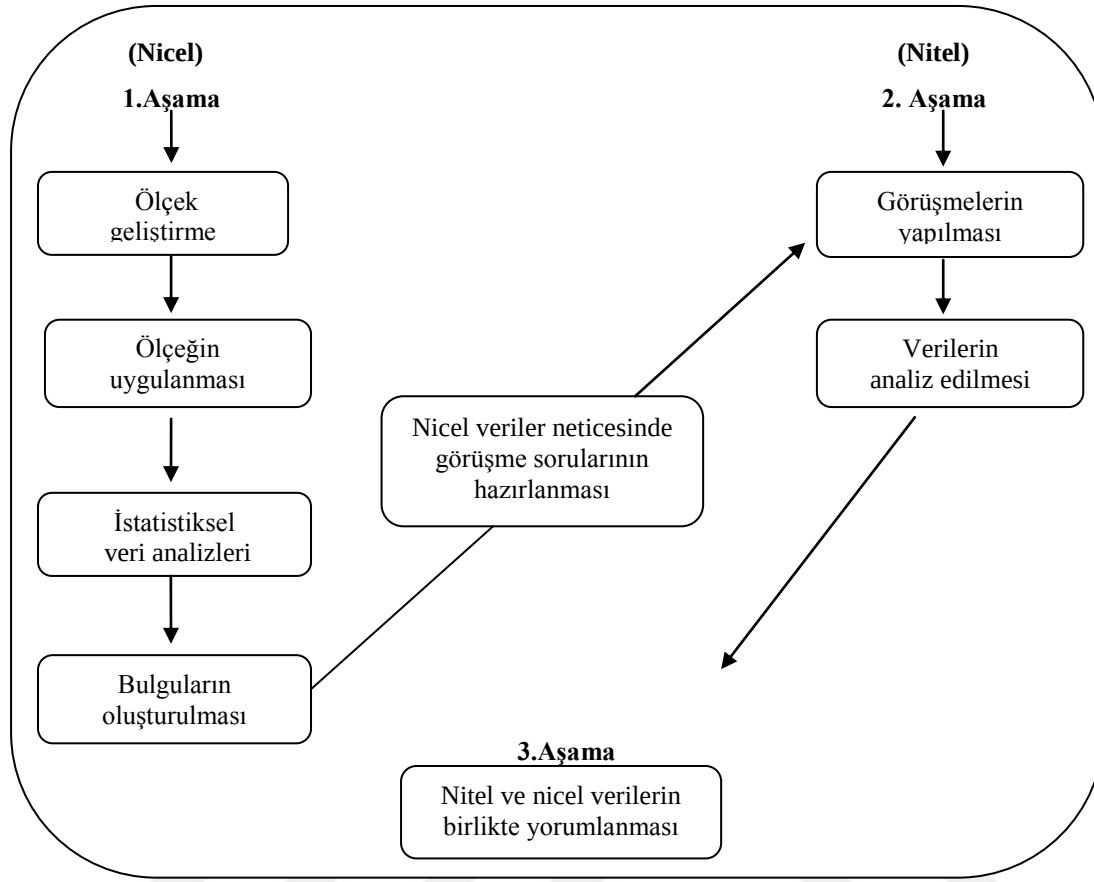
Karma yaklaşım çeşitleri mevcuttur. Bunlar; “Açımlayıcı Sıralı Desen”, “Sıralı Keşfedici Desen”, “Sıralı Dönüştürücü Desen”, “Eşzamanlı Çeşitleme Desen”, “Eşzamanlı Birbirinin İçine Geçmiş Desen” ve “ Sıralı Araştırmacı Desen” (Creswell, 2013, s. 224)’dir. Bu araştırmada, karma yaklaşım desenlerinden Açımlayıcı Sıralı Desen kullanılmıştır. Şekil 2’de Açımlayıcı Sıralı Desenin süreci gösterilmiştir.



Şekil 2. Açıklayıcı sıralı desen (Creswell, J. W. (2013). Araştırma deseni: Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten kitap).

Açıklayıcı Sıralı Desen (Şekil 2); önce nicel verilerin toplanıp, analiz edildiği; elde edilen verilerin sağlam temellere oturtulması amacıyla sonra nitel verilerin toplanıp, analiz edildiği (Creswell ve Clark, 2007, s. 213) bir süreçtir. Araştırmacı bu sürecin birinci aşamasında nicel veri toplama, bulguları analiz etme ve daha sonra bulguları kullanarak ikinci aşamayı planlamayı içeren iki proje aşaması (Creswell, 2013, s. 224) kullanmaktadır. Bu yaklaşımın mantığı ise nicel veriler ve sonuçlar araştırma probleminin genel bir çerçevesini oluşturur. Bu genel çerçeveyi açıklamak için özellikle nitel verilerin toplanması daha fazla veri çözümlemesine imkân sağlar (Creswell ve Clark, 2007, s. 214). Önceliğin nicel verilerde olduğu ve nitel verilerin nicel verileri artırmak için elde edildiği desende, verilerin analizi birbiriyle ilişkili olup çoğunlukla veri yorumlama ve tartışma bölümlerinde birleştirilir (Baki ve Gökçek, 2012). Bu desenin amacı, nicel bulguları daha detaylı bir şekilde sunabilecek nitel verilerle açıklamaktır. Burada nicel veriler, çalışmanın nitel bölümünde araştırmaya dâhil edilecek çalışma grubunun niteliği ve yöneltilecek soruların içeriği hakkında bilgi verebilmektedir.

Karma yöntem araştırmalarında izlenen aşamaları; araştırma probleminin oluşturulması, araştırma probleminin karma desene uygunluğuna karar verilmesi, karma yöntem araştırma deseninin seçilmesi, verilerin toplanması, verilerin analiz edilmesi, verilerin yorumlanması, sonuçların tespit edilmesi ve raporlaştırılması (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004) olarak açıklanmaktadır. Karma desen kullanılan bu çalışmadaki işlem basamaklarını gösteren akış şeması Şekil 3’de gösterilmiştir.



Şekil 3. Araştırma sürecine yönelik akış şeması

Şekil 3'te görüldüğü gibi, araştırma problemi ve bu problemleri ayrıntılı olarak tespit etmek amacıyla alt problemlere ışık tutan süreç nicel ve nitel araştırma aşamalarından oluşmaktadır. Araştırmanın ilk aşamasını oluşturan nicel bölümde, literatür taraması ve konuyla ilgili ebeveynlerin görüşlerine başvurularak, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla ölçek geliştirilerek literatüre kazandırılmıştır (Yılmaz ve Güven, 2015). Daha sonra geçerlik ve güvenilirliği sağlanan ölçek, evreni temsil eden örnekleme uygulanmıştır. Elde edilen anketler istatistiksel veri analizine tabi tutularak, araştırmanın alt amaçlarında verilen bağımsız değişkenlerle (Tablo 4) ebeveynlerin tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen veriler bulgular bölümünde sunulmuştur. Araştırma açısından önem arz eden, fakat nicel araştırma bölümünde cevapsız kalan sorular derinlemesine analize tabi tutulmak için elde edilen bulgular neticesinde görüşme soruları hazırlanmıştır. Nicel analizler sonucunda, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının; ebeveyn öğrenim durumu, meslek, gelir durumu (sosyo-ekonomik statü), sahip oldukları çocuk

sayısı, spor yapma durumu, çocukların okudukları sınıf seviyesi ve okul türü, ebeveynin çocuklarının sportif etkinliklere katılımını destekleme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, ebeveynlerin bu etkinliklere yönelik genel bakış açıları, etkinliklere katılım ve akademik başarı arasındaki ilişkiye yönelik bakış açıları ve bu etkinliklerden beklentilerini ölçen sorular hazırlanmıştır.

İkinci aşama, görüşme sorularının hazırlanması ile başlamıştır. Sorular hazırlanırken nicel bulgulardan faydalanılmıştır. Soruların geçerlik ve güvenilirliğine yönelik uzman görüşüne başvurulmuştur. Soruların amacına uygun, açık ve anlaşılır olup olmadığını tespit etmek amacıyla üzerinde çalışılacak çalışma grubunun niteliklerine benzer özelliklere sahip üç ebeveyn ile görüşülmüştür. Bu üç ebeveyn'den gelen dönütler çerçevesinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve nihai görüşme formu hazırlanmıştır (Ek-8). Evrenden amaçlı olarak seçilen 14 kişi ile görüşme yapılmış ve elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla elde edilen veriler farklı kodlayıcılar tarafından kodlanmış ve kodlayıcılar arası uyum yüzdesine bakılmıştır.

Son aşamada ise hem nicel hem de nitel veriler birlikte yorumlanmıştır. Araştırma deseninin niteliği göz önünde bulundurularak, karma yöntem tasarımı olması için bulguların bir noktada birleşmesi veya karıştırılması gerekmektedir. Araştırma sürecinde iki tür verinin birleştirilmesi; veri toplama, veri analizi veya veri yorumlama gibi farklı aşamalarda yapılabilir. Verilerin analizi ve yorumlanması aşamasında karma yaklaşımı kullanmak; nitel tema ya da kodları nicel veriler içine katmak ve bu bilgiyi çalışmanın “yorumlama” bölümünde nicel sonuçlarla karşılaştırmayı gerektirmektedir (Baki ve Gökçek, 2012). Nicel araştırma bölümünde veri toplama aracı olarak geliştirilen ölçekten elde edilen verilerin analizi neticesinde, yetersiz kalan, anlaşılmayan, açıklama bekleyen sonuçlar derinlemesine analiz imkânı sunan görüşme yöntemi ile incelenmiş ve veriler birlikte yorumlanmıştır.

4.2. Evren

Karma yöntemle örneklem seçimi konusu nicel ve nitel araştırmalarda kullanılan olasılıklı ve amaçlı örnekleme tekniklerini bilmek ve bir arada kullanmayı gerektirmektedir (Baki ve Gökçek, 2012). Araştırmada nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin her ikisi de kullanıldığından nicel veri toplamada evreni temsil eden örneklem alınmışken, nitel veri toplamada ise çalışma grubu seçimi yapılmıştır.

4.2.1. Nicel Veriler İçin Evren ve Örneklem

Bu bölümde nicel verilerin elde edilmesi amacıyla araştırmaya dâhil edilecek evren ve örneklem seçimine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

4.2.1.1. Evren

Araştırmanın nicel boyutuna yönelik örneklem seçiminde öncelikle evren belirlenmiştir. Bu amaçla, 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı 2. Döneminde, Kırıkkale il merkezindeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, öncelikle Kırıkkale İl Milli Eğitim Müdürlüğünden merkezde yer alan liseler ve bu liselerin her sınıf seviyesindeki öğrenci sayıları tespit edilmiştir. Yine İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden tedarik edilen bilgiler dâhilinde, Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) puanlarına göre okullar; düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu gruplandırma neticesinde liselerde öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin ebeveynleri (N=13295) araştırmanın evreni olarak belirlenmiştir. Araştırma evrenini oluşturan ebeveynlerin çocuklarının okullarının başarı durumu dikkate alınarak, okul türü ve sınıf seviyelerine göre sınıflandırılması Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Evreni Oluşturan Ebeveynlerin Çocuklarının Okudukları Okul Türü ve Sınıflara Yönelik Bilgileri

Okul Başarı Durumu	Okul Türü	Okul Sayısı		Sınıf Seviyesi				Toplam
				9	10	11	12	
Yüksek	Fen Lisesi	1	Sayı	120	132	94	82	2196
	Anadolu Lisesi	3	%	443 % 4.23	477 % 4.57	480 % 4.31	368 % 3.38	% 16.51
Orta	Meslek Lisesi	11	Sayı	1510	1207	1233	1329	9182 % 69.06
	Anadolu Lisesi	6		930	745	631	674	
	İmam Hatip Lisesi	1	%	284	222	210	138	
	Fen Lisesi	1		20 % 20.63	13 % 16.45	17 % 15.72	19 % 16.22	
Düşük	Anadolu Lisesi	3	Sayı	146	60	158	212	1917 % 14.41
	Meslek Lisesi	3		271	270	316	181	
	Güzel Sanatlar	1	%	49	30	36	53	
	Spor Lisesi	1		56 % 3.92	22 % 2.88	29 % 4.05	28 % 3.56	
Toplam		31	Sayı %	3829 % 28.80	3178 % 23.90	3204 % 24.09	3084 % 23.19	13295

*Araştırmanın evreni Kırıkkale'deki liselerde öğrenim gören 13295 öğrenci oluşturmıştır.

Tablo 1’de, Kırıkkale il merkezinde yer alan liselerin TEOG puanları dikkate alınarak okullar başarı sırasına göre “düşük”, “orta” ve “yüksek” olarak sınıflandırılmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden okullardaki öğrenci sayısı sınıf seviyesinde olacak şekilde temin edilmiştir. Bu okulların 6’sı özel 25’i devlet okuludur. Okullar; Fen Lisesi (2), Anadolu Öğretmen Lisesi (1), Meslek Lisesi (19), Anadolu Lisesi (12), Anadolu İmam hatip Lisesi (1), Güzel Sanatlar Lisesi (1) ve Spor Lisesi (1)’ni içermektedir. Başarı seviyesi yüksek olan okullardaki öğrencilerin sayısı 2196 (% 16.51)’dir. Bu okullardaki öğrencilerin 536’sı (% 4.23) 9. sınıfta, 609’u (% 4.57) 10. sınıfta, 574’ü (% 4.31) 11. sınıfta ve 450’si (% 3.38) 12. sınıfta okumaktadır. Başarı seviyesi orta olan liselerdeki öğrenci sayısı 9182 (% 69.06)’dir. Bu okullardaki öğrencilerin 2744’ü (% 20.63) 9.sınıfta, 2187’si (% 16.45) 10.sınıfta, 4278’i (% 15.72) 11. sınıfta ve 6438’i (% 16.22) 12. sınıfta okumaktadır. Başarı seviyesi düşük olan öğrencilerin sayısı 1917 (% 14.41)’dir. Bu okullardaki öğrencilerin 522’si (% 3.92) 9.sınıfta, 382’si (% 2.88) 10. sınıfta, 921’i (% 4.05) 11. sınıfta ve 474’ü (% 3.56) 12. sınıfta okumaktadır. Araştırmanın evrenini Kırıkkale il merkezindeki 31 lisenin 9, 10, 11 ve 12. sınıfında öğrenim gören toplam 13295 öğrenci ebeveyni oluşturmuştur.

4.2.1.2. Örneklem

Araştırmada örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Cohen, Manion ve Morrison (2007)’in örnekleme hatası ile güven düzeyi arasındaki ilişkiyi dikkate aldıkları “Örneklem Büyüklüğü Tablosu” kullanılmıştır. Tablo’da 13295 kişilik bir hedef kitleyi, % 96 güven düzeyine göre tolerans gösterilebilir % 4 lük hata payı ile 650 kişinin temsil edeceği varsayılmıştır. Bu sayı taban değer olarak alınmış olup, 772 ebeveyn çalışmaya dahil edilmiştir.

Bu çalışmada örnekleme yöntemi olarak; küme örnekleme yöntemi ve çok aşamalı tabakalı orantılı tesadüfî örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Öncelikle küme örnekleme yöntemiyle okullar tespit edilmiş, daha sonra örnekleme alınacak birey sayısı, tabakalardaki birey sayısına orantılı olarak seçilmiştir. Çünkü evren, çocukları farklı başarı düzeyine sahip liselerde okuyan öğrenci ebeveynlerden oluşmuştur. Tabakalardaki örneklem sayıları evrendeki birim sayısına bölünmüş ve her tabakanın ağırlığı bulunmuş ve daha sonra tabaka ağırlıkları, örnekleme alınacak birim sayısı ile çarpılarak her tabakadan kaç birim alınacağı hesaplanmıştır (Özen ve Gül, 2007). Bu örnekleme genelde

pratik nedenlerle planlanır. Hem alt evrenlerin örnekleme temsiliğini garanti altına alır, hem de maliyet düşmüş olur (Balcı, 2004, s.85).

Araştırmanın örneklemini Kırıkkale il merkezinde farklı başarı seviyesine sahip 14 lisenin 9, 10, 11 ve 12. sınıfta öğrenim gören 772 öğrenci ebeveyni oluşturmuştur. Araştırma örneklemini oluşturan ebeveynlerin çocuklarının öğrenim gördükleri liselerin başarı durumu ve sınıflara ilişkin öğrenci sayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Örnekleme Oluşturan Ebeveynlerinin Çocuklarının Okullarının Başarı Durumu ve Sınıflara Yönelik Bilgileri

Okul Başarı Durumu	Okul Türü	Okul Sayısı	Sınıf Seviyesi					Toplam
			9	10	11	12		
Yüksek	Fen Lisesi	1	Sayı	33	35	32	-	100
	Anadolu Lisesi	1	%	% 4.3	% 4.5	% 4.1	-	% 13.0
Orta	Meslek Lisesi	3	Sayı	159	145	121	126	551
	Anadolu Lisesi	3						
	İmam Hatip Lisesi	1						
	Fen Lisesi	1	%	% 20.6	% 18.8	% 15.7	% 16.3	% 71.4
	Anadolu Lisesi	1	Sayı	30	22	31	38	121
Düşük	Meslek Lisesi	1						
	Güzel Sanatlar	1	%	% 3.9	% 2.8	% 4.0	% 4.9	% 15.7
	Spor Lisesi	1						
Toplam		14	Sayı %	222 % 28.8	202 % 23.8	184 % 21.2	164 % 21.2	772 % 100

*Araştırmada, 13295 kişilik bir hedef kitleyi % 96 güven aralığı ve % 4 hata payı ile 650 kişinin temsil edeceği varsayılmakla birlikte; 13295 kişinin il merkezine göre dağılımının belirlenmesi neticesinde toplamda 772 kişiye ulaşılmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, başarı düzeyi yüksek olan okullardaki öğrenci sayısı 100 (% 13.0)’dür. Bu öğrencilerin 33’ü (% 4.3) 9. sınıfta, 35’i (% 4.5) 10. Sınıfta ve 32’si (% 4.1) 11. sınıfta okumaktadır. Başarı düzeyi orta düzeyde olan okullardaki öğrencilerin sayısı 551 (% 71.4)’dir. Bu öğrencilerin 159’u (% 20.6) 9. sınıfta, 145’i (% 18.8) 10. sınıfta, 121’i (% 15.7) 11. sınıfta ve 126’sı (% 16.3) 12. sınıfta öğrenim görmektedir. Başarı düzeyi düşük olan okullardaki öğrenci sayısı 121 (% 15.7)’dir. Bu öğrencilerin 30’u (% 3.9) 9. sınıfta, 22’si (% 2.8) 10. sınıfta, 31’i (% 4.0) 11. sınıfta ve 38’i (% 4.9) 12. sınıftadır. Kırıkkale merkez liselerde öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin ebeveynleri araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu sayı 772’dir.

4.2.2. Nitel Veriler İçin Çalışma Grubu

Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik görüşlerini ayrıntılı olarak inceleme fırsatı sunan bir yöntem olan görüşme için çalışma grubu seçimi yapılmıştır. Bunun için zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlayan (Patton, 2014) amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasını içermektedir. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırma çerçevesinde ele alınan alt amaçlara ayrıntılı ve nitelikli olarak çözüm üretebilmek amacıyla, nicel veri analizi neticesinde her bir alt faktörden elde edilen tutum puanlarından en yüksek ve en düşük puana sahip olan katılımcılar nitel araştırma kapsamında çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Çünkü çalışılan kişilerden elde edilen sonuçların evrene genellenmesi gibi bir durum söz konusu olmadığı için, örneklem seçiminde istatistiksel temsil edilebilirlik yerine örneklemin daha bütünsel, derinlemesine ve bağlamında anlaşılmasına ilişkin yönelim söz konusudur. Nitel çalışmalarda örneklem seçiminde olabildiğince en geniş miktarda bilgi sağlayacak kişilerin seçimine yönelim mevcuttur. Bu nedenle örneklemin sayısı yani büyüklüğü ya da küçüklüğü yerine, örneklemin araştırmacının gereksinim duyduğu bilgi miktarını karşılayıp karşılamadığı önemlidir (Lincoln ve Guba'dan aktaran Türnüklü, 2000).

Karma araştırma yaklaşımı nicel ve nitel verilerin birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Nicel veri toplama aracı ebeveynlere araştırma konusuyla ilgili kendileriyle görüşme yapılmasını kabul edip etmedikleri sorulmuş ve iletişim bilgilerini (telefon veya e-mail adreslerini) doldurmaları istenmiştir. TEOG puanlarına göre düşük, orta ve yüksek başarı seviyesi olarak sınıflandırılan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin ölçekten almış oldukları toplam puanlardan en yüksek ve en düşük tutuma sahip olan toplam 14 ebeveyn ile araştırmanın nitel bölümü yürütülmüştür. Buradaki amaç sosyal psikolojinin çalışma konusu olan (İnceoğlu, 2010, s.2) tutumların kişilerin sahip oldukları davranışlar üzerindeki etkisinin tespit edilmesidir. Çünkü bir kişinin tutumu diğer kişinin davranışlarını etkileyebilir (Bohner ve Wanke, 2002, s.13). Ayrıca örneklem büyüklüğünün seçiminde ise, nitel araştırmadaki geçerliğin ve anlamlılığın önemi örneklem büyüklüğünden ziyade seçilen durumların bilgi yüklü olması ve araştırmacının gözlemsel ve analitik becerilerinin olmasına bağlıdır (Patton, 2014, s.245). Bu sebepten dolayı araştırmacı, konu ile ilgili yeterli ve anlamlı bilgi elde ettiği, katılımcıların aktardıkları bilgilerin

tekrarlanmaya başladığı ve artık aktarılacak bilginin azaldığı noktada görüşmeleri sonlandırmıştır. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Değişken	Düzey	f	%
Cinsiyet	Kadın	9	64.29
	Erkek	5	35.71
Öğrenim Durumu	İlkokul	2	14.28
	Lise	3	21.42
	Ön lisans	3	21.42
	Lisans	6	42.85
Meslek	Hemşire	5	35.71
	Öğretmen	2	14.28
	Memur	2	14.28
	Ev Hanımı	3	21.42
	Serbest Meslek	2	14.28
Spor Yapma Durumu	Yapıyor	6	42.85
	Yapmıyor	8	57.14

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya 9’u (% 64.29) kadın, 5’i (% 35.71) erkek olmak üzere toplam 14 ebeveyn katılmıştır. Katılımcıların 2’si (% 14.28) ilkokul, 3’ü (% 21.42) lise, 3’ü (% 21.42) ön lisans ve 6’sı (% 42.85) lisans öğrenimine sahiptir. Mesleklerine göre katılımcıların 5’i (% 35.71) Hemşire, 2’si (% 14.28) Öğretmen, 2’si (% 14.28) Memur, 3’ü (% 21.42) Ev Hanımı ve 2’si (% 14.28) Serbest Meslek sahibidir. Spor yapma durumlarına göre katılımcıların 6’sı (% 42.85) spor yapmakta, 8’i (% 57.14) ise spor yapmamaktadır. Ayrıca katılımcı erkeklerin yaşları 40 ile 51 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 37.2’dir. Kadın katılımcıların yaşları ise 37 ile 52 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 42.8’dir.

4.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel bölümünde; ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümü için nicel bulgulardan elde edilen sonuçlar ve literatür dikkate alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Mevcut veri toplama araçlarına ait bilgiler aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. Nicel Verilerin Toplanması

Bu başlık altında araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeğine ait bilgilere yer verilmiştir. Kırıkkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve valilik onayı (Ek-1) ile birlikte 25. 05. 2015- 12.06.2015 tarihleri arasında Milli Eğitime bağlı olan liselerde öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleri üzerinde gerçekleştirilen çalışma için, gerekli açıklamalar öğretmen ve öğrencilere yapılarak veri toplama aracı kapalı bir zarf içerisinde ebeveynlere ulaştırılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla 69 ebeveyninden elde edilen veriler üzerinde test-tekrar test güvenilirlik kat sayısı hesaplanmıştır. Bunun için 25.05.2015 tarihinde 69 ebeveyne anketi doldurmaları için çocukları aracılığıyla ulaştırılan ölçekler, 3 hafta sonra tekrar uygulanmış ve iki uygulama arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. İki uygulama arasındaki zamanın çok kısa tutulması sorulan soruların ve yanıtların ikinci uygulama sırasında hatırlanmasına, çok uzun tutulması ise, bireylerin ölçülen özellik açısından yeni kazanımlara neden olabilir. Bu zaman aralığı, birinci uygulamada bireyin yaptıklarını hatırlamayacağı kadar uzun ve bireyde ölçülen özellik açısından değişimin olamayacağı kadar kısa olmalıdır. Bu süre belirlenirken, ölçülen özelliğin doğası gereği bireylerdeki olası değişim hızı göz önüne alınmalıdır (Atılğan, Kan ve Doğan, 2011, s.38). Nicel veri toplama araçlarına ait bilgiler aşağıda sunulmuştur.

4.3.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu oluşturulurken ders dışı sportif etkinliklere katılımın ilişkili olabileceği düşünülen bağımsız değişkenlerin neler olduğuna yönelik literatür taraması yapılmış ve ilişkili olan değişkenler Tablo 4'te gösterilmiştir (Ek-5).

Tablo 4

Ebeveyn ve Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

	Ebeveyn		Öğrenci
Cinsiyet	✓	Cinsiyet	✓
Yaş	✓	Sınıf Seviyesi	✓
Meslek	✓	Okul Türü	✓
Öğrenim Durumu	✓	Spor Yapma Durumu	✓
Aylık Gelir	✓	Spor Branşı	✓
Çocuk Sayısı	✓		
Spor Geçmişi	✓	Bağımlı değişken → Tutum puanı	
Spor Yapma durumu	✓		
Sporla İlgili Müsabakaları Takip Etme	✓		

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri yukarıda Tablo 4’te gösterilmiştir. Her bir değişken ile ölçekten alınan genel ve alt faktörlere yönelik tutum puanları arasındaki ilişki çalışmada ele alınmıştır. Tutum ölçeğinden elde edilen puan araştırmanın bağımlı değişkenini oluştururken, ebeveyn ve öğrencilere ait kişisel bilgiler ise bağımsız değişkenleri oluşturmuştur.

4.3.1.2. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği

Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Yılmaz ve Güven (2015) tarafından geliştirilen “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek; *Kişisel Gelişim* (KG) 11, *Akademik Algı* (AA) 3 ve *Sosyal Destek* (SD) 3 madde olmak üzere toplam 17 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu üç alt boyutun özelliği açıklama oranı % 60.33’tür. Ölçeğin güvenirliğine yönelik Cronbach Alpha İç Tutarlık Katsayısı hesaplanmıştır. İlgili ölçeğin güvenirlik katsayı ne kadar yüksek olursa ‘bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu ya da tüm maddelerin o ölçüde birlikte çalıştığı yorumu yapılır (Alpar, 2012). Ölçeğin tamamına yönelik güvenirlik katsayısı ise 0.91’dir. KG alt boyuna ait güvenirlik katsayısı 0.90, AA alt boyutuna yönelik güvenirlik katsayısı 0.83 ve SD alt boyuta ait güvenirlik katsayısı 0.81’dir. Ölçeğin alt boyutları ile bütünü arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur ($p<0.01$). Bu araştırma kapsamında elde edilen güvenirlik değerleri ise Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Ölçeğin Cronbach Alpha İç Tutarlık ve Test-Tekrar Test Korelasyon Katsayıları

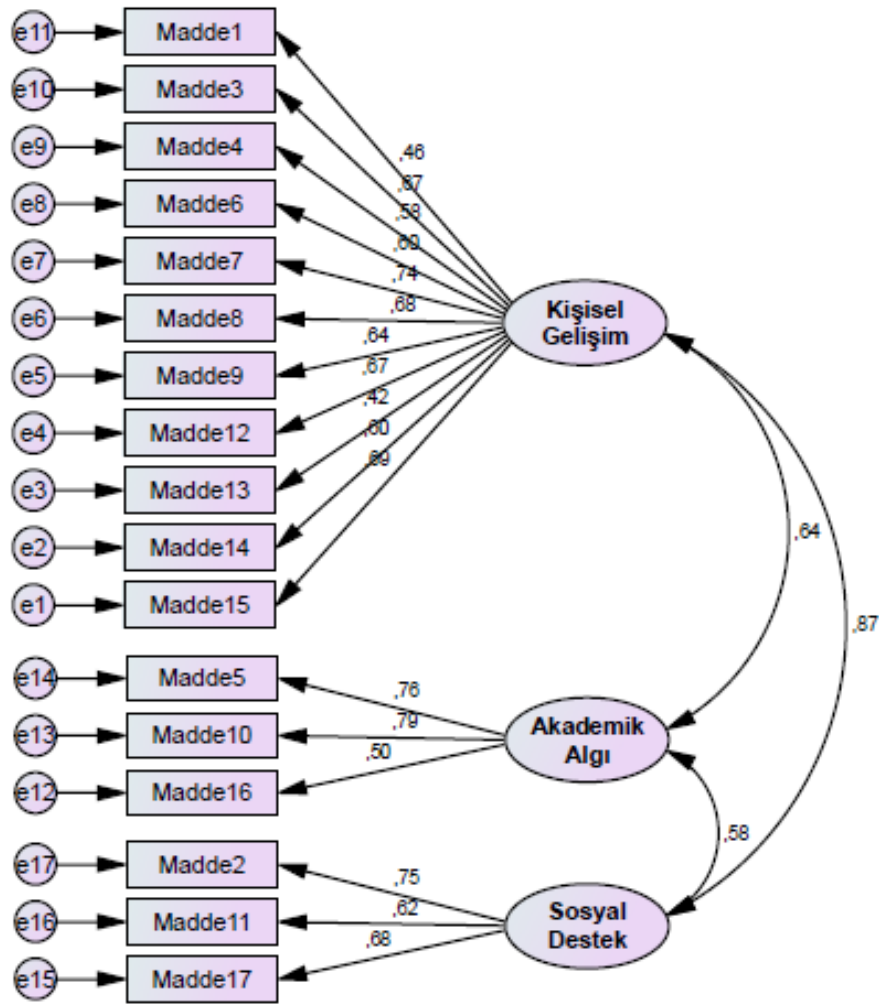
Faktörler	Cronbach Alpha	Test-Tekrar Test Korelasyonu
<i>Kişisel Gelişim</i>	0.86	0.83
<i>Akademik Algı</i>	0.71	0.75
<i>Sosyal Destek</i>	0.72	0.75
<i>Ölçek (Toplam)</i>	0.90	0.87

Tablo 5’te mevcut çalışmada ölçme aracından elde edilen güvenirlik kat sayılarına yer verilmiştir. Ölçme aracının güvenirliği için iç tutarlık (Cronbach Alpha) ve test-tekrar test korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin bütünü için Croanbach Alpha iç tutarlık

katsayısı 0.90 iken, test-tekrar test korelasyon katsayısı ise 0.87 olarak hesaplanmıştır. Birinci boyuta yönelik Croanbach Alpha değeri 0.86, ikinci boyut 0.71 ve üçüncü boyut ise 0.72 dir. Test-tekrar korelasyon değerleri birinci boyut için 0.83, ikinci boyut için 0.75 ve üçüncü boyut için ise 0.75'tir. Güvenirlik analizi sonuçları dikkate alındığında, ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilebilir.

4.3.1.3. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Analiz

Yılmaz ve Güven (2015) tarafından geliştirilen ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi (AFA) ile ortaya konan üç faktörlü yapısını sınamak ve gözlenen verinin üç boyutlu modele ne oranda uyum sağladığını belirlemek amacıyla doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, gözlenebilir faktörlerden oluşan (gizil değişkenler) faktöriyel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Şimşek, 2007, s.306). DFA sonucu elde edilen uyum indeksi değerleri sırasıyla şu şekildedir: $\chi^2/df= 2.29$, RMSEA =0.7, RMR=0.06, SRMR=0.07, AGFI=0.85 ve GFI=0.89. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler üzerinde de ölçeğin geçerliği, araştırmacı tarafından yeniden incelemiştir. Ölçeğin faktör yapısı, doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş; uyum indeksi değerleri $\chi^2/df= 4.71$, RMSEA =0.7, RMR=0.07, SRMR=0.06, AGFI=0.89, GFI=0.92 ve CFI=0.91) ve madde faktör yükleri (Şekil 4) ölçeğin üç faktörlü yapısının bu çalışma grubu için doğrulandığını göstermiştir. Uyum indeksi değerleri incelendiğinde χ^2/df dışında kalan indekslerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir. Yapısal eşitlik modeli çalışmalarının başladığı yıllardan itibaren, gözlenen veri matrisi ile beklenen veri matrisi arasındaki farkın manidarlığını belirlemede, en yaygın kullanılan ve bir anlamda başlangıç uyum değeri olarak adlandırılan istatistik Ki-Kare (χ^2) testi (Brown, 2006; Sümer, 2000; Şencan, 2000) örneklem büyüklüğüne duyarlıdır ve örneklem büyüklüğü arttıkça χ^2 değeri de büyümektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012).



Şekil 4. Faktör madde ilişkisi

4.3.2. Nitel Verilerin Toplanması

Araştırmanın nitel bölümünde kullanılan görüşme için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 14 ebeveyne 05.09.2015 ile 11.09.2015 tarihleri arasında Kırıkkale il merkezinde katılımcıların uygun gördükleri yer ve zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacıya konu ile ilgili derinlemesine ve ayrıntılı araştırma fırsatı sunan nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı çalışmada, elde edilen bulguları anlamlı hale getirmek için görüşmelerin yorumlanmasında katkı sağlayacağı düşünülen bazı kişisel bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca nicel veriler sonucunda elde edilen bilgilerin nedenlerini daha iyi inceleme fırsatı sunan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır (Ek-8). Bu formun hazırlanması ile ilgili aşamalar aşağıda belirtilmiştir.

4.3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu oluşturulurken ders dışı sportif etkinliklere katılımın ilişkili olabileceği düşünülen bazı değişkenlere yer verilmiştir. Bu değişkenler cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, spor yapma durumunu içermektedir (Ek-7).

4.3.2.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Konu ile ilgili derinlemesine bilgi edinmek amacıyla mevcut çalışmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme; insanların neyi, neden düşündüklerini, duygu, tutum ve hislerinin neler olduğunu, davranışlarını yönlendiren faktörleri ortaya çıkarmayı sağlayan bir araçtır (Ekiz, 2009). Görüşmede, bir amaca yönelik olarak katılımcılara karşılıklı bir iletişim sürecinde sorular yöneltilir ve yanıtlar alınır (Bogdan ve Biklen, 2003; Gay, Mills ve Airason, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2013; Merriam, 2013). Kvale (1996) bu süreci bir madenci metaforu ile açıklamaya çalışmıştır. Görüşme süreci, bir madencinin maden aramak için derinlemesine yaptığı kazıya benzetilebilir. Nasıl bir madenci değerli bir madeni bulmak için kazı yapıyorsa, araştırmacı da ortaya çıkarmak istediği sonuçlar çerçevesinde sistematik sorularla kişilerin düşünüş tarzını, algılarını, düşüncelerini, duygularını ve yorumlarını gün ışığına çıkarmaya ve öğrenmeye çalışır (Aktaran Türnüklü, 2000). Araştırma konusunun amacına göre görüşme tekniğinin kullanımı farklılaşmaktadır. Bu çalışmada, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Bogdan ve Biklen'in (2003) önerdiği ve katılımcıların belirli konu ile ilgili düşüncelerini özgürce ifade etmelerine fırsat sunan yarı yapılandırılmış görüşmede, araştırmacı doğru verileri elde etmeyi sağlayan sorgulamalar aracılığıyla derinlemesine bilgi elde eder. Bu görüşmede önceden hazırlanan sorular araştırmacıya görüşme sırasında rehber olur. Bu görüşme tekniğinin seçilme nedeni görüşme esnasında katılımcılara yeni sorular yöneltebilme esnekliğine sahip olmasıdır (Çepni, 2012, s.143; Ekiz, 2003, s.61).

- ✓ Her bir konu için sorulacak belirli sorular,
- ✓ Her bir konu için ele alınacak olgu ve her bir olgu için sorulabilecek belirli sorular,
- ✓ Her bir konu, olgu ve soru için belirli yönergelerin olmasıdır (Cohen vd. 2007, s. 98).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmadan önce konu ile ilgili yapılmış çalışmalar (Darling vd., 2005; Fredrick, 2012; Harris, 1999; Holland ve Andre, 1987; Mahoney ve Cairns, 1997; Masia vd., 2013; Pehlivan, 1998; Sarı, 2012) ve nitel araştırmada kullanılan

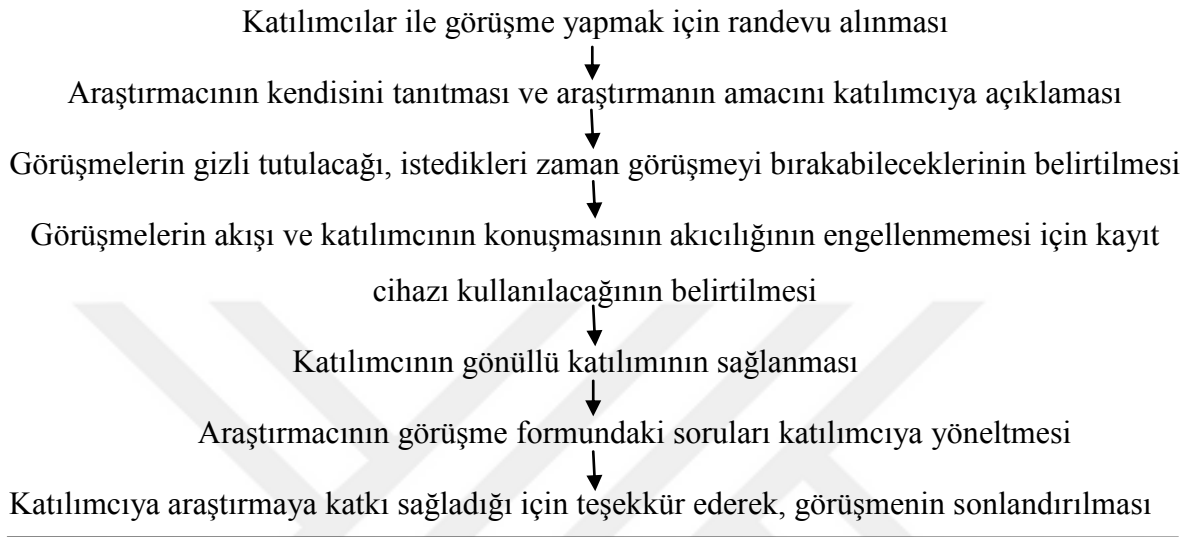
görüşme tekniğinin kullanıldığı çalışmalar (Camadan ve Sezgin, 2012; Çakmak, Kayabaşı ve Ercan, 2008; Ekici, 2014; Fidan, 2008; Gök ve Erbaş, 2011; Yazar, 2012) soruların hazırlanmasında örnek teşkil etmesi açısından incelenmiş ve nicel analiz sonuçları da dikkate alınarak araştırmanın amacına hizmet eden sorular hazırlanmıştır. Bu sorular kapsam geçerliği açısından beden eğitimi alanından 3 (üç), açıklık ve anlaşılabilirlik açısından Türkçe eğitimi alanından 1 (bir) ve ölçme değerlendirme alanından 1 (bir) olmak üzere toplam 5 (beş) uzmanın değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanların önerileri ve eleştirileri doğrultusunda düzenlenen görüşme formuna uygulama öncesinde katılımcılar ile benzer özelliğe sahip iki ebeveyn ile görüşme yapılarak soruların anlaşılabilirliği test edilmiştir. Bu pilot uygulama sonucunda katılımcıların sorulara verdiği tepkiler değerlendirilerek, onlardan gelen dönütler doğrultusunda düzeltme yapılmış ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Pilot çalışma sonucunda görüşmelerin yaklaşık olarak 5 ile 16 dakika arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Görüşme formunda yer alan sorular temelde nicel bulgulara dayalı olarak hazırlanmış olup, nicel bulguların açıklamada yetersiz kaldığı davranışların altında yatan nedenleri ayrıntılı olarak ele almak amaçlanmıştır. Ebeveynlere ders dışı sportif etkinliklerin çocuklarının gelişimsel özellikleri, akademik başarısı ve ergenlikte karşılaşılabilecekleri problemlerle baş edebilme becerisi üzerine etkisine yönelik görüşleri de sorulmuştur. İki bölümden oluşan görüşme formunun birinci bölümünde görüşme tarihi, görüşmenin yapıldığı saat, görüşme yapılan takma isim/rumuzu, görüşme yapan kişi adı, görüşmenin amacının katılımcıya tanıtıldığı bölüm ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde araştırma ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda verilmiştir:

- ✓ Öncelikle ders dışı sportif etkinlikler hakkındaki genel düşünceniz nedir?
- ✓ Çocuğunuzun bu etkinliklere katılımını destekliyor musunuz?
- ✓ Bu etkinliklerin çocuğunuzun gelişimine katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Açıklayınız.
- ✓ Peki özellikle ergen gelişimi açısından değerlendirecek olursanız bu etkinlikler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- ✓ Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğun akademik başarısı üzerine nasıl bir etkisi vardır? Açıklayınız.

Bu sorular düşünce ve değer soruları olup, bu sorulara verilen cevaplar insanların bir deneyim veya konu hakkında ne düşündüklerini gösterir. Ayrıca kişilerin amaçlarını, niyetlerini, isteklerini ve beklentilerini anlatan sorulardır (Patton, 2014, s.350).

“...hakkında ne düşünüyorsun?” ve “Ne olmasını istersin?” gibi sorular bu tür sorulara örnek olarak verilebilir. Hazırlanan görüşme sorularından sonra katılımcılardan nitelikli bilgilerin elde edilmesi için gerekli görüşmede izlenecek yol haritası hazırlanmıştır. Görüşmelerin yapılmasında izlenen aşamalar Şekil 5’te gösterilmiştir.



Şekil 5. Görüşmelerde izlenen işlem basamakları

Görüşmelerden nitelikli bilgi elde edilmesi için katılımcıların gönüllü olmasına dikkat edilmiş, katılımcıların uygun oldukları zaman diliminde ve uygun gördükleri ortamda görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce çalışmanın amacına yönelik bilgi araştırmacı tarafında katılımcılara sunulmuş, çalışmanın öneminden bahsedilmiş, görüşmelerin gizli kalacağı belirtilerek, katılımcılar ile görüşmeyi gerektiren araştırmacı arasında güven duygusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca onlara görüşmeye istedikleri zaman ara verebilecekleri ya da görüşmeyi bırakabilecekleri belirtilmiştir. Görüşmeler sırasında hem görüşmenin seyri hem de katılımcının konuşma akışının bozulmaması açısından ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Bu konuda katılımcılar bilgilendirilmiş, onların bilgileri dahilinde kayıt yapılmış ve görüşme formu kullanılmıştır (Ek-8). Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular katılımcılara araştırmacı tarafından sözlü olarak yöneltilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 5 ile 16 dakika arasında sürmüştür. Görüşmelerin bitiminde katılımcılara konu ile ilgili ilave edecekleri herhangi bir şey olup olmadığı sorulmuş ve çalışmaya sağladıkları katkıdan dolayı teşekkür edilmiştir. Görüşme soruları her ne kadar önceden hazırlanmış olsa da, görüşmenin seyrine göre sonda sorular katılımcılara yöneltilmiş ve soruların sıralarında değişiklik yapılmıştır.

Araştırma Ortamı

Araştırma konusu ile ilgili katılımcıların görüşlerini almak amacıyla onlardan randevu alınmış, görüşme saati ve mekânı belirlenmiştir. Görüşme yapılan ortamın niteliği araştırmacının elde edeceği bilginin niteliği açısından önemlidir. Bu nedenle görüşme sürecinde, araştırmacı ve katılımcı iletişimini engelleyebilecek ses, gürültü vb. etkenlerin en aza indirgenebileceği mekânlar tercih edilmeye özen gösterilmiştir. Ayrıca hedef kaynak olan katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve iyi ifade edebilmeleri için mekân seçiminde onların istekleri dikkate alınmıştır. Görüşmeye katılan katılımcıların görüşme ile ilgili kayıtları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Görüşme Yapılan Zaman ve Mekâna İlişkin Bilgiler

Katılımcı (K)	Rumuz (Takma İsim)	Görüşme Tarihi	Görüşme Saati	Görüşülen Mekan
K1	Fatih	05.09.2015	12.35-12.45	Kırıkkale Emniyet Müdürlüğü
K2	Ayşe	05.09.2015	14.05-14.22	Halk Sağlığı Müdürlüğü
K3	Yasemin	07.09.2015	11.35-11.46	Toplum Sağlığı Merkezi
K4	Songül	07.09.2015	14.59-15.05	Halk Sağlığı Müdürlüğü
K5	Neriman	07.09.2015	15.30-15.35	Halk Sağlığı Müdürlüğü
K6	Kübra	08.09.2015	12.05-12.16	Halk Sağlığı Müdürlüğü
K7	Mehmet	09.09.2015	15.40-15.49	Toplum Sağlığı Merkezi
K8	Mustafa	09.09.2015	17.41-17.50	Kırıkkale /Merkez
K9	İzzet	10.09.2015	14.18-14.25	Kırıkkale /Merkez
K10	Şükran	10.09.2015	16.43-16.49	Kırıkkale/Kaletepe (Ev ziyareti)
K11	Meral	10.09.2015	18.17-18.26	Kırıkkale/Merkez (Ev ziyareti)
K12	Canan	11.09.2015	10.07-10.15	Kırıkkale/Merkez (Ev ziyareti)
K13	Emine	11.09.2015	15.16-15.28	Kırıkkale/Merkez (Dükkan)
K14	Yasin	11.09.2015	19.27-19.32	Kırıkkale /Merkez (Bakkal)

Tablo 6’da katılımcılar ile yapılan görüşmelere ait tarih, saat dilimi ve mekânlara ait bilgilere yer verilmiştir. Katılımcılar ile görüşmeler randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 05. 09. 2015 ile 11. 09. 2015 tarihleri arasında katılımcılarla bire bir yapılmıştır. Katılımcıların uygun gördükleri mekânların tercih edilmesine özen gösterilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Nitel araştırma yorumlamaya dayalı bir araştırmadır; araştırmacılar genellikle katılımcılarla yoğun bir deneyim ve süreklilik içindedir. Bu nedenle araştırmacı, nitel araştırma süreçlerine stratejik, etik ve kişisel hususlar dizisini getirir (Creswell, 2013,

s.187). Nitel araştırmacı, bizzat alanda zaman harcayan, katılımcılarla doğrudan görüşen ve gerektiğinde onların tecrübelerini yaşayan, alanda kazandığı bakış açısını ve tecrübeleri toplanan bilgilerin analizinde kullanan kişidir. Bilgi kaynaklarına yakın olma, ilgili kişilerle görüşme, gözlemler yapma, ilgili dokümanları analiz etme ve araştırılan konuyu yakından tanıma ve anlama nitel araştırmada oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Yıldırım, 1997, s. 10-11). Mevcut çalışma kapsamında araştırmacı, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik bakış açılarını tespit etmeyi amaçlayan çalışmanın kurgulanması, planlanması ve yürütülmesinin her aşamasında aktif olarak yer almıştır. Katılımcılarla görüşmeler yaparak konuyla ilgili elde ettiği bakış açısı neticesinde verileri analiz etmiş ve yorumlamıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Karma yaklaşımı içeren araştırmada nicel ve nitel yaklaşımlara özgü analizlere yer verilmiştir.

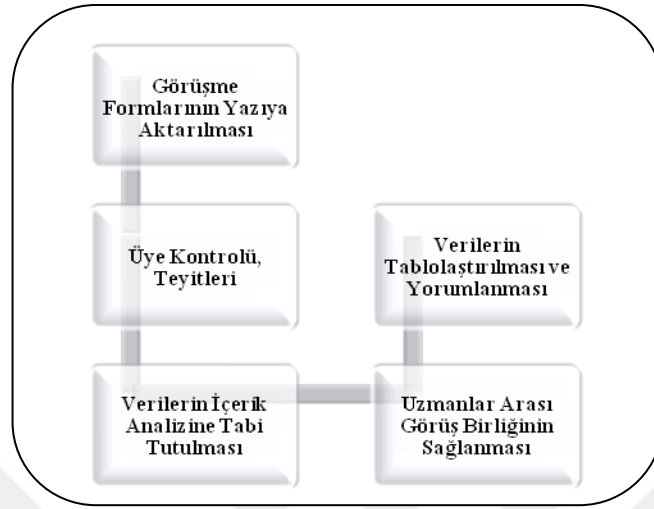
4.4.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında, Kişisel Bilgi Formu ve Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden elde edilen veriler için yapılan istatistiksel analizler, SPSS 20 istatistik paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntem olarak; betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma); t, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey çoklu karşılaştırma ve Pearson Correlation testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Skewness ve Kurtosis (verilerin normal dağılım durumu) değerleri, normal dağılım eğrisi ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2012). Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları ve test-tekrar test korelasyonları hesaplanmış; geçerliğini test etmek için de AMOS 22 programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

4.4.2. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel boyutunu içeren bu bölümde ölçek aracılığıyla elde edilen verilerin analizi neticesinde ortaya çıkan durumların derinlemesine analize tabi tutulması için, nicel bulgular ve literatürden faydalanılarak konuyla ilgili görüşme soruları hazırlanmış ve

katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Veri analizi sürecine ilişkin akış şeması Şekil 6’da sunulmuştur.



Şekil 6. Nitel araştırma bulgularına ilişkin veri analizi süreci akış şeması

Şekil 6’da görüldüğü gibi, verilerin analizine başlamadan önce araştırmacı tarafından katılımcılardan elde edilen görüşme kayıtları yazılı metne aktarılmıştır. Bu süreçte veri kaybını önlemek amacıyla tekrar tekrar dinlemeler yapılmıştır. Analizler ve sonrasında herhangi bir karışıklık olmaması için katılımcı görüşme formları K1’den K14’e kadar numaralandırılmıştır. Her bir katılımcıya takma isin/rumuz verilmiştir. Buradaki amaç, bulgular bölümünde ortaya konulan temaların katılımcı görüşleriyle desteklenerek geçerliğe kanıt sağlamaktır. Verilerin çözümlenmesinde ise birbirine benzeyen verileri kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirip ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yorumlamayı gerektiren (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227) içerik analizi kullanılmıştır. Bu analiz türü verilerin tanımlanması, kodlanması ve kategorileştirilmesi sürecini içermektedir (Patton, 2014, s. 453; Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Bu analiz sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmektedir;

- ✓ Elde edilen veriler araştırmacı tarafından tekrar tekrar gözden geçirilerek okunmuş ve kodlar yazılarak kod listesi oluşturulmuştur. Çünkü nitel çözümlemede verilerin içeriklerini keşfetmeye yönelik çözümleme için kodlama ilk ve asli işlemdir (Punch, 2014, s.193). Görüşme sonucu elde edilen veriler kapsamlı biçimde değerlendirilerek, araştırma problemi çerçevesinde kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Kodlama sürecinde araştırmacının, araştırma sorularını ya da araştırmanın kavramsal çerçevesini dikkate alması ve bu çerçevede verilerin içinde ne aradığının sürekli farkında olması

gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.228). Analizde katılımcıların ifadelerini belirlemede kullanılan kelime, cümle ve paragraflar kavramlaştırılarak kodlanmıştır (Brott ve Myers, 2002).

- ✓ Daha sonra kodlar ortak özelliklerine göre bir araya getirilerek kategorilere ulaşılmıştır. Ortaya çıkan kategoriler altındaki alt kategoriler ve bu kategorileri temsil eden kodlar birbirleriyle ilişkili biçimde açıklanarak yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır (Maykut ve Morehouse, 1994, s. 128).
- ✓ Elde edilen bulguların yorumlanmasında literatür ve ilgili çalışmalardan faydalanılmıştır. Ayrıca elde edilen veriler tablolastırılmış ve katılımcı görüşlerine yer verilerek bulgular yorumlanmıştır. Böylece elde edilen verilerin geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.
- ✓ Elde edilen verilerin analizinde başka araştırmacıların kullanılması ve elde edilen sonuçların teyit edilmesi, verilerin güvenilirliği konusunda uygulanan stratejilerden birisidir. Bu nedenle, söz konusu çalışmada içerik analizi yapılarak, sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulmuş ve doğrudan anlatımlara yer verilerek, ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanmıştır.

İçerik analiz yapılırken, özelliğin tanımlanmasında literatürden faydalanılmıştır. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik elde edilen kategorilerin oluşturulmasında aşağıdaki tanımlar dikkate alınmıştır.

Psiko-sosyal Gelişim: Katılımcıların görüşleri analize tabi tutulduğunda, ders dışı sportif etkinliklerin ergenlerin psikososyal gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Psikososyal gelişim, psikolojik ve sosyal gelişim alt kategorilerini içermektedir. Bu sınıflandırmada Erikson'un Psikososyal Kuramından faydalanılmıştır. Psikososyal gelişim bireyler yaşamları boyunca bir grubun işlevsel üyeleri olmalarını sağlayan değerleri, davranışları ve inançları öğrenirler (Gander ve Gardiner, 1998). Psikolojik ve sosyal gelişim unsurlarını içerir.

Psikolojik gelişim: okula ait olma ve memnuniyet, psikolojik dayanıklılık, içselleştirme belirtilerinin yüksek seviyede olmasıdır (Barber vd., 2001; Fredricks ve Eccles, 2008). Ders dışı etkinlikler öğrencilerin motivasyonunu geliştirmekte ve sağlıklı olarak gelişim sağlamalarına neden olmaktadır (Fredricks, Alfred ve Eccles, 2010). Bu etkinlikler öz-disiplin sağlama, takım çalışması becerisi, işbirliği, özgüven ve başarısızlıklar ile baş etmede psikolojik gelişime fayda sağlayıcı bir rol üstlenmektedir (Lapchick'den aktaran Monteiro ve Almeida, 2015).

Sosyal gelişim: Bireyin sosyal uyarıcılara ve grup yaşantısına, toplumdaki yaptırımlara karşı duyarlı olabilmesi, içinde bulunduğu grupta ya da yaşadığı kültürdeki diğer bireylerle geçinebilmesi onlardan biri gibi davranabilmesidir (MEB, 2007).

Akademik Gelişim: Başarının en önemli etkenleri, her ne iş olursa olsun belirli plan ve program dahilinde düzenli olarak çalışmaktır. Okul tabanlı olarak sürdürülen ders dışı sportif etkinlikler belirli plan ve program çerçevesinde yapıldığından, bu etkinliklerde elde edilecek başarı kendisini okul başarısında da gösterebilmektedir. Ders dışı sportif etkinliklere katılım ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar (Covay ve Corbonaro, 2010; Fredricks, 2012; Franklin, 2013; Holand ve Andre, 1987; Israel, 2013; Perino, 2000) bu etkinliklere katılan öğrencilerin ders notlarının katılmayanlara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Fiziksel Gelişim: Beden ve fiziksel görünüşteki değişme kadar psikomotor becerilerdeki gelişimi kapsamaktadır. İçerik analizinde; fiziksel gelişimin altında yer alan *bedensel gelişim* alt kategorisinde boy, ağırlık ve hacimde artışın yanı sıra vücudun sistemlerinin kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirecek duruma gelmesi (Senemoğlu, 2002, s. 26) olarak ifade edilen bedensel gelişimin tanımı dikkate alınarak, elde edilen kodlar bu alt kategori altında bir araya getirilmiştir. Fiziksel gelişimin tanımı içerisinde yer alan ikinci alt kategori olan *psikomotor gelişim* ise; fiziksel yapı ve sinir kas işlevlerindeki değişim sürecini kapsamaktadır. Ayrıca yaşam boyu devam eden bir süreç olup, motor becerilerde azalma ya da yeni bir becerinin kazanılması gibi tüm fiziksel değişimleri içermektedir (Özer ve Özer, 2005, s. 6).

Güvenilir Ortam: Ders dışı sportif etkinlikler okul tabanlı olarak okul spor salonunda ya da spor kulüplerinde yürütülmektedir. Mekân ve zaman ebeveynler tarafından bilindiğinden dolayı ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklere göndermeye olumlu yaklaşıtları söylenebilir. Çünkü bu ortamlarda çocuklar beden eğitimi öğretmeni ya da antrenörlerin denetimi altında olduklarından, özellikle çalışan ebeveynlerin bu etkinliklerin çocuklarını kötü arkadaş çevresi ve ortamlardan uzak tuttuğunu düşündüklerinden destekleme eğiliminde oldukları görülmektedir. Böylece bu etkinlikler, ebeveynler işlerini tamamlayıp eve gelinceye kadar gençlere güvenli bir ortam sunar (Franklin, 2004).

4.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nicel araştırma yöntemlerinde geçerlik ve güvenirlik kavramı veri toplamak için kullanılan ölçme aracına ilişkin olarak tanımlanmakta ve kullanılmaktadır. Buna karşın nitel araştırma yöntemlerinde ise veri toplamak için bir ölçme aracı yerine araştırmacı, kullanıldığı için geçerlik ve güvenirlik kavramı araştırmacıya ilişkin olarak kullanılmaktadır (Türnüklü, 2000). Aşağıda her iki yaklaşıma yönelik geçerlik ve güvenirliğin nasıl sağlandığı açıklanmıştır.

4.5.1. Nicel Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Nicel araştırma yöntemlerinde ölçme aracının geçerlik ve güvenirliği temel etken olduğu için yapılan geçerlik ve güvenirlik hesaplamaları ölçme aracına yöneliktir. Ölçme aracının güvenirliği için iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) ve Test-tekrar Test güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır.

4.5.2. Nitel Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel çalışmada geçerlik ve güvenirliğin sağlanması çalışmanın niteliği açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla, nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla kullanılan; çalışma ortamında uzun süre geçirme, veriler ve analizlerin araştırılan kişilerin kontrolüne sunulması ve veriler, analizler, yorumların uzman kişilere sunulması yöntemlerine başvurulmuştur (Ekiz, 2009). Geçerlik, araştırılan konunun doğal haliyle ve olabildiğince yansız gözlenmesiyle sağlanabilir. Katılımcıların görüşme süresince sorulan sorulara verdikleri cevapların amaca hizmet etmesi açısından, elde edilen metinlerin başka bir araştırmacı tarafından da analiz edilmesi sağlanmıştır. Araştırmacılar öncelikle verileri birlikte incelemiş ve bazı ortak noktalar tespit etmişlerdir. Daha sonra bireysel olarak kodlama yapmışlardır. Elde edilen kodlamalar karşılaştırılarak ortak kodlar oluşturulmuş ve bu kodları içine alan en uygun kategoriler elde edilmiştir. Ayrıca, geçerlik sağlanması noktasında, “toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığının açıklamasına (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 273) önem gösterilmiştir. Elde edilen kategorilerin geçerliğine yönelik katılımcıların yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenirliğine yönelik, veri analizi sonucunda ulaşılan kavramsal kategorilerin elde edilen temaları temsil edip etmediğini tespit etmek amacıyla araştırmacı haricinde başka bir uzman tarafından da veriler ayrı ayrı analiz edilmiş, elde edilen kodlar

ve kodların temsil ettiği kategoriler karşılaştırılmıştır. Görüş ayrılığı yaşanan noktalar her iki araştırmacı tarafından tartışılarak uzlaşma sağlanmıştır. Verilerin güvenilirliği sağlamak amacıyla Miles ve Huberman (1994)'ın $(\text{Görüş birliği} / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100)$ formülü hesaplanmıştır. Çalışma sonuçlarının güvenilirliği için uzmanlar arası görüş birliği % 96 olarak hesaplanmıştır.



BÖLÜM 5

BULGULAR

Bu bölümde nicel ve nitel araştırma sonucunda elde edilmiş bulgular araştırmanın alt problemlerine göre sunulmuştur.

5.1. Nicel Veriler ile İlgili Bulgular

Bu başlık altında ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarının araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizler neticesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan örnekleme ait kişisel bilgiler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Araştırmaya Katılan Örneklem Yönelik Kişisel Bilgiler

Değişken	Düzy	n	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	260	33.7
	Erkek	512	66.3
<i>Yaş</i>	35-40 yaş	200	25.9
	41-45 yaş	269	34.8
	46-50 yaş	175	22.7
	51-55 yaş	66	8.5
	56 ve üstü	62	8.0
<i>Öğrenim Durumu</i>	İlkokul	149	19.3
	Ortaokul	126	16.3
	Lise	284	36.8
	Önlisans	62	8.0
	Lisans	123	15.9
	Lisansüstü	28	3.6
<i>Mesleği</i>	Memur	200	25.9
	İşçi	125	16.2
	Ev Hanımı	196	25.4
	Serbest Meslek	97	12.6
	Diğer	154	19.9
<i>Aylık Gelir Seviyesi</i>	0-1200 TL	155	20.1
	1201-2000TL	172	22.3
	2001-2500 TL	154	19.9
	2501-3000TL	130	16.8
	3001TL ve üstü	161	20.9
<i>Spor Yapma Durumu</i>	Yapıyor	171	22.2
	Yapmıyor	601	77.8
<i>Çocuk Sayısı</i>	1	32	4.1
	2	296	38.3
	3	298	38.6
	4 ve üstü	146	18.9
<i>Ebeveynin Spor Yapma Durumu</i>	1	44	25.7
	2	66	38.6
	3	33	19.3
	4 ve üstü	28	16.4
<i>Spor Haberlerini Takip Etme</i>	Takip Ediyor	380	49.2
	Takip Etmiyor	392	50.8
<i>Çocuğun Akademik Başarısı</i>	Düşük	29	3.8
	Orta	481	62.3
	Yüksek	262	33.9

*Araştırmada, 13295 kişilik bir hedef kitleyi 650 kişinin temsil edeceği varsayılmakla birlikte; 13295 kişinin il merkezine göre dağılımının belirlenmesi neticesinde toplamda 772 kişiye ulaşılmıştır.

Tablo 7'deki bulgular dikkate alındığında, araştırmaya dâhil edilen ebeveynlerin 260'ının (% 33.7) kadın, 512'sinin (% 66.3) erkek olduğu görülmektedir. Örneklemen 200'ü (% 25.9) 35-40, 269'u (% 34.8) 41-45, 175'i (%22.7) 46-50, 66'sı (% 8.5) 51-55, 62'si (% 8.0) 56 ve üstü yaşa sahiptir. Ebeveynlerin 149'u (% 19.3) ilkokul, 129'u (% 16.3) ortaokul, 284'ü (% 36.8) lise, 62'si (% 8.0) ön lisans, 123'ü (% 15.9) lisans ve 28'i (% 3.6) lisansüstü öğrenim durumuna sahiptir. Ebeveynlerin mesleki durumları ise, 200'ü (% 25.9) memur, 125'i (% 16.2) işçi, 196'sı (% 25.4) ev hanımı, 97'si (% 12.6) serbest meslek

ve 154'ü (% 19.9) diğer meslekleri yapmaktadır. Aylık gelir durumlarına ait verilere gelince, 155'i (% 20.1) 0-1200 TL, 172'si (% 22.3) 1201-2000 TL, 154'ü (% 19.9) 2001-2500 TL, 130'u (% 16.8) 2501-3000 TL ve 161'i (% 20.9) 3001 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. Ebeveynlerin sportif etkinliklere katılma durumlarına göre; 171'i (% 22.2) spor yapıyor, 601'i (% 77.8) spor yapmıyor. Ebeveynlerin haftalık spor yapma sıklığı; 1 gün spor yapan kişi sayısı 44 (% 25.7), 2 gün spor yapan kişi sayısı 66 (% 38.6), 3 gün spor yapan kişi sayısı 33 (% 19.3) ve 4 gün ve üstü spor yapan kişi sayısı 28 (16,4)'dir. Spor haberlerini takip eden ebeveyn sayısı 380 (49.2) iken, takip etmeyen ebeveyn sayısı ise 392 (% 50.8)'dir. Ayrıca araştırmaya dâhil edilen ebeveynlerden 32'si (% 4.1) 1 çocuk, 296'sı (% 38.3) 2 çocuk sahibi, 298'i (38.6) 3 çocuk ve 146'sı (18.9) ise 4 ve üstü çocuğa sahiptir. Çocuklarının spor yapmasını destekleyen ebeveyn sayısı 714 (% 92.5) iken, desteklemeyen ebeveyn sayısı ise 58 (% 7.5)'dir. Ebeveynlerin çocuklarına ait kişisel bilgiler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8

Tutum Ölçeği Uygulamasındaki Ebeveynlerin Çocuklarının Kişisel Bilgileri

Değişken	Düzey	n	%
Cinsiyet	Kız	397	51.4
	Erkek	375	48.6
Çocuğun Okuduğu Sınıf Seviyesi	9.sınıf	222	28.8
	10.sınıf	202	26.2
	11.sınıf	184	23.8
	12.sınıf	164	21.2
Çocuğun Okuduğu Okul Türü	Meslek Lisesi	250	32.4
	Anadolu Lisesi	362	46.9
	Fen Lisesi	57	7.4
	İmam Hatip Lisesi	56	7.3
	Güzel Sanatlar Lisesi	11	1.4
	Spor Lisesi	36	4.7
Ders Dışı Etkinliklere Katılma Durumu	Katılıyor	373	48.3
	Katılmıyor	399	51.7
Katıldıkları Spor Branşı	Atletizm	25	6.7
	Voleybol	80	21.4
	Hentbol	16	4.3
	Basketbol	63	16.9
	Futbol	91	24.4
	Diğer	98	26.3

*Araştırmaya liselerde öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin dâhil edilmiştir. Bu araştırmada yer alan ebeveynlerin çocuklarının sahip oldukları kişisel özelliklere yer verilmiştir.

Tablo 8'deki bulgulara göre, araştırmaya dâhil edilen ebeveynlerin çocuklarının 397'si (% 51.4) kız, 375'i (% 48.6) erkektir. Liselerde öğrenim gören öğrencilerin 222'si (% 28.8) 9. sınıfta, 202'si (% 26.2) 10. sınıfta, 184'ü (% 23.8) 11. sınıfta ve 164'ü (% 21.2) ise

12. sınıftadır. Öğrencilerin 250'si (% 32.4) Meslek Lisesi, 362'si (% 46.9) Anadolu Lisesi, 57'si (% 7.4) Fen Lisesi, 56'sı (% 7.3) İmam Hatip Lisesi, 11'i (% 1.4) Güzel Sanatlar Lisesi ve 36'sı (% 4.7) Spor Lisesinde okumaktadır. Ders dışı sportif etkinliklere katılan öğrencilerin sayısı 373 (% 48.3) iken, katılmayan öğrencilerin sayısı ise 399 (% 51.7)'dur. Ders dışı sportif etkinliklere katılan çocukların yaptıkları spor branşına göre; öğrencilerin 25'i (% 6.7) Atletizm, 80'i (% 21.4) Voleybol, 16'sı (% 4.3) Hentbol, 63'ü (% 16.9) Basketbol, 91'i (% 24.4) Futbol ve 98'i (% 26.3) ise diğer sportif branşları yapmaktadır. Araştırma konusuna cevap bulmak için oluşturulan alt amaçlara yönelik bulgular bu bölümde ele alınmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları hangi düzeydedir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

	Madde Sayısı	n	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Mak.
<i>Kişisel Gelişim</i>	11	772	4.01	0.64	-0.86	0.97	1.64	5.00
<i>Akademik Algı</i>	3	772	3.61	0.93	-0.41	-0.32	1.00	5.00
<i>Sosyal Destek</i>	3	772	3.75	0.83	-0.74	0.26	1.00	5.00
<i>Ölçek (Toplam)</i>	17	772	3.89	0.64	-0.72	0.72	1.47	5.00

Çalışma kapsamındaki katılımcıların, Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 3.89 ve standart sapması 0.64’tür. Ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde en düşük puan ortalamasının *Akademik Algı* boyutunda (3.61), en yüksek puan ortalamasının ise *Kişisel Gelişim* boyutunda (4.01) olduğu görülmektedir. Katılımcıların ölçekten aldıkları en düşük puan 1.47 iken en yüksek puan ise 5.00’tir. Toplam ölçek ve alt boyutlardan alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Tablo 9).

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveyn Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	Kadın (n=260)		Erkek (n=512)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.05	0.58	3.98	0.67	1.58	0.11
<i>Akademik Algı</i>	3.63	0.90	3.60	0.95	0.38	0.71
<i>Sosyal Destek</i>	3.82	0.77	3.71	0.86	1.67	0.10
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.94	0.57	3.87	0.67	1.54	0.12

Analizler, ebeveyn cinsiyetine göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($t=1.54$, $p>0.05$) ile *Kişisel Gelişim* ($t=1.58$, $p>0.05$), *Akademik Algı* ($t=0.38$, $p>0.05$) ve *Sosyal Destek* ($t=1.67$, $p>0.05$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle kadın ve erkek ebeveynlerin toplam ölçekten ve alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (Tablo 10).

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Yaşına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Yaş	1. 35-40 (n=200)		2. 41-45 (n=269)		3. 46-50 (n=175)		4. 51 ve üstü (n=128)		F	p	AF
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.00	0.61	4.04	0.65	3.96	0.68	4.01	0.63	0.46	0.71	
<i>Akademik Algı</i>	3.54	0.94	3.65	0.89	3.65	1.01	3.59	0.91	0.61	0.61	
<i>Sosyal Destek</i>	3.78	0.79	3.77	0.80	3.66	0.90	3.76	0.85	0.83	0.48	
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.88	0.60	3.92	0.64	3.85	0.69	3.89	0.62	0.41	0.75	

AF: Anlamlı farklılık

Gruplar: 1: 35-40 yaş, 2: 41-45 yaş, 3: 46-50 yaş, 4: 51 yaş ve üstü

ANOVA sonuçları, ebeveynlerin yaşına göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($F_{3,768}=0.41$, $p>0.05$) ile *Kişisel Gelişim* ($F_{3,768}=0.46$,

$p>0.05$), *Akademik Algı* ($F_{3,768}=0.61$, $p>0.05$) ve *Sosyal Destek* ($F_{3,768}=0.83$, $p>0.05$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulguya göre, ebeveyn yaşına göre ölçekten ve alt boyutlarından alınan puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı değildir (Tablo 11).

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveyn öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Öğrenim Durumu	1. İlkokul (n=149)		2. Ortaokul (n=126)		3. Lise (n=284)		4. Üniversite (n=213)		F	p	AF
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel Gelişim</i>	3.89	0.64	3.89	0.67	4.04	0.63	4.10	0.64	5.11	0.00	4-1,2
<i>Akademik Algı</i>	3.46	0.95	3.43	0.98	3.63	0.91	3.79	0.89	5.62	0.00	4-1,2
<i>Sosyal Destek</i>	3.59	0.83	3.54	0.91	3.80	0.82	3.91	0.75	7.77	0.00	4-1,2 3-2
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.76	0.63	3.75	0.68	3.93	0.62	4.02	0.61	7.44	0.00	3-1,2 4-1,2

AF: Anlamlı farklılık,

Gruplar: 1: İlkokul, 2: Ortaokul, 3: Lise, 4: Üniversite

Analizler, ebeveynlerin öğrenim durumuna göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($F_{3,768}=7.44$, $p<0.01$) ile *Kişisel Gelişim* ($F_{3,768}=5.11$, $p<0.01$), *Akademik Algı* ($F_{3,768}=5.62$, $p<0.01$) ve *Sosyal Destek* ($F_{3,768}=7.77$, $p<0.01$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Toplam ölçekten alınan puanlar incelendiğinde öğrenim durumu lise olan katılımcıların puanlarının öğrenim durumu hem ilkokul olan katılımcıların puanlarından hem de ortaokul olan katılımcıların puanlarından; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların puanlarının, öğrenim durumu hem ilkokul olan katılımcıların puanlarından hem de ortaokul olan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde *Kişisel Gelişim* ve *Akademik Algı* alt boyutlarında öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların puanlarının, öğrenim durumu hem ilkokul olan katılımcıların puanlarından hem de ortaokul olan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. *Sosyal Destek* alt boyutunda ise

öğrenim durumu lise olan katılımcıların puanlarının öğrenim durumu ortaokul olan katılımcıların puanlarından; öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların puanlarının ise öğrenim durumu hem ilkokul olan katılımcıların puanlarından hem de ortaokul olan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle toplam ölçek ve tüm alt boyutlarda öğrenim durumu üniversite olan katılımcıların en yüksek tutum puanına sahip olduğu söylenebilir (Tablo 12).

Araştırmanın beşinci alt amacı olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin mesleklerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveyn Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Meslek	1. Memur (n=200)		2. İşçi (n=125)		3. Ev Hanımı (n=196)		4. Serbest (n=97)		5. Diğer (n=154)		F	p	AF
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.07	0.66	3.86	0.67	4.07	0.57	3.92	0.67	4.01	0.64	3.11	0.02	1-2 3-2
<i>Akademik Algı</i>	3.80	0.85	3.47	0.99	3.63	0.95	3.38	0.92	3.59	0.93	4.36	0.00	1-2 1-4
<i>Sosyal Destek</i>	3.87	0.77	3.56	0.84	3.79	0.79	3.57	0.99	3.79	0.80	4.08	0.00	1-2
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.99	0.63	3.74	0.66	3.95	0.58	3.76	0.70	3.89	0.63	4.37	0.00	1-2,4 3-2

AF: Anlamlı farklılık,

Gruplar: 1: Memur, 2: İşçi, 3: Ev Hanımı, 4: Serbest, 5: Diğer

ANOVA sonuçları, ebeveyn mesleği değişkenine göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($F_{4,767}=4.37$, $p<0.01$) ile *Kişisel Gelişim* ($F_{4,767}=3.11$, $p<0.05$), *Akademik Algı* ($F_{4,767}=4.36$, $p<0.01$) ve *Sosyal Destek* ($F_{4,767}=4.08$, $p<0.01$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Toplam ölçekten alınan puanlar incelendiğinde memur olan katılımcıların puanlarının hem işçi olan katılımcıların puanlarından hem de serbest meslek grupları arasında yer alan katılımcıların puanlarından; ev hanımı olan katılımcıların puanlarının ise işçi olan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. *Kişisel Gelişim* alt boyutunda işçi olan katılımcıların puanlarının hem memur olan katılımcıların puanlarından hem de ev hanımı olan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak daha düşük olduğu saptanmıştır. *Akademik Algı* alt boyutunda memur olan

katılımcıların puanlarının hem işçi olan katılımcıların puanlarından hem de serbest meslek grupları arasında yer alan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak yüksek olduğu tespit edilirken; *Sosyal Destek* alt boyutunda ise memur olan katılımcıların puanlarının işçi olan katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 13).

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, aile gelir seviyesine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Tutum Ölçeği Puanlarının Aile Gelir Seviyesine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Gelir Seviyesi-TL	1. 0-1200 (n=155)		2. 1201-2000 (n=172)		3. 2001-2500 (n=154)		4. 2501-3000 (n=130)		5. 3001 ve üst (n=161)				
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	F	p	AF
<i>Kişisel Gelişim</i>	3.83	0.67	3.93	0.65	4.03	0.58	4.07	0.69	4.17	0.59	6.75	0.00	3-1 4-1 5-1,2
<i>Akademik Algı</i>	3.36	0.93	3.44	0.91	3.66	0.92	3.77	0.90	3.84	0.91	8.07	0.00	3-1 4-1,2 5-1,2
<i>Sosyal Destek</i>	3.48	0.86	3.64	0.87	3.79	0.80	3.81	0.79	4.02	0.71	10.02	0.00	3-1 4-1 5-1,2
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.69	0.65	3.79	0.64	3.93	0.60	3.97	0.66	4.09	0.57	9.98	0.00	3-1 4-1 5-1,2

AF: Anlamlı farklılık,

Gruplar: 1: 0-1200 TL, 2: 1021-2000 TL, 3: 2001-2500 TL, 4: 2501-3000 TL, 5: 3001 TL ve üzeri

Yapılan analizler, aile gelir seviyesine göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($F_{4,767}=9.98$, $p<0.01$) ile *Kişisel Gelişim* ($F_{4,767}=6.75$, $p<0.01$), *Akademik Algı* ($F_{4,767}=8.07$, $p<0.01$) ve *Sosyal Destek* ($F_{4,767}=10.02$, $p<0.01$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Toplam ölçek ile *Kişisel Gelişim* ve *Sosyal Destek* alt boyutlarında 0-1200 gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarının 2001-2500 TL, 2501- 3000 TL ve 3001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarından; 1201-2000 TL gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarının 3001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak daha düşük olduğu saptanmıştır. *Akademik Algı* alt boyutunda ise 0-1200 gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarının 2001-2500 TL,

2501- 3000 TL ve 3001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarından; 1201-2000 TL gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarının hem 2501-3000 TL gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarından hem de 3001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak düşük olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, 3001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların en yüksek tutum algısına sahip olduğu ve gelir arttıkça tutum puanlarının da arttığı söylenebilir (Tablo 14).

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları ile ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Tutum Ölçeği Puanları İle Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Arasında Anlamlı Bir İlişki Olup Olmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan Korelasyon Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı		
	N	r	p
<i>Kişisel Gelişim</i>	772	-0.12	0.00
<i>Akademik Algı</i>	772	-0.06	0.09
<i>Sosyal Destek</i>	772	-0.13	0.00
<i>Ölçek (Toplam)</i>	772	-0.12	0.00

Katılımcıların Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği’nden aldıkları puanlar ile ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı arasındaki korelasyon katsayısı, çocuk sayısı ile toplam ölçek ve *Kişisel Gelişim* ile *Sosyal Destek* alt boyutlarından alınan puanlar arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($p<0.01$) olduğunu göstermektedir (Tablo 15). Diğer bir deyişle, çocuk sayısı arttıkça tutum puanları azalmaktadır.

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin spor yapma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Spor Yapma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları

Spor Yapma Durumu	Yapıyor (n=171)		Yapmıyor (n=601)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.22	0.58	3.94	0.65	5.09	0.00
<i>Akademik Algı</i>	3.85	0.92	3.54	0.93	3.86	0.00
<i>Sosyal Destek</i>	4.04	0.68	3.66	0.85	6.06	0.00
<i>Ölçek (Toplam)</i>	4.13	0.58	3.82	0.64	5.59	0.00

Analizler, ebeveynlerin spor yapma durumuna göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($t=5.59$, $p<0.01$) ile *Kişisel Gelişim* ($t=5.09$, $p<0.01$), *Akademik Algı* ($t=3.86$, $p<0.01$) ve *Sosyal Destek* ($t=6.06$, $p<0.01$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bu bulguya göre, spor yapan ebeveynlerin ortalama puanlarının toplam ölçek ve tüm alt boyutlarda spor yapmayan ebeveynlerin puanlarından daha yüksektir. Diğer bir deyişle spor yapan ebeveynler daha yüksek tutum puanına sahiptir (Tablo 16).

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, ebeveynlerin sporla ilgili haberleri takip etme durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Spor ile İlgili Haberleri Takip Etme Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları

Sporla İlgili haberleri Takip Etme Durumu	Takip Ediyor (n=380)		Takip Etmiyor (n=392)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.06	0.66	3.95	0.62	2.46	0.01
<i>Akademik Algı</i>	3.65	0.95	3.57	0.92	1.32	0.19
<i>Sosyal Destek</i>	3.87	0.82	3.63	0.83	4.05	0.00
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.96	0.66	3.83	0.61	2.88	0.00

Yapılan analizler, ebeveynlerin spor ile ilgili haberleri takip etme durumuna göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($t=2.88$, $p<0.01$) ile *Kişisel Gelişim* ($t=2.46$, $p<0.05$) ve *Sosyal Destek* ($t=4.05$, $p<0.01$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını, ancak *Akademik Algı* alt boyut puanlarının ($t=1.32$, $p>0.05$) ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği alt boyutlarda spor ile ilgili haberleri takip ettiğini belirten katılımcıların puanlarının, spor ile ilgili haberleri takip etmediğini belirten katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 17).

Araştırmanın onuncu alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Tutum Ölçeği Puanlarının Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları

Çocuk Cinsiyet	Kız (n=397)		Erkek (n=375)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.02	0.64	3.99	0.65	0.49	0.63
<i>Akademik Algı</i>	3.63	0.93	3.59	0.93	0.65	0.51
<i>Sosyal Destek</i>	3.73	0.85	3.77	0.81	0.63	0.53
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.90	0.63	3.88	0.64	0.34	0.73

Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği’nden alınan puanların ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına göre, toplam ölçek ($t=0.34$, $p>0.05$) ile *Kişisel Gelişim* ($t=0.49$, $p>0.05$), *Akademik Algı* ($t=0.65$, $p>0.05$) ve *Sosyal Destek* ($t=0.63$, $p>0.05$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle kız ve erkek çocuğa sahip katılımcıların puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir (Tablo 18).

Araştırmanın onbirinci alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyesine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonuçları

Sınıf Seviyesi	9 (n=222)		10 (n=202)		11 (n=184)		12 (n=164)		F	p	AF
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.07	0.66	4.06	0.57	3.90	0.66	3.97	0.68	2.83	0.04	9-11
<i>Akademik Algı</i>	3.66	1.03	3.60	0.86	3.51	0.89	3.66	0.92	1.18	0.32	
<i>Sosyal Destek</i>	3.85	0.78	3.81	0.78	3.65	0.82	3.63	0.93	3.48	0.02	9-12
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.96	0.65	3.93	0.57	3.79	0.64	3.86	0.67	2.89	0.04	9-11

AF: Anlamlı farklılık

ANOVA sonuçları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($F_{3,768}=2.89$, $p<0.05$) ile *Kişisel Gelişim* ($F_{3,768}=2.83$, $p<0.05$) ve *Sosyal Destek* ($F_{3,768}=3.48$, $p<0.05$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını, ancak *Akademik Algı* ($F_{3,768}=1.18$, $p>0.05$) alt boyut puanının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. 9. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarının Toplam ölçek ve *Kişisel Gelişim* alt boyutunda 11, *Sosyal Destek* alt boyutunda da 12. sınıfta öğrenim gören katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği tüm alt boyutlarda 9. sınıfta öğrenim gören katılımcıların en yüksek tutum algısına sahip olduğu söylenebilir (Tablo 19).

Araştırmanın onikinci alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, algılanan akademik başarı durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrencilerin Algılanan Akademik Başarı Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları

Algılanan Akademik Başarı Durumu	Düşük-Orta (n=510)		Yüksek (n=262)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>Kişisel Gelişim</i>	3.99	0.67	4.04	0.59	1.04	0.30
<i>Akademik Algı</i>	3.57	0.93	3.69	0.93	1.72	0.09
<i>Sosyal Destek</i>	3.72	0.84	3.79	0.81	1.13	0.26
<i>Ölçek (Toplam)</i>	3.87	0.66	3.93	0.58	1.38	0.17

Analizler, öğrencilerin algılanan akademik başarı durumuna göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($t=1.38$, $p>0.05$) ile *Kişisel Gelişim* ($t=1.04$, $p>0.05$), *Akademik Algı* ($t=1.72$, $p>0.05$) ve *Sosyal Destek* ($t=1.13$, $p>0.05$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle akademik başarı durumunu düşük-orta olarak algılayan katılımcılar ile yüksek olarak algılayan katılımcıların puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir (Tablo 20).

Araştırmanın onüçüncü alt problemi olan “Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları, öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılım durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 21’de verilmiştir

Tablo 21

Tutum Ölçeği Puanlarının Çocukların Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılım Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t-Testi Sonuçları

Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılım Durumu	Katılıyor (n=373)		Katılmıyor (n=399)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>Kişisel Gelişim</i>	4.17	0.56	3.85	0.67	7.22	0.00
<i>Akademik Algı</i>	3.79	0.90	3.44	0.93	5.30	0.00
<i>Sosyal Destek</i>	3.99	0.72	3.52	0.86	8.33	0.00
<i>Ölçek (Toplam)</i>	4.07	0.56	3.72	0.66	8.07	0.00

Yapılan analizler, çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılım durumuna göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılıma Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği ($t=8.07$, $p<0.01$) ile *Kişisel Gelişim* ($t=7.22$, $p<0.01$), *Akademik Algı* ($t=5.30$, $p<0.01$) ve *Sosyal Destek* ($t=8.33$, $p<0.01$) alt boyutlarından alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bu bulguya göre toplam ölçek ve tüm alt boyutlarda ders dışı sportif etkinliklere katıldığını belirten katılımcıların puanları, ders dışı sportif etkinliklere katılmadığını belirten katılımcıların puanlarından daha yüksektir (Tablo 21).

5.2. Nitel Veriler ile İlgili Bulgular

Bu bölümde ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveynlerin bakış açısı ve bu dersten beklentilerini tespit etmek amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Analizler sonucunda ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn görüşleri; ders dışı sportif etkinliklere genel bakış açısı, olumlu bakış açısına sahip olma nedenleri, olumsuz bakış açısına sahip olma nedenleri ve ders dışı sportif etkinliklerden beklenti olmak üzere dört kategori altında ele alınmıştır. Bu kategorilerin her biri alt kategorileri içermektedir. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik genel bakış açıları Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22

Ebeveynlerin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Genel Bakış Açısı

Görüşler	f	%
Olumlu	K1,K2,K5,K6,K7,K9,K11,K12,K13,K14 f(10)	71.4
Olumsuz	K3,K4,K8,K10 f(4)	28.6
Toplam	f(14)	100

*K1’den K14’e kadar kodlanan katılımcıların rumuzları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 22’deki bulgular dikkate alındığında; ebeveynlerin 10’unun (% 71,4) ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu bakış açısına sahip olduğu; 4’ünün (% 28,6) ise ders dışı sportif etkinliklere yönelik genel bakış açılarının olumsuz olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu bakış açısına sahip olma nedenleri Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23

Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveynlerin Olumlu Bakış Açısına Sahip Olma Nedenlerine İlişkin Görüşler

Kategoriler	Alt kategoriler	Örnek ifade
Psiko-sosyal Gelişimi Sağlaması	Çocuğun sosyal gelişimini sağlaması (n=13)	Sosyal çevre genişlediği için oradaki arkadaş çevresi, öğretmenleri işte antrenörleri diyelim onlarla birebir temasta olmalarını sağlar (İzzet).
	Çocuğun psikolojik gelişimini desteklemesi (n=10)	Bu etkinlikler sayesinde çocuğumun psikolojik olarak hırsını dışarıya atmasını sağlar tabi içine kapanıklığını engeller (Fatih).
Akademik Gelişimi Desteklemesi	Çocuğun okul başarısını arttırması (n=10)	Çocuk belli plan ve program çerçevesinde işlerini yapmaya özen gösterir ki, hem spor hem de okul derslerinde başarı sağlar (Canan).
	Çocuğun okula karşı olumlu tutum kazanması (n=3)	Bu etkinliklerden elde edeceği başarı onun okula daha istekli gelmesini sağlar, okulu benimser (Fatih).
Güvenilir Ortam Sunması	Çocuğu kötü arkadaş çevresi ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutması (n=8)	İnternetti, yanlış arkadaşları başka şeylerle uğraşmasını diye spora gitmesini tercih ediyorum (Yasin). Bu etkinlikleri yaptığı zaman çocuğum daha olumlu, bir öğretmen bir hoca denetimi altında çalıştığı için kötü alışkanlık ve kötü arkadaşlık edinmesini engeller bir bakıma bence (Kübra).
Fiziksel Gelişimi Sağlaması	Çocuğun bedensel gelişimine katkı sağlaması (n=7)	Fiziksel gelişimine katkı sağladığını söyleyebilirim. Özellikle çocuğumun fiziksel olarak boyunun uzamasında bazı sportif etkinliklerin etkili olduğunu biliyorum (Mehmet).
	Çocuğunun psikomotor gelişimine katkı sağlaması (n=2)	Çocuğun adale yapısını geliştirir, fizyolojik gelişimini sağlar (İzzet).

Ebeveynlerin ders dışı sportife etkinliklere yönelik olumlu bakış açısına sahip olma nedenleri 4 kategori altında ele alınmıştır. Bu kategoriler “Psiko-sosyal gelişimi sağlaması, Güvenilir ortam sunması, Akademik gelişimi desteklemesi, Fiziksel gelişim sağlaması”dır. Psiko-sosyal gelişimi sağlaması kategorisi “çocuğun sosyal gelişimini sağlaması (n=13) ve çocuğun psikolojik gelişimini desteklemesi (n=10)” alt kategorilerini içermektedir. İkinci en yüksek kategoriye sahip olan Akademik Gelişimi Desteklemesi ise “çocuğun akademik başarısının artması (n=10) ve çocuğun okula karşı olumlu tutum kazanması (n=3) alt kategorilerinden oluşmaktadır. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu bakış açısına sahip olma nedenlerine yönelik elde edilen Güvenilir ortam kategorisinde ise “çocuğu kötü arkadaş çevresi ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutması (n=8)” alt kategorisi yer almaktadır. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveynlerin olumlu bakış açısına yönelik son kategori olan Fiziksel gelişim sağlaması, “çocuğun bedensel gelişimine katkı sağlaması (n=7)” ve “çocuğun psikomotor gelişimine katkı sağlaması (n=2)” dır. Bu kategoriler dikkate alındığında, ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveynlerin olumlu bakış açısına sahip olma nedenlerinde birinci sırayı çocuklarının psikososyal gelişimi

desteklemesinin yer aldığı görülmektedir. Bu etkinliklere katılımın çocukların sosyalleşmesinde ve psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmelerinden önemli katkıya sahip olduğunu göstermektedir.

Psikososyal gelişim tanımı dikkate alınarak, katılımcıların ders dışı sportif etkinliklere yönelik bakış açıları içerik analizine tabi tutulmuştur. Çocuğun bir gruba ait olması, arkadaş çevresinin genişlemesi sosyal gelişimin unsurları arasında gösterilmektedir. Katılımcılar ders dışı sportif etkinliklerin çocukların sosyal gelişiminde önemli etken olduğunu belirtmişlerdir. Bu konudaki katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“...Çocuğun sosyal gelişimine de katkısı önemli derecede vardır. Daha etkin hale geliyor çocuk. Evde sürekli kapalı kalmaktansa, dışarı çıkıyor insanlarla iletişimini güçlendiriyor. Dışarıya çıkan çocuk daha aktif oluyor. Arkadaş ve çevre ediniyor (İzzet)”.

“ Sosyal gelişimi etkiler. Spor aktivitesi ile orada birçok arkadaş olacak. Kalkıp onların çevresi ile tanışacak. Belki turnuvaya gidecek orada farklı kişilerle, farklı illere gidecek o şekilde birçok kişiyle tanışacak. Çevresi genişleyecek. Böylece toplumla iç içe barışık bir insan olacak (Kübra)”.

“Çocuğun kendine özgüveninin gelmesi, arkadaş ve sosyal çevresinin genişlemesi anlamında, çocuğunun karakterinin gelişimi anlamında önemli etkinliklerdir. Çocuğun grup içerisinde kendisini ispatlaması, ekip çalışması yapabilmesi, kendi yeteneklerini keşfetmesi açısından son derece önemlidir (İzzet).”

“...arkadaş ortamı değişebilir. Orada farklı arkadaşlıklar, farklı kültürler ile tanışabilir. Akranları ile iletişim kurarak, birbirlerini etkileyebilirler. Hani sosyal çevre olarak (Mehmet)”.

“...Böyle etkinliklere katılsa arkadaş çevresi edinir, sosyalleşir. Kendini açabilir başkalarına. Her şeyini paylaşıyor bizimle... (Meral)”.

“İçine kapanıktı kızım. Bu etkinlik sayesinde arkadaş çevresi genişledi. Sosyalleşti. Mesela her sınıftan birkaç arkadaş toplandılar, grup olarak hareket etmeye başladılar. Bir grubun üyesi olmayı başardılar. Çocuğum daha açıldı. Kendine güveni geldi (Emine)”.

“...bu etkinliklerin çocuğuma verdiği başarıma hissi; kendini okulda öğretmen ve arkadaş çevresine tanıtmaya ve ispat etmeye çabasıyla dolayısıyla kendine güveni arttı. Arkadaş çevresinde gelişmeler oldu. Daha nitelikli arkadaşlıklar edindi (Yasin)”.

Ebeveynler ders dışı sportif etkinliklerin, ergenlerin arkadaş çevresinin genişlemesine ve farklı kültürel özelliklere sahip kişilerle iletişim kurma becerisi kazandırdığını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca bu etkinliklerin bir gruba ait olma, grubun amaçları için birlikte hareket etme becerisini de desteklediğine yönelik görüşlere de yer verilmiştir.

Ders dışı etkinlikler ergenlerin ruh hali üzerinde olumlu etkiler meydana getirdiği için, onların okula ve topluma karşı aidiyet duygusunun gelişmesine de katkı sağladığı söylenebilir. Bu kriterler ışığında yapılan içerik analizinde ders dışı sportif etkinliklerin çocukların psikolojik gelişimine olumlu etki yaptığına ilişkin ebeveyn görüşleri elde edilmiştir. Katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“...Ders dışında kafasını dağıtması ve enerjisini atıp kendini psikolojik olarak iyi hissetmesi açısından önemli (Mehmet)”.

“Bu etkinlikler sayesinde çocuğum daha ılımlı oldu. Davranışlarında olumlu değişiklikler olmakta. Aksi taktirde sıkıldıkları ve enerjilerini boşaltamadığı zaman agresif tavırlar sergilerler. Spor sayesinde enerjilerini olumlu yönde kullanır (Kübra)”.

“Çocuk bu etkinliklerde başarı elde ettiği için çok mutlu oldu. İşte yapabildim. Kendine aşırı derecede güven geldi. Takdir edilmesinin verdiği bir duygu (Ayşe)”.

“Hırs ve enerjisini dışarı atmasını sağlar tabi ki içine kapanıklığı engeller. Ayrıca bu etkinliklerden elde edeceği başarı onun okula daha istekli gelmesini sağlar, okulu benimser (İzzet)”.

“Bedenen hareket etmek çocuğu zihinsel olarak rahatlatacaktır. Beyin de rahatlayacaktır. Çünkü çocuk etkinlikle ilgilenirken psikolojik olarak rahatlayacaktır (Neriman)”.

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, ders dışı sportif etkinliklerin ergen gelişiminde psikolojik açıdan önemli olduğu söylenebilir. Bu etkinliklere katılım onların enerjilerini doğru yönde kullanmaları neticesinde ılımlı bir yapıya sahip olmalarına ve böylece kendilerini iyi hissetmelerine neden olmaktadır. Ayrıca bu etkinliklerde elde edilen başarı onların okula aidiyet duygusu kazanmaya ve okula olumlu bakış açısına sahip olmaya katkı sağladıklarını ortaya koyan görüşler mevcuttur. Bunun akabinde ise, okula yönelik bu bakış açısı çocuğunun okula devamsızlığının azalmasını sağlamakla kalmayıp, çocuğun derslere düzenli katılımı sağlayarak akademik gelişimini desteklediği söylenebilir. Ebeveynlerdeki çocuklarının geleceğine yönelik akademik kaygı, bu etkinliklere katılan çocukları okul başarısı noktasında teşvik edici unsur olarak işlev gördüğü söylenebilir. Ebeveynlerdeki ders dışı sportif etkinliklerin çocuklarının akademik başarılarını olumsuz

yönde etkileyeceği endişesi, çocukları bu etkinliklerden mahrum olmamak için derslerine daha istikrarlı çalışmaya yönlendirebilmektedir. Bu konuya ilişki katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Çocuğum ders dışı sportif etkinliklere katılmıyor. Ama tiyatro yapıyor. Tiyatroya gittiği zaman çok mutlu oluyor daha çok motive oluyor derslerine. Bir de şöyle düşünüyor; bak ben tiyatroya gidiyorum, annemler derslerini aksattı demesinler diye daha çok çalışıyor. Böylece hem okul başarısı iyi hem de diğer aktiviteyi yapabiliyor. Ben bunu yaparım, ben istersem daha güzelini yaparım diyor (Yasemin)”.

Ders dışı sportif etkinliklerin öğrencilerin okul başarısını olumlu etkilediğine ilişkin Kübra’nın ifadesi şöyledir: *“Olumsuz etkisi olacağını sanmıyorum olumlu etkisi olur. Çünkü hepimiz çalışma ortamından farklı bir ortama her zaman ihtiyaç duymaz mıyız farklı arkadaşlarımızla bir yerlere gitmek, farklı ortamlarda bulunmak yani birileriyle eski ahbablarımızla bile görüşmek bize çok iyi gelir. Hani normal hayat modundan farklı moda çıkmak her zaman için iyidir yani ...”* Bu etkinliklerin çocukların bilişsel olarak dinlenmesine fırsat sunduğunu ve böylece akademik başarıya olumlu katkı sağladığını katılımcılardan Neriman şu örnekle açıklamaktadır: *“Sürekli çocuğun ders çalıştığını düşünün, bu çocuk için verimli olmayacaktır bir süre sonra sıkılacaktır. Çocuğun beyni doluyor. En azından bir sportif etkinliğe katıldığında, zihinsel olarak da bir rahatlama yaşayacaktır. Deşarj olacak, daha faydalı olacak daha iyi ders çalışacaktır”.* Özellikle bu etkinliklerin çocuklarının gelişimi üzerindeki farkındalığına sahip olan ebeveynler çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmede istekli oldukları tespit edilmiştir. Çocuğunu bu etkinliklere katılım konusunda destekleyen Emine’nin ifadesi şöyledir:

“Akademik başarısını kızımın engellemeyeceğini düşünüyorum. Kızımın okul başarısında artış oldu. Notları yükseldi. Bana bazı veliler kızıyorlar-sen çok gerçekçi değilsin, hayal dünyasında yaşıyorsun hani ne olacak spora müziğe gitse çocuğumuz diye. Hatta bir keresinde bir veli ile tartıştım. Çünkü -benim çocuğum resimden 100 alsa ne olacak. Ne önemi var. Benim çocuğumun sınavına bir katkısı bulunur mu? Siz resim dersi yerine matematik ya da Türkçe yapın dedi”.

Emine’nin çocuğunun gelişiminde ders dışı etkinliklerin önemini benimsemiş bir ebeveyn olduğu söylenebilir. Çocuğun akademik gelişimi yanı sıra edebiyat, müzik, tiyatro gibi sosyal ve sanatsal etkinliklerde de çocuğunun yeteneklerini geliştirmesini istediğini ifade etmiştir. *“Çocuğumun ders dışı etkinlikler olarak sportif etkinliklere ilgi göstermesini değil, bunun yanı sıra edebiyat, müzik, tiyatro gibi farklı alanlarda da kendi yeteneklerini*

otaya koymalarını isterim. Mozart'ı çok severim. Çocuklarında her alandan bilgi, beceri ve deneyimi olsun isterim (Emine)”. Çocuğun tek yönlü gelişiminden ziyade çok yönlü gelişim sağlamasının nitelikli bir birey olmadaki öneminin farkında olduğu şeklinde düşünülmektedir.

Sportif etkinliklerde çocukların sağladığı başarı ve bunun sonucunda çocukta oluşan özgüven duygusunun çocuklarının davranışlarındaki yansımaya tanık olan ebeveynlerden Canan'ın bu konuya yönelik görüşü şöyledir:

“Özellikle sporda başarı elde edince mutlu oluyor. Kendisini daha değerli ve özgüvenli hissediyor. Bu duygular da çocuğun okuldaki diğer derslerdeki başarısını da arttırıyor. Çünkü çocuk sporda elde ettiği başarıyı hayatının her alanında elde etmeye özen gösteriyor”. Sporda elde edilen başarının çocuğun derslerinde de başarıyı getirdiği ifade edilmektedir. Bunda ise planlı ve programlı olmanın etkisi olduğunu öne süren Mehmet'in konu ile ilgili görüşü şöyledir:

“Kesinlikle olumlu etkisi olur. Çocuk biraz daha planlı programlı çocuk olursa, okul ve sporu bir arada yürütebilir. Sporuna gider stresini atar, beyni boşalır, rahatlar. Gelince düşünüyüp derslerine çalışabilir. Bence planlı bir çocuğa akademik kariyerinde köstek olmaz. Ben biliyorum başarılı birçok çocuğun bir yan dalı yani sportif faaliyeti var. Hem daha kültürlü hem daha entelektüel oluyorlar”.

Ders dışı sportif etkinlikler yapılandırılmış etkinlikler olduğundan, belirli plan ve program dâhilinde, belirli saat diliminde ve ortamlarda yapılmaktadır. Bu etkinliklerin okul dersleri ile uyumlu olarak yürütülmesi okul başarısını da olumlu etkilemektedir. Ayrıca bu etkinliklere katılım çocuklara görev bilinci aşılama olup, çocukların sorumluluk duygusunun da gelişimini desteklemektedir. Ayrıca bu etkinliklere yönelik ebeveynlerin görüşlerinden elde edilen bir diğer kategori ise, etkinliklerin çocuklara güvenilir ortam sunmasıdır. Bu kategoriye ait katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Şu an onunla bununla kapıda oturuyor. Böyle bir etkinliğe katılmış olsa, en azından bir uğraşı olmuş olur. Mahallede oturuyor şuan ne yapıyor merak ediyorum baş edemiyorum. Takip de edemiyorum. İçinde bulunduğu dönemin etkisiyle evde sessiz, sakin ve içine kapanık. Böyle etkinliklere katılsa, kendini açabileceği arkadaşı olur. Bizimle her şeyini paylaşmıyor. Durgun (Meral)”.

“... çocuk ne yapıyor mahalledeki arkadaşlarıyla oturuyor, çocuğun başka sosyal aktivitesi yok. Gidecek bilgisayarın başına oturacak. Anne olarak bilgisayar başına

çocuğum geçtiği zaman onun ne yaptığını anlamıyorum. Çocuk belki zararlı alışkanlık ediniyor. Biz odasında oturuyor diye düşünüyoruz (Şükran)”.

“ Etkinliklerin şöyle bir faydası olacağını inanıyorum ergenlerin üzerinde, kontrol etmenin daha kolay olacağı. Çünkü bir topluluk var, belirli kişilerin geldiği bir çevre var. Öğretmenlerinin kontrolünde olan bir ortam olduğundan çocukların kötü alışkanlık ve çevreden uzak tutabileceğine inanıyorum. Aksi durumda ise, değişik değişik yerlere gitme ihtimali var, kimlerle görüştüğü belli değil. Ama eğer planlı programlı etkinliklere katılırsa sürekli aynı ortamda ve tanıdık kişilerle spor yaptıkları için, çocuğum kötü bir durumda aynı ortamdaki kişiler, çocuk yanlış bir şey yaptığında gelip bizi uyarma ihtimali daha fazla (Fatih)”.

“...çocuğum bu etkinliklere gittiği zaman kötü davranışlardan kötü alışkanlıklardan uzaklaşır. Okudan arta kalan zamanda bu etkinliklere katılması olumlu. Bir öğretmen bir hoca denetimi altında çalıştığı için başıboş kalmadığı için kötü alışkanlık ve kötü arkadaş edinmesini engeller bir bakım (Kübra)”.

“Çocuk sportif etkinlikle uğraşmasaydı, o zaman boşlukta kalacaktı o zaman kendisine kötü çevre edinebilirdi. Enerjisini nerede atacaktı sokakta atacaktı. Sokakta da ister istemez yanlış arkadaşlar bulacaktı. Ama şu an çocuğumun nereye gittiğini biliyorum. Antrenmanda olduğunu biliyorum (Emine)”.

“Çocuk bir orada bir burada bir arayış içerisinde. Bir ara sigaraya başladı ondan vazgeçirdik. Mesela sigara için içseniz benimde canım isteyecek. Bu etkinliklere katılım onu zararlı alışkanlıklara sahip arkadaş çevresinden alıkoyar en azından (Meral)”.

Katılımcı görüşleri dikkate alındığında, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinlikleri çocuklarını zararlı alışkanlık ve kötü arkadaş çevresinden uzak tutan etkinlikler olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Çalışan ve çalışmayan ebeveynlerin çocuklarının kötü alışkanlık ve arkadaş çevre edinmeleri konusunda yaşadıkları kaygı durumu benzerlik göstermektedir. Çalışan ebeveynler çocuklarını takip edebilmek için gerekli zamana sahip olmaması, çalışmayan ebeveynlerin ise çocuğunun içinde bulunduğu gelişim döneminin özellikleri nedeniyle çocuğu ile iletişim kurmakta sorun yaşamasından dolayı çocuklarının okuldan arta kalan zamanlarını kontrol edebilme noktasında problem yaşamaktadırlar. Bu iletişim eksikliği ebeveynin çocuğu izleme durumunu azaltmaktadır. Katılımcı çocuğunu etkinliklere katılım konusunda desteklediğini hissettirmek ve onun üzerinde denetim sağlamak için çocuğunun antrenmanlarını yakından takip ettiğini ifade etmiştir. Bu

etkinliklere yönelik ebeveynlerin görüşlerinden elde edilen bir diğer kategori ise, etkinliklerin çocukların fiziksel gelişimini sağlamasıdır. Bu kategoriye ait katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Bu etkinliklerin çocuğumun fiziksel gelişimine katkı sağladığını söyleyebilirim. Özellikle çocuğumun fiziksel olacak boyunun uzamasında bazı sportif etkinliklerin etkili olduğunu biliyorum. Örneğin çocuğumu basketeye gönderdim boyu uzaması için. Yüzmeye gönderdim bütün kasları çalışsın diye (Mehmet)”.

“Çocuğumun fiziksel olarak gelişiminin olması, boy mesela. Onu uzatabilirdi bu etkinlikler basketbola giderek. Yüzme kaslarını geliştirebilirdi (Songül)”.

“Çocuğumu yüzmeye gönderdim. Yüzmeye gönderdim. Boyu birazcık kısaydı oğlumun hani yüzme ve zıplama olarak basket hoşumuza gitti. Araştırdığımızda da gerçekten boy üzerinde etkisi olduğunu öğrendik. Bu yüzden de hem basketeye hem de yüzmeye gönderdim... (Ayşe)”.

Ebeveynlerin etkinliklere yönelik görüşleri incelendiğinde genel olarak gözlemlenen bulgular şöyle özetlenebilir. Gelişim çağındaki ergenlerin dönemsel değişikliklerle baş edebilmelerine katkı sağlamakta olup, sağlıklı fizyolojik ve fiziksel gelişim sağlamalarına katkı sağlamaktadır. Özellikle ani kilo artışları ve buna vücudun uyum sağlaması bu dönemde kritik problemdir. Vücudun hızlı gelişimi ve vücudun uyum sağlamasındaki gecikme ergenlerin sakarlıklar yapmasına neden olmaktadır. Spor ise iskelet-kas uyumunu sağlaması açısından bu uyumsuzlukları en aza indirmekte ve ergenlerin bu dönemi sorunsuz atlatalmalarına katkı sağlamaktadır. Ebeveynlerin de görüşleri dikkate alındığında, bu etkinliklerin çocuklarının boy uzaması, kilo artışını dengelemesi ve obezite tehlikesini aza indirdiği bulgularına ulaşılmıştır. Ders dışı sportif etkinlikler; sosyal ve psikolojik gelişim unsurlarını içeren psikososyal gelişim, okula olumlu tutuma sahip olma ve derslere devamlılığı içeren akademik gelişim, ergenlerin toplumda yer edinmesi ve kimlik arayışı içerisinde olmaları için onları yanlış çevreden uzak tutmayı sağlayan güvenli ortam ve onların bedensel ve psikomotor gelişimlerini destekleyen fiziksel gelişimi sağlaması yönüyle ebeveynler tarafından olumlu bakış açısını içermektedir. Bu niteliklerden dolayı ebeveynlerin geneli bu etkinliklere olumlu bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Bunun aksine ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumsuz bakış açısına sahip olan ebeveynlerin nedenleri ise Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24

Ebeveynlerin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Olumsuz Bakış Açısına Sahip Olma Nedenlerine Yönelik Görüşler

Kategoriler	Alt kategoriler	Örnek ifade
Akademik Kaygı	Notlarının düşmesi (n=2)	Bu etkinliklerin genellikle okul döneminde yapılmaması iyi olur. Çocuk bu dönemde ders çalışmakta oluyor. Yeterince çalışmadığı takdirde okul başarısı düşüyor (Mustafa).
	Derslere devam sorunu (n=2)	Düzenli olarak çocuğum yüzme spor kulübüne gidiyordu. Sonrasında derslerinin aksayabileceğini düşündük ve bıraktırdık (Mustafa).
Sağlık Sorunu	Sakatlanma riski (n=3)	Oğlum futbol oynarken kolunu filan kırdı. Yapabileceği kendini sakatlamayacağı, incitmeyeceği bir spor olmalı (Yasemin).
Mesafe Sorunu	Spor kulüplerinin uzak olması (n=3)	Merkezde bir yerde spor yapabileceği bir yer olsa, haftanın belirli günleri kaydını yaptırır göndeririz. Kulüp uzakta kim getirip götürecek sıkıntı (Songül).

Tablo 24’te, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinlikleri olumsuz bulma nedenlerinin 3 kategori altında ele alındığı görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere göndermek istememe nedenlerinin başında “Akademik kaygı” hissetmeleri gelmektedir. Akademik kaygı “notların düşmesi (n=2) ve derslere devam sorunu (n=2)” alt kategorilerini içermektedir. Bunu sırasıyla sağlık sorunu kategorisinde yer alan “sakatlanma riski (n=3) ve mesafe sorunu kategorisinde yer alan “spor kulüplerinin uzak olması (n=3)” izlemektedir. Çocuklarının mesleki gelişimleri açısından önemli bir dönem olan ergenlik dönemi ebeveynlerin çocuklarının geleceği açısından kaygı duydukları dönem olarak nitelendirilmiştir. Bu nedenle çocuklarının okul dışında zamanlarını da LYS ve LGS sınavlarına çalışarak geçirmelerini istemekte oldukları, sosyal etkinlikleri zaman kaybı olarak nitelendirdikleri görülmektedir. Böylece ebeveynler ders dışı sportif etkinlikleri akademik başarı önünde bir engel olarak algılamakta ve çocuklarının bu etkinliklere okul döneminde katılma noktasında desteklememekte, bu etkinlikleri sadece yaz tatillerinde çocuklarının boş zamanlarını televizyon ve internet gibi zararlı alışkanlıklardan uzak tutabilecek bir araç olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bu etkinliklerin çocukların akademik başarılarını engelleyeceği yönündeki ebeveyn görüşleri akademik kaygı başlığı altında aşağıda sunulmuştur. Bu etkinliklerin çocuğunun okul başarısını düşürebileceği vurgusunu yapan Mustafa, bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Bu etkinliklerin genellikle okul döneminde yapılmaması iyi olur. Çocuk çünkü bu dönemde ders çalışmakta oluyor, sınavlara hazırlanıyor. Ama yaz döneminde özellikle yaz okulları filan yaz spor okulları var ya onlar gayet güzel bence”. Bu etkinliklere dönemsel

olarak çocukların katılmasının gerekliliğini ifade eden Yasemin ise bu durumu şöyle açıklamaktadır:

“Çocuğumuzu fırsat bulduğumuzda Aqua Parka yüzmeye gönderiyoruz gidebileceği arkadaşı olduğu sürece. Bu durum da sadece okulların tatil olduğu sürede geçerlidir”. Bu bulguyu Meral’in görüşü de desteklemektedir. Katılımcıya göre, “Bence dönem içerisinde gönderirsek çocuğun akademik başarısını olumsuz etkiler. Ama yazları göndersek neden etkilesin ki, ayrıca televizyon, internet gibi zararlı alışkanlıklarla ilgilenmesi yerine hareket edebileceği, sosyalleşeceği ortamlarda zamanını değerlendirebilir”.

Katılımcıların görüşleri ders dışı sportif etkinliklere katılımın okul döneminde yapılmaması gerektiğini, nedeninin ise akademik başarıyı olumsuz etkileyeceği düşüncesi olduğunu göstermektedir. Ders dışı sportif etkinliklere çocuklarının katılımına yönelik olumsuz görüşlerin yer aldığı bir diğer kategori ise ebeveynlerin çocuklarının sağlık sorunu yaşama endişesidir. Özellikle ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı dikkate alındığında, az çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklerde karşılaşılabilecekleri sakatlık riskine karşı koruyucu aile tutumu sergiledikleri görülmektedir. Tek kız çocuğuna sahip olan Yasemin, çocuğunun sakatlanma riski ve bu etkinliklerin yapıldığı okul ve spor kulüplerinin uzak olmasının çocuğunu bu etkinliklere göndermemede önemli unsur olduğunu ifade etmiştir.

“Bu etkinlikler için bizim belirli zamanımız ve ulaşımımız olmadığı için ve Kırıkkale’de de belirli bölgelerde spor yapılabileceği için uzak oluyor. Yalnız kız çocuğunu da Gündoğdu’ya göndermek istemiyoruz, spor olayını iptal ettik”. Ayrıca çalışan ebeveynlerin uzak mesafede yapılan bu etkinliklere çocuklarını göndermede de sorun yaşadıkları görülmektedir. “Spor yapılan bölge uzak getirip götürmek sıkıntı. Bölge uzak dolmuştan iniyor biniyor çocuğu nasıl göndereceksiniz oraya gönderemeyeceksiniz. Bir de çalışıyorsunuz mesai saatleri içerisinde onun için göndermiyoruz (Yasemin)”.

Ebeveynlerin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik olumsuz bakış açısına sahip olmalarında ailelerin akademik kaygı taşımaları, bu etkinliklerin yapıldığı spor kulüplerine ulaşım sıkıntısının olması ve son olarak çocuklarının sakatlık yaşayabileceği endişesini taşımaları olarak özetlenebilir. Sakatlık durumu çocuklarının okuldan belirli bir süre uzak kalmasına neden olacağından derslere devamsızlık probleminin yaşanacağına yönelik endişesi olan Mustafa, düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Belki daha nitelikli ve güvenlik açısından iyi tesisler olsa o zaman biz çocuğumuzu bu etkinliklere katılımları konusunda daha fazla çocuğumuzu destekleyeceğiz çünkü zarar görmeleri çok olası değil. Ama zarar görüyor derslerini engelliyor bir de ameliyat filan olsa o zaman durum daha da kötü derslerinden ve okuldan uzak düşecektir”.

Ebeveynler çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına olumsuz bakış açısına sahip olmalarında; çocuklarının akademik başarılarını engellenmesi, sakatlık yaşama ve okul ya da antrenman alanının uzak olması etkilidir. Bunun yanı sıra bu etkinliklere çocuklarının katılım sağlamasını desteklemesine yönelik ebeveynlerin görüşleri Tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 25

Ebeveynlerin Çocuklarının Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımını Desteklemelerine Yönelik Görüşler

Görüşler	f	%
Destekliyorum	K1,K2,K5,K6,K7,K9,K13,K14 f(8)	57.2
Desteklemiyorum	K3,K4,K8,K10,K11,K12 f(6)	42.8
Toplam	f(14)	100

* K1’den K14’e kadar kodlanan katılımcıların rumuzları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 25 incelendiğinde, ebeveynlerin 8’inin (% 57,2) çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere katılımın konusunda desteklediği, 6’sının (% 42,8) desteklemediği görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımını destekleme nedenleri aşağıda sunulmuştur.

Ebeveynlerin çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere katılımları konusunda destekleme nedenleri: ebeveynlerin spor geçmişine sahip olmaları ve bu etkinliklerin çocuklara sağladığı faydaların bilincinde olmaları olduğu söylenebilir. Katılımcıların görüşleri dikkate alındığında spor geçmişine sahip olan ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmede daha istekli oldukları görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin geçmişte yaptıkları spor branşının türü, çocukları sportif etkinliklere yönlendirmede bir kriter olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin spor geçmişlerinde olan sportif branşa çocuklarının katılım sağlamasını istedikleri ya da kendilerinin yapma fırsatı olamadığı ya da beceremediği spor branşını çocuğunun yapması için teşvik ettiği görülmüştür. Katılımcı görüşlerinden bu konuyla ilgili bazı örnekler:

“Tabi ki çocuğumu bu konuda destekliyorum. Benimde spor geçmişim var voleybol oynadım kolejde. Spor geçmişimin olması çocuğumu bu etkinlikler hakkında bilgilendirmemde yardımcı olmakta (Mehmet)”.

“... hatta ben küçüklüğümde bu şeyle çok kötü anım olduğu için özellikle yüzme konusuna kadar bir sempati var gerçekten. Küçükken dayım beni havuza atmıştı, boğulma tehlikesi yaşadım. O yüzden de çocukların özellikle yüzmeyi öğrenmesini istiyorum (Ayşe)”.

“Çocuğumu destekliyorum. Yeni arkadaşlıklar kurması ve yeni ortamlar keşfetmesini sağlamak amacıyla kendim özellikle yüzme kursuna getirip götürdüm... çünkü ben yüzmeyi tam beceremediğim için hep kenarlarda yüzdüm denizde. Bu yüzden çocuğumun bu beceriyi kazanması için mücadele ettim (Fatih)”. Ebeveynin sevdiği spor branşının da çocuğun sportif branş tercihinde etkili olduğuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir.

“Ben özellikle basketbol yapmasını isterim. Ben ortaokul dönemimde hep basket maçlarını seyredirdim. Halen daha maç olduğunda özellikle basketeye karşı bir sempati var (Ayşe)”.

Ebeveynlerin spor geçmişi sportif etkinliklerin kazanımlarının bilincinde olmaları açısından önem taşımaktadır. Geçmişte spor yapan ebeveyn kendi gelişim sürecinde gözlemlediği değişimlerin farkında olarak çocuklarını bu etkinliklere gönderme konusunda özen göstermektedir. Bu etkinliklerin özellikle ergen gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini bilmesi sağlıklı bir gelişim açısından sportif etkinliklere katılımı zorunlu kılmaktadır. Spor geçmişinde farklı sportif etkinlikler olan Kübra'nın çocuğunun bu etkinliklere katılımını desteklemesi ile ilgili görüşü şöyledir:

“Çocuğumun davranışları daha ılımlı olmakta, stres attıkları ve enerjilerini boşalttıkları için agresif ve saldırgan tavırlarında azalma görülmektedir”.

“Sonuna kadar destekliyorum çocuğumu. Enerjisini atıyor ilk önce. Sağlıklı oluyor. Yüzme, basketbol ve tekvandoya gitti çocuğum. Hepsine gönderdim. Sadece spora değil müziğe yönelik de ilgisi olduğundan o etkinliklerden faydalanması için gereken fırsatları sunuyorum (Emine)”.

Katılımcıların ders dışı sportif etkinliklerin planlı ve programlı yapılması sonucunda çocuklarının akademik başarısını engellememesi koşuluyla bu etkinliklere çocuklarının katılımlarını destekledikleri söylenebilir. Özellikle ebeveynlerin kendi yaşamışlık ve tecrübeleri çocuklarının bu etkinliklere katılımlarında belirleyici unsurlardır. Ebeveynlerin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımını desteklememe nedenleri ise aşağıda sunulmuştur:

Ebeveynlerin spor ile ilgili yaşanmışlıklarının az olması ya da hiç olmaması ve koruyucu aile tutumuna sahip olmalarıdır. Katılımcıların görüşleri dikkate alındığında ebeveynlerin konu ile ilgili deneyimlerinin olmamasının çocukların etkinliklere katılımı destekleme anlamında engelleyici unsur olduğu görülmektedir. Özellikle ebeveynin içinde bulunduğu sosyal çevrenin de bu etkinliklere çocuklarının katılımını desteklememe konusunda belirleyici etkindir. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur:

“Babamız desteklemiyor. Köy çocuğu babamız. Yani öyle bir şey görmemiş. Onlarda spor yapmak ayıptır, futbol oynamak ayıptır. Görmediği için yaşamamış tutup da bir tenis kortunda tenis oynayan bir baba ya da anne olsa farklı olur. Yüzen bir baba olsa farklı olur. Yani anne babanın yaşanmışlıkların da tercihlerinde etkili oluyor. Çevre önemli etken. Bizler nerede gördük bu fırsatları, görmedik (Yasemin)”.

“Bende spor yaptım geçmişte. Sonra kendimize zarar vermeye başlayınca annemler bıraktırdı. Bilinçsizce yapınca hareketler. Ailem koruyucu bir yapıya sahipti. Aynı şey benim ailem içinde geçerli koruyucu bir aile yapısına sahibiz. Belki de çocuğumuzun sosyal olarak geri planda kalmasında da bizim bu tutumumuz etkilidir. Hani o yapamaz edemez şeyi ile çocukları engelledik (Songül)”. Sosyalleşme adına çocuğunun birçok problemi var. Bunun ardındaki neden ailenin aşırı koruyucu tutumu olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin sahip oldukları aile yapısı da çocukların bu etkinliklere katılımında engelleyici bir faktör olarak görülmektedir. Çocuğun üzerinde gereğinden fazla kontrol ve denetimi içeren koruyucu aile tutumu, çocukların bu etkinliklerden mahrum bırakılmasına neden olmaktadır. Aşırı koruyucu aile tutumunda, ebeveyn her konuda gereğinden fazla müdahale ederek, çocukların kendilerine yeter hale gelmelerine ve kendilerine güvenmeyi öğrenmelerine engel olur (Özdemir, Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012). Ebeveynlerin çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere katılımını destek sağlamamada sahip oldukları çocuk sayısının da etkisi olduğu tespit edilmiştir. Aşırı koruyucu tutuma sahip olan ebeveynler çocuklarını aşırı denetim altında büyüttüklerinden, bu etkinlikler için gönderecekleri spor kulübü ya da okul takımlarının bulunduğu mesafenin yakınlığı önemli olduğu görülmüştür. Tek çocuğa sahip olan Yasemin, bu etkinliklere çocuğunun katılımını desteklememe nedeni olarak mesafe sorununu ileri sürmüştür.

“Kızım oldukça sosyal bir kişi. Biz sosyal aktivitelerden hep engelledik. Gitar çalmak istedi aman boşver saza git dedik, hayır dedi. İnatla gitar öğrendi benim kızım. Yapmak istediği her şeyi inatla yapıyor böyle bir çocuk. Ama biz hep engelleyici bir aileyiz. Biraz tutucuyuz galiba. Biz kızımız böyle bir şemsiye gibi kollarımızın altında olsun istiyoruz. O

farklı düşünüyor. Tek çocuk olduğu için zarar görmemesini istiyoruz. Yönetmen olsun film çeksin, sporcu olsun istemiyoruz ama eğlence amaçlı yapsın”.

Ebeveynin çocuğunun gitar çalması yerine saz çalışmasını tercih etmesi, çocuğunu geleneksel olarak yetiştirmek istediğine dair bulgu olarak değerlendirilebilir. Yeniliklere açık olma konusunda da bu durum problem olabilir. Benzer şekilde bir kız çocuğu annesi olan Şükran da çocuğu bu etkinliklere göndermede aile yapısının engelleyici faktör olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Bana kalsa çocuğumun bu etkinliklere katılımını desteklerim ama ağabeyleri izin vermiyor. Daha küçük diyorlar ortama güvenmiyorlar. Koruyucu bir aile olduğumuz için çok fazla bu etkinliklere göndermedim. Baskı. Küçük diye etrafa güvenemedim. Bizim kültürde baba ve abi baskın olduğu için kızımı çok fazla dışarıya gönderemiyorum (Şükran)”.

“Çocuğumuzla ilgili bir aileyiz fakat çocuk bizden uzak. Tek çocuk olmanın verdiği sıkıntı olduğunu düşünüyorum (Meral)”.

Ebeveynlerin çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere katılmaya desteklemelerinde kendi sahip oldukları spor geçmişinin olması ve bu etkinliklerin çocuklarının gelişimine sağladığı katkının bilincinde olmalarının etkili olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ders dışı sportif etkinliklere çocuklarının katılımını ebeveynlerin desteklememe nedenleri olarak; spor deneyiminin olmaması, aile yapısı ve çocuk sayısıdır. Ebeveynler çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik beklentilerinin oldukları görülmüştür. Ders dışı sportif etkinliklerden ebeveynlerin beklentilerinin neler olduğuna yönelik görüşler Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26

Ebeveynlerin Çocuklarının Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Beklentileri

Kategoriler	Alt kategoriler	Örnek ifade
Nitelikli serbest zaman sağlama (K2), (K3), (K4), (K5), (K10), (K11), (K12), (K14)	Sağlıklı birey olma Psikolojik olarak rahatlama (n=10) (K1), (K2), (K6), (K7), (K8), (K9), (K10), (K12), (K12), (K13) İyi fiziksel gelişime sahip olma (n=5) (K4), (K5), (K7), (K8), (K14)	Uzun süre bilgisayarın başında hareketsiz zaman geçirmesi çağımızın hastalığı obezite tehlikesi ile gençleri karşı karşıya getirmekte. Bu noktada bu etkinliklerden beklentim çocuğun özgüven duygusu kazanması ve fiziksel olarak hareketliğinin sağlanması (Emine).
	Zararlı alışkanlıklardan uzak tutma Sosyal medya, televizyon, telefondan uzak olma (n=8) (K2), (K4), (K5), (K6), (K10), (K11), (K12)	Bilgisayar başında zamanını geçiriyor şuan. Okuldan arta kalan zamanda hep bilgisayar. Bu yüzden nitelikli ve kaliteli hayata sahip değil. Keşke spor ile zaman geçirebilse (Songül). Dersleri dışındaki zamanı evde bilgisayar başında ve telefon ile uğraşarak geçiriyor. Bu yüzden iletişim kuramıyorum (Neriman).
	Sosyalleşme Yeni arkadaşlıklar, yeni ortam ve farklı çevre edinme (n=7) (K1), (K2), (K3), (K4), (K6), (K10), (K11),	Yeni arkadaşlıklar edinmesi, yeni ortamlar keşfetmesini sağlamak amacıyla kendim özellikle çocuğumu yüzme kursuna getirip götürdüm (Fatih).
	Kötü arkadaş çevresinden uzak tutma Madde, sigara ve alkol kullanımını önleme (n=5) (K6), (K11), (K12), (K13), (K14)	İçerisinde bulunduğu dönem olarak çocuk bir arayış içerisinde. Bir ara sigaraya başladı arkadaşları kullanıyor diye ondan vazgeçirdik. Bu etkinliklere katılsa belki arkadaşlarına kendisini açacak ve içine kapanıklığı gidecek. Çocuğun yerini yurdunu bileceğim. Şimdi çocuk nerede diye merak ediyorum. Mesela sen şurada sigara içsen benimde canım isteyecek. Bu etkinlikler kötü arkadaş çevresinden uzak tutar (Meral).
	Beceri gelişimi sağlama Yeteneklerini keşfetmesi, spor branşına özgü hareketleri yapabilme (n=3) (K1), (K3), (K12)	Çocuğun kendi yeteneklerini tanınması, ben bir şey yapabiliyorum hazzını yaşamasını isterim (Canan). Yüzmeyi çok beceremediğim için denizde hep kenarda kalırdım. Bu becerisini geliştirmesi için okulun yüzme takımına çocuğumu yönlendirdim (Fatih).
	Entelektüel birey olmayı sağlama Farklı alanlara ilgi olması (n=2) (K3), (K13)	Çocuğumun ders dışı etkinlikler olarak sportif etkinliklere ilgi göstermesini değil, bunun yanı sıra edebiyat, müzik, tiyatro gibi farklı alanlarda da kendi yeteneklerini ota koymalarını isterim. Mozart'ı çok severim. Çocuklarında her alandan bilgi, beceri ve deneyimi olsun isterim (Emine).

*K1'den K14'e kadar kodlanan katılımcıların rumuzları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 26'daki bulgular göz önünde bulundurulduğunda; ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklerden beklentilerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu beklentilerin her birinin çocukların okuldan arta kalan zamanlarını nitelikli geçirmek amacı taşıdığı

söylenbilir. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn beklentilerinin sahip olduğu frekanslar sırasıyla “sağlıklı birey olma (n=11)”, “zararlı alışkanlıklardan uzak tutma (n=8)”, “sosyalleşme (n=7)” ve “kötü arkadaş çevresinden uzak tutma (n=5)” olduğu görülmektedir. En düşük frekansa sahip olan diğer iki kategori ise; “beceri gelişimi (n=3)” ve “entelektüel birey olma (n=2)” dır. Aşağıda en yüksek frekansa sahip olan ebeveyn beklentisine ait görüşlere yer verilmiştir. Ebeveynler, bu etkinliklerden beklentilerinin çocuklarının fiziksel ve psikolojik olarak iyi olmaları ve yüksek özgüven duygusuna sahip olma beklentisi içerisinde olduğu görülmüştür.

Katılımcıların ders dışı sportif etkinliklerden beklentilerinde en yüksek frekansa sahip olan kategori “sağlıklı birey olma” dır. Bu kategori “psikolojik olarak rahatlama” ve “iyi fiziksel gelişime sahip olma” alt kategorilerini içermektedir. Ebeveynlerin genel olarak çocuklarının psikolojik olarak sağlıklı bireyler olmalarında bu etkinliklerin işlevsel olmasıdır. Katılımcılardan Ayşe, bu etkinliklerden beklentisinin çocuğunun psikolojik olarak rahatlama olduğunu ifade etmiştir.

“...çocuğun dinlenmesi, zihinlerini dağıtıp başka şeylerle tekrar toparlayabilmesi açısından sporun etkili olacağını düşünüyorum”. Kübra’nın da bu etkinliklerden beklentisinin benzerdir. “Kafasındaki doluluğu atmak, spor aracılığıyla kafasında bir boşalma olduğu için... hani beden belki yoruluyor ama, zihnen dinlenir yani bence farklı bir ruh hali kazanır”.

Katılımcıların bu etkinliklerden çocuklarının zihinsel olarak yenilenmesi, iyi ruh haline sahip olması gibi psikolojik olarak sağlam olmaları yönünde görüşleri içeren beklentilere olduğu tespit edilmiştir. Sağlıklı birey olma kategorisinin diğer alt kategorisi “iyi fiziksel gelişime sahip olma” dır. Bu alt kategoride katılımcıların çocuklarının ders dışı sportif etkinlikler aracılığıyla kilo kontrolünü sağlanması, boy uzaması, adale gelişimi, iyi bir postüre sahip olmalarına ilişkin beklentilerdir. Bazı katılımcıların fiziksel gelişimine hangi sportif etkinliğin daha fazla katkı sağlayabileceği konusunda araştırmalar yaparak çocuğunu bu doğrultuda spor branşına yönlendirdiği görülmüştür. Mehmet’in bu konuya ilişkin görüşü şöyledir:

“Çocuğum futbola gidiyor. Ben farklı dallar olsun istedim hani vücut gelişimi için sağlık için kas yapsın ben istedim, ben teşvik ettim... Mesela bunun faydalarını ben mesela baskete git boyun uzasın diyorum. Yüzmeye git bütün kasların çalışsın diyorum hani bunları anlatarak yönlendirmeye çalışıyorum”. Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğun fiziki gelişimini desteklemesi yönünde Mustafa’nın görüşü şöyledir: ”...Bir de fiziki olarak

yeterli yapıya sahip olsun. Boyunun uzaması, kilo almaması gibi nedenler ”. Katılımcıların çocuklarının fiziksel ve psikolojik gelişimleri konusunda bu etkinliklerden beklenti içersinde oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların ders dışı sportif etkinliklerden beklentilerine yönelik en yüksek frekansa sahip olan ikinci kategori “zararlı alışkanlıklardan uzak tutma”dır. Bu kategori sosyal medya, televizyon ve telefon ile çocukların fazla zaman geçirmesini önlemeye yönelik katılımcı görüşlerini içermektedir. Özellikle ergenlerin yoğun olarak sosyal medya ve telefon ile zaman geçirdiğini belirten katılımcılar, okuldan arta kalan zamanın daha nitelikle geçirilmesinde ders dışı sportif etkinliklerin önemini belirttikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılardan Ayşe, çocuğunun evde kaldığı süreçte zamanını bilgisayarda ya da telefon ile geçirdiğini ve bundan rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir.

“Oğlum evde kaldığında telefonunu elinden almış durumdayız. Ya telefonla saatlerce vaktini öldürüyor ya da bilgisayarda o yüzden de şu an oğlumun son senesi lise 4 üniversiteye hazırlanması lazım. Ne kadar uğraştıysak da bazı şeylerden geri alamadık. Ancak bu gibi yöntemlerle telefonunu elinden almak gibi kısıtlayarak bu zararlı alışkanlıklardan onun uzak durmasını sağlamaya çalıştık. Bu noktada oğlumun sportif etkinliklere yönelmesini desteklemekteyim... (Ayşe)”

Diğer katılımcılarında benzer sorunlar yaşadıkları ve bu etkinlikler sayesinde çocuklarının daha nitelikli zaman geçirebileceğine olan inançlarının arttığına yönelik görüşleri şöyledir:

“...hareketsiz çünkü bilgisayar başında zamanını geçiriyor şuan. Okuldan arta kalan zamanda hep bilgisayar. Bu yüzden nitelikli ve kaliteli hayata sahip değil. Spor olsaydı hayatında mesela belirli saatleri olurdu. Güzelce hem arkadaşlarıyla sohbet eder hem de gezerdi. Hem sporunu yapardı (Songül).

“...Okuldan arta kalan zamanlarda biraz sokağa iniyor. Evde çoğunlukla kalıyor. Bilgisayar ve telefonla fazla zaman geçiriyor. Kızıyoruz ama dinlemiyor. Çocuğun bu etkinliklere katılımına yönelik benim isteği var ama çocuk istemiyor (Meral)”.

“...Dersleri dışındaki zamanı evde bilgisayar başında ve telefon ile uğraşarak geçiriyor. Sıkıldığı için özellikle ergenlik denen bu süreç enerjisini boşaltmasını sağlayacak herhangi bir sportif etkinlik yapmadığında kardeşleri ile kavga ediyor. Çocuğumla iletişim olmuyor konuşamıyorsun zaten nedeni ise bilgisayar çok değil ama (Neriman)”.

“...Uzun süre bilgisayarın başında oturduğu için yani biraz hareket etsin istedik. Dışarı fazla çıkamayıp bilgisayarın başında uzun zaman geçirmesi bizi endişelendirdiğinden bir

de çağımızın hastalığı olan obezite tehlikesi gündemdeyken çocuk hareket etsin, arkadaş edinsin ve de kendi yeteneklerini tanıyabilsin isteğim bu yönde (Canan)”.

Katılımcıların beklentilerinin çağımızın hastalığı haline gelen özellikle ergenlerin alışkanlık haline getirdiği bilgisayar ve telefon bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklardır. Ebeveynlerin geneli bu alışkanlığı nasıl ortadan kaldıracacağı konusunda bilgi sahibi değil, bu noktada ders dışı sportif etkinliklerin okuldan arta kalan zamanı çocuklarının bu etkinliklere katılım sağlayarak geçirmelerinin onların okul sonrası zamanlarını faydalı geçirebileceğine dair görüşleri yaygındır. Ebeveynlerin kaygı duydukları bir diğer konu ise kötü arkadaş çevresinin çocuklarında ortaya çıkardığı madde kullanımı, sigara ve alkol kullanımıdır. Özellikle günümüzde bağımlılık yaratan maddelerin teminin kolaylaşması, ergenlerin aile ortamından çok akran grupları ve farklı ortamlarda yer alması bu zararlı alışkanlıkların kolay teminini sağlamaktadır. Çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılmaları onların sahip oldukları arkadaş çevresini tanıma ve bulundukları mekanın bilinmesini sağlama açısından ebeveynlere kolaylık sağlamak ve çocukları üzerindeki denetimi kolaylaştırmaktadır.

“...Çünkü çocuğum bu etkinliğe gittiği zaman kötü davranışlardan kötü alışkanlıklardan uzaklaştırır. Yani dışarıda bu etkinlikleri yaptığı zaman daha olumlu bir öğretmen bir hoca denetimi altında çalıştığı için başıboş kalmadığı için kötü alışkanlık ve kötü arkadaş edinmesini engeller bir bakıma bence. Daha düzenli bir hayat tarzı olur ben öyle düşünüyorum yani (Kübra)”.

“Bence çocuğu kötü alışkanlıklardan uzaklaştırır. Okul, sportif etkinlik ve kurs çocuğun zamanını zaten alıyor. Çok fazla zamanı kalmıyor böyle kötü çevre edinmeye. Okula gidiyor okulda spora gidiyor sonra ders çalışıyor yani kötü arkadaş çevresi ve alışkanlık edinmeye fazla zaman bulamaz... Zaten okulda öğretmenlerin denetimi, sporda beden eğitimi öğretmeni ya da antrenörlerin denetimi çocuğu bu kötü alışkanlıklardan ve ortamlardan uzak tutuyor (Canan)”.

Konu ile ilgili bulgular göz önünde bulundurulduğunda; ebeveynlerin çocukları ile ilgili en büyük endişelerinin kötü arkadaş çevresine sahip olmaları, kötü ve zararlı alışkanlıklar kazanmaları olduğu bulguları elde edilmiştir. Bu zararlı ve kötü alışkanlıklarla baş edebilmede ise ders dışı sportif etkinliklerden beklenti oluşturdıkları görülmüştür. Bu etkinliklerin yetişkin denetiminde (antrenör, aile vb.) yapılması, planlı ve programlı olması ebeveynlerin çocuklarını okuldan arta kalan zamanda bu etkinliklere yönlendirme olanağı sunmaktadır. Bu doğrultuda bu etkinliklerden beklentileri şöyle özetlenebilir: çocuklarının

sağlıklı gelişimlerini desteklemesi, zararlı alışkanlıklardan uzak tutması, sosyalleşme olanağı sunması, kötü arkadaş çevresinden uzak tutması, beceri gelişimini desteklemesi ve entelektüel birey olmalarına fırsat sağlamasıdır.



BÖLÜM 6

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Aşağıda, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

1. Ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları tutum puanlarının ortalamasının yüksek olması nedeniyle, genel olarak ebeveyn tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir.
2. Ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılması ile ilgili olarak; ölçekten ve alt boyutlarından (KG, AA ve SD) alınan puanların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
3. Ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılması ile ilgili olarak; ölçekten ve alt boyutlarından (KG, AA ve SD) alınan puanların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.
4. Ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılması ile ilgili olarak; ölçekten ve alt boyutlarından (KG, AA ve SD) alınan puanların ebeveyn öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. KG boyutuna göre; öğrenim durumu üniversite olan ebeveynlerin öğrenim durumu ilkokul ve ortaokul olan ebeveynlere göre olumlu tutuma sahip olduğu, AA boyutunda; öğrenim durumu üniversite olan ebeveynler öğrenim durumu ilkokul ve ortaokul olan ebeveynlere göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu tutuma sahip oldukları, ölçeğin SD boyutunda ise öğrenim durumu lise olan ebeveynlerin ortaokul öğrenim durumuna sahip olan ebeveynlerden, üniversite mezunu olan ebeveynlerin de ilkokul ve ortaokul mezunu olan ebeveynlerden daha olumlu tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin bütününe yönelik analizde, öğrenim

durumu lise ve üniversite olan ebeveynlerin öğrenim durumu ilkokul ve ortaokul olan ebeveynlerden daha yüksek tutuma sahip olduğu görülmüştür. Başka bir ifade ile ebeveyn öğrenim durumu arttıkça, onların ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları daha olumludur.

5. Ölçekten elde edilen puanların ebeveynlerin mesleklerine göre karşılaştırılması sonucu, onların ölçeğin tamamı ve alt boyutlarından aldıkları tutum puanlarında mesleğe göre anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin KG boyutunda mesleği memur ve ev hanımı olan ebeveynlerin tutumları mesleği işçi olan ebeveynlerden; AA boyutunda mesleği memur olanların tutumları mesleği işçi ve serbest meslek olanlardan; SD boyutunda mesleği memur olan ebeveynlerin işçilerden; ölçeğin bütününde mesleği memur olanların mesleği işçi ve serbest meslek olanlardan, ev hanımı olan ebeveynlerin ise işçilerden daha olumlu tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir.
6. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumu, ebeveynlerin aylık gelir seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında aile gelir durumu yüksek olan ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile ebeveynlerin aylık gelir durumu arttıkça ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları daha olumlu olduğu söylenebilir.
7. Ebeveynlerin ölçekten aldıkları puan ile sahip oldukları çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Ölçeğin geneli ve alt boyutlarında negatif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin bu etkinliklere yönelik tutumlarında azalmaktadır.
8. Ölçekten elde edilen puanların ebeveynlerin spor yapma durumuna göre karşılaştırılması neticesinde, ölçeğin tamamı ve alt boyutlarında ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları anlamlı farklılık göstermiştir. Bu farklılık spor yapan ebeveynler lehinedir. Spor yapan ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarının spor yapmayan ebeveynlere göre daha yüksektir.
9. Ölçekten elde edilen puanların ebeveynlerin sporla ilgili haberleri takip etme durumunun karşılaştırılması neticesinde, ölçeğin tamamı, KG ve SD alt boyutlarında anlamlı ilişki tespit edilmişken; ölçeğin alt boyutu olan AA'da ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin geneli, KG ve SD alt boyutlarından elde edilen tutum puanları ile ebeveynlerin spor haberlerini takip etme durumu arasında, sporu takip edenlerin lehine farklılık

mevcuttur. Spor haberlerini takip eden ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanları spor haberlerini takip etmeyen ebeveynlere göre daha yüksektir.

10. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeğinin geneli ve altboyutlarından elde edilen puanlar ile öğrencilerin cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları sahip oldukları çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmaktadır.
11. Öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutum puanları ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyinin karşılaştırılması neticesinde; ölçeğin geneli, KG ve SD boyutlarında 9. sınıfta okuyan çocukların ebeveynlerinin 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ebeveynlerinden daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. AA boyutunda tutum ölçeğinden alınan puan ile çocuğun okuduğu sınıf düzeyi arasında ise ilişki tespit edilmemiştir. Sınıf seviyesi arttıkça ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklere yönlendirme konusunda olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür.
12. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum puanları ile ebeveynlerin çocuklarının akademik başarılarını algılama düzeylerine ilişkin analiz neticesinde; ölçeğin geneli ve boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir.
13. Çocukları ders dışı sportif etkinliklere katılan ebeveynlerin bu etkinliklere yönelik tutumları, çocukları bu etkinliklere katılmayan ebeveynlere göre anlamlı düzeyde daha olumludur.
14. Nicel analizler; ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve elde edilen bulgular önemli farklılıklar ortaya koymuştur.
15. Ebeveynler, bu etkinliklere katılımın çocuklarının sosyal gelişimi ve psikolojik iyi oluşunu destekleyen kişilik gelişimini sağladığı; çocuklarının kötü arkadaş çevresi edinmesi ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutmasını sağlayan güvenilir bir ortam sunan etkinlikler olarak belirttikleri söylenebilir. Ayrıca, bu etkinlikler okul başarısını arttırdığı, okula karşı olumlu tutum ve aidiyet duygusu içeren akademik gelişimi desteklediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ebeveynler bu etkinliklerin planlı ve programlı uygulama içermesi, belirli saat dilimi ve mekânda yapılmasından dolayı çocuklar üzerinde denetim için faydalı olduğunu belirtmiştir. Fakat mesafe sorununun olması, bazı sakatlıkların yaşanması ve etkinliklerin ders dönemi içerisinde yapılması

ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklere göndermede olumsuz olarak etkilendikleri faktörler arasında gösterilebilir.

16. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklerden beklentilerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan analizde; çocuklarının okuldan arta kalan zamanlarını nitelikli olarak geçirebilme beklentisi içinde oldukları tespit edilmiştir. Çocuklar genel olarak okul sonrasında internette zaman geçirme, televizyon izleme, dijital oyunlar oynama, kötü arkadaş çevresinde bulunma girişimlerinde olduğu görüşmeler neticesinde elde edilmiştir. Ebeveynler çocuklarını bu kötü ve zararlı alışkanlıklarda kurtarmak için onların kişilik ve fiziksel gelişimini sağlayan, farklı insanlar ve ortamlar tanımalarına fırsat sunan, özgüven gelişimini destekleyen, yeteneklerini tanıma fırsatı sunan ders dışı sportif etkinliklere çocuklarının katılım sağlamalarını destekledikleri görülmüştür. Ebeveynlerin bu etkinliklerden beklentileri: “sağlıklı birey olma, zararlı alışkanlıklardan uzak tutma, sosyalleşme, kötü arkadaş çevresinden uzak tutma, beceri gelişimi ve entelektüel birey olma”dır.
17. Nitel araştırma sonucunda, ders dışı sportif etkinliklere yönelim sağlamada beden eğitimi öğretmenleri ve ebeveynlerin etkisinin olduğu fakat gençlerin içinde bulunduğu gelişim dönemi bakımından akran desteğine daha fazla önem verildiği görülmüştür.
18. Ders dışı sportif etkinliklere katılım çocukların akademik olarak daha başarılı olmalarını sağlayacağına yönelik görüşler elde edilmiştir. Bu etkinlikler okula karşı olumlu tutum sağladığı, sosyalleşme fırsatı sunduğu, liderlik vasfı kazandırdığı, bireyin kendi yeteneklerini tanıma fırsatı sunduğu, planlı ve programlı yaşamayı bireye sağladığı için akademik başarı üzerine olumlu etkisi olduğu mevcut araştırma sonucunda elde edilmiştir.

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ve görüşlerinin ele alındığı mevcut çalışmada; araştırmanın birinci alt problemi olarak çocukların bu etkinliklere katılımında ebeveyn tutumlarının düzeyi incelenmiştir. Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ölçeğinin bütünü, KG, AA ve SG boyutlarından elde edilen puanların ortalama ve standart sapma değerleri sırasıyla 3.89 ± 0.64 ; 4.01 ± 0.64 ; 3.61 ± 0.93 ve 3.75 ± 0.83 'dür (Tablo 9). Tüm boyutlar için puan aralığı 1 ile 5 arasında ve ortalama değer 3 olduğundan tüm boyut ve alt boyutlardan alınan puanların ortalama değer

üzerinde olduğu görülmektedir. Bu bulgu ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının yüksek düzeye yakın olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarının olumlu olması, bu etkinliklerin çocuklara sağladığı faydaların ebeveynlerin farkında olduğu ve buna yönelik tutum ve davranış sergiledikleri şeklinde açıklanabilir.

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ve görüşlerinin ele alındığı mevcut çalışmada; araştırmanın birinci alt problemi olarak çocukların bu etkinliklere katılımında ebeveyn cinsiyetinin etkisi incelenmiştir. Ölçeğin bütünü ve alt boyutlarında anne ve babaların ortalama puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (Tablo 10). Cinsiyet değişkeninin ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarında farklılık yaratmama nedenleri araştırmanın nitel bölümünde görüşme yapılarak sınırlık giderilmeye çalışılmıştır. Hem anne hem de babalar bu etkinliklerin çocuklarının kişilik gelişimi, akademik gelişim ve fiziksel gelişimini sağladığı; madde, alkol ve sigara kullanımını önleyen güvenilir bir ortam sunduğunu ifade etmiştir. Literatürde bu etkinliklerin ergenler üzerindeki etkisini ele alan ve benzer bulgulara sahip çalışmalar mevcuttur (Darling, vd., 2005; Eccles ve Barber, 1999; Fredricks ve Eccles, 2008). Özellikle planlı ve programlı yapılandırılmış etkinlikler olması nedeni ile ebeveynlerin okul sonrasında çocuklarının ne yaptıkları ve nasıl zaman geçirdikleri konusunda düşük kaygı yaşadıkları görülmektedir (Franklin, 2004). Özellikle çalışan ebeveynler çocuklarının ders dışı zamanlarını sınırlı oranda kontrol etme fırsatına sahip olduklarından (Shannon, 2006, s. 402), bu etkinliklerin çocuklarının okul sonrasını planlı ve programlı geçirmelerini sağladığına yönelik görüşlerde bulunmuştur. Bu nedenle bu etkinliklere katılımında hem anne hem de baba desteği ve teşvikinin önemli olduğu söylenebilir. Aile katılımı ve ders dışı sportif etkinliklere katılım arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar (Anderson vd., 2003; Case, 2007) ebeveyn cinsiyeti ayrımı yapmadan her ikisinin desteğinin çocukların bu etkinliklere katılımı ve devamlılığı üzerinde önemli unsur olduğunu göstermiştir. Brown, Frankel ve Fennell (1989)'in 13-19 yaş gurubu öğrencilerin, ders dışı sportif etkinliklere katılımında anne ve babanın etkisini ele aldıkları çalışmada, anne ve babaların bu etkinliklere yönelik olumlu tutuma sahip oldukları ve çocukların sportif etkinliklere katılımı konusunda algılanan aile desteğinin önemli olduğu belirtilmiştir.

Yaş değişkenine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeğinin geneli ve alt boyutları incelendiğinde, ölçeğin geneli ve alt boyutlarında yaş grupları arasında

istatistiksel açıdan anlamlı fark tespit edilmemiştir (Tablo 11). Yaş değişkeni ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları üzerinde bir farklılık yaratmamaktadır. Bu durum araştırmanın nitel bölümünde de ortaya konulmuştur. Farklı yaş aralığında olan ebeveynlerden elde edilen bulgular, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu bakış açısına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ders dışı sportif etkinlikler her yaş seviyesinden ebeveyn tarafından çocuklarının gelişimi açısından önemli görülmekte ve çocuklarını bu etkinliklere katılım konusunda desteklemektedir. Çocukların bu etkinliklere katılımında her ebeveynin desteği ve teşvikinin önemine vurgu yapan çalışmalar mevcuttur. Anderson vd., (2003)'nin çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımı, aile desteği ve baskısı konulu çalışmada da hangi yaş seviyesinde olursa olsun ebeveyn desteğinin çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımında olumlu katkı sağladığı; ebeveyn baskısının ise çocukların bu etkinliklere katılımında olumsuz sonuçlara sebebiyet verdiğini ortaya koymuştur.

Ebeveynlerin ders dışı etkinliklere yönelik tutumları ile öğrenim durumu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları; bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (Tablo 12). Çalışmada, ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları, sahip oldukları öğrenim durumuna göre farklılık göstermiştir. Bu durum ebeveynlerin öğrenim durumu arttıkça, ders dışı sportif etkinliklere çocuklarının katılımına yönelik daha olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Ebeveyn tutumlarının olumlu olması, onları bu etkinliklere katılıma teşvik edebilmektedir. Bu noktada aile katılımının önemli olduğu söylenebilir. Fantuzzo, Tighe ve Childs (2000)'ın "Erken çocukluk eğitiminde aile katılımının çok yönlü değerlendirilmesi" konulu çalışmada, ebeveynlerin öğrenim durumu ile aile katılımı arasında pozitif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Anderson vd., (2003)'nin "Çocukların ders dışı aktivitelere katılımı, aile desteği, aile baskısı ve aile katılımının önemini" içeren çalışma; anne öğrenim durumu çocukların ders dışı etkinliklere katılımında önemli bir belirleyici olduğunu kaydetmiştir. Sarı (2012)'nin lise öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımını ele aldığı çalışmada, ebeveynlerin öğrenim durumunun çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere yönlendirmede önemli bir unsur olduğu sonucuna ulaşmıştır. Anne öğrenim durumu açısından, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin puanları annesi okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu olan annelerin puanından farklılık göstermektedir. Baba öğrenim durumu açısından ise babası üniversite mezunu olan öğrencilerin puanları babası okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu olan babalardan anlamlı farklılık göstermiştir. Mevcut

çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğrenim durumu üniversite ve lise olan ebeveynlerin tutumları, öğrenim durumu ilkököl ve ortaoköl olan ebeveyn tutumlarından daha olumludur. Genel olarak ebeveyn öğrenim durumu arttıkça öğrencilerin bu etkinliklere katılım ortalamaları da yükselmektedir. Öğrenim durumu yükseldikçe, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinlikler konusunda daha bilinçli oldukları tespit edilmiştir. Sportif etkinliğe yönelik bilinç ve farkındalık düzeyi ile ebeveyn öğrenim durumu arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Fantuzzo vd., (2000) öğrenim durumu yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının okul tabanlı etkinliklere daha fazla katılım sağladıkları ve çocuklarının okulunda daha fazla zaman harcadıkları bulgusunu elde etmiştir. Bu durum çocukların okula aidiyet duygusu kazanmalarında, psikolojik olarak özgüven sağlamalarında ve sosyal ilişkilerinde başarılı olmalarında etkili olduğu söylenebilir. Case (2007) ilkököl öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının iyi oluş ve akademik başarı ile ilişkisini incelediği bir diğer çalışmada; ebeveyn öğrenim durumu ve ders dışı etkinliklere katılım arasında anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiştir. Anne ve baba öğrenim durumu arttıkça çocukların haftalık ders dışı etkinliklere katılım miktarının da arttığı tespit edilmiştir. Ebeveyn öğrenim durumu yükseldikçe, çocuğun yaşamında etkinliğin potansiyel faydalarına yönelik bilgi seviyesinde de artış olabildiği görölmüştür. Ayrıca bu ebeveynlerin okuldan arta kalan zamanlarda çocuklarını bu etkinliklere katılım için de daha fazla destekledikleri de söylenebilir. Bu bulgular, Masia vd. (2013)'nin okul çağındaki çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveynlerin ilgisi ve tutumlarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada elde edilen bulguyla paralellik göstermektedir. Çalışmada, öğrenim durumu yüksek olan ebeveynler çocuklarını bu etkinliklere katılım sağlamak için teşvik ettikleri, hatta çocukları ile birlikte bu etkinliklere katılım sağladıklarını ortaya koymuştur. Bu bulgular ışığında, ebeveynlerin öğrenim durumu ile onların farkındalıkları arasında olumlu yönde ilişki olduğu söylenebilir. Mevcut çalışmanın nitel bölümünde ilkököl ve ortaoköl mezunu olan ebeveynler etkinliklerin amacının ne olduğunu bilmedikleri ve çocuklarına neler sağlayabilecekleri konusunda fikir sahibi olmadıkları için bu etkinliklere gereken ilgiyi gösteremedikleri tespit edilmiştir. Oysaki bu etkinlikler yapılandırılmış etkinlikler olduğundan çocukların ders dışı zamanının yapılandırılmasında önemli yere sahiptir. Örneğin Bartko ve Eccles (2003) televizyon izleme ve bilgisayarda zaman geçirme gibi hareketsiz bir yaşam biçimi olarak tanımlanan yapılandırılmamış etkinliklerin, genel olarak çocuk ve ergenler üzerinde problemlere sebep olabildiğini ortaya koymuştur. Gürkan ve Ballı'nın (2014) "Ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımlarıyla ilgili görüş ve beklentileri" konulu

çalışma; ebeveynler çocuklarının en çok televizyon izlemek, müzik dinlemek, bilgisayar ve internette zaman geçirmek gibi pasif etkinlikleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Aynı çalışmada ebeveynler çocuklarının tercih ettikleri pasif etkinliklerin yerine aktif katılım sağlayabilecekleri sportif etkinliklere katılım sağlamalarını istediklerini belirtmiştir. Bir diğer çalışmada; Larson, Richards, Simps ve Dworkin (2001) Amerika'daki lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin okul süresi boyunca; aileleri ile sınırlı zaman geçirdikleri, televizyon izleme, internette zaman geçirme, bilgisayar ve video oyunları gibi durağan aktivitelerle daha fazla meşgul olduklarını ortaya koymuştur. Mevcut çalışmamızda öğrenim durumu düşük olan ebeveynlerin çocuklarının okuldan arta kalan zamanlarını nasıl daha nitelikli değerlendirecekleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarından, çocuklarının zararlı alışkanlık ve kötü arkadaş çevresi edinme korkusuna sahip oldukları çalışmanın nitel bölümünde elde edilmiştir. Okur-yazar olmayan ebeveyn bu korkusunun nedenini çocuğu ile yaşadığı kültürel farklılık ve tarihsel zaman olarak ifade etmiştir. Bazı ebeveynler, çocuğunun bilgisayar başında ne yaptığını bilmediğini bilgisayarda nasıl tehlikeler ile karşı karşıya kalabileceği konusunda bilgisinin olmadığını ve bu zararlı alışkanlığın önüne nasıl geçeceği konusunda çaresizlik yaşadıklarını belirtmişlerdir. Burada ebeveyn ile çocuk arasındaki dönemsel farklılık ortaya çıkmakta, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri takip etme yeterliğine sahip olmayan ebeveyn, çocuğunun karşı karşıya kalabileceği zararlı ve kötü alışkanlıklara yönelik tedbir alabilme noktasında yetersizlik yaşamaktadır. Bu gibi olumsuzlukların farkında olan ve bu etkinliklerin çocuklara sağlayacağı faydaları bilen öğrenim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin bu etkinliklere yönelik olumlu tutum göstermelerinin olağan olduğu söylenebilir. Fantuzzo vd. (2000) öğrenim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin okul sisteminden kaynaklanan problemlerle başa çıkmada, hem daha rahat hem de becerikli olduğuna yönelik bulgular ortaya koymuştur. Ayrıca bu ebeveynlerin çocuklarının sorumlulukları ve ödevleri ile daha yakından ilgilendiklerini tespit etmiştir.

Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının mesleki durumlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini içeren bir diğer alt probleme yönelik analiz sonuçları; bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 13). Ebeveynlerin sahip oldukları öğrenim durumu ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarının yanı sıra sahip oldukları meslek ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanları arasında da anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre; mesleği memur olan annelerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları mesleği

ev hanımı olan annelerden, mesleği memur olan babaların mesleği işçi olanlardan daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrenim durumu değişkeninde olduğu gibi ebeveynlerin mesleklerinin de çocukların bu etkinliklere katılımında önemli bir kriter olduğu göstermektedir. Meslek ve öğrenim seviyesinin paralellik taşıdığı düşünüldüğünde, mevcut çalışmada ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile öğrenim seviyesi arasında öğrenim seviyesi yüksek olanlar lehine elde edilen ilişki, mesleği memur olan ebeveynlerin lehine de olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, Anderson vd. (2003)'nin çocukların ders dışı etkinlikleri, aile desteği ve baskısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışma ile paralellik taşımaktadır. Özellikle anne öğrenim durumunun çocukların bu etkinliklere katılım seviyesi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Altschul (2011) sosyo-ekonomik statü değişkenine de çalışmasında yer vermiş, aile gelir durumu ve öğrenim durumunun ayrı ayrı öğrenci motivasyonuna katkı sağlayabileceğini ileri sürmüştür. Ebeveynlerin öğrenim durumu, mesleği ve sosyo-ekonomik koşullarının bir bütünü oluşturduğu dikkate alındığında, mevcut çalışmada öğrenim durumu, meslek ile ders dışı sportif etkinlikler arasındaki anlamlı ilişkinin ebeveynlerin sahip oldukları sosyo-ekonomik koşullar ile de benzerlik taşıyabileceği söylenebilir.

Aile gelir durumuna göre ders dışı sportif etkinliklere katılıma yönelik ebeveyn tutum puanları ölçeğin geneli ve alt boyutlarında istatistikî açıdan anlamlı bir farklılık göstermiştir (Tablo 14). Bu farklılığın hangi gelir seviyesine göre anlamlılık gösterdiğini tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları; bu farklılığın yüksek gelir seviyesine sahip olan ebeveynlerin lehine anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Aile gelir seviyesi 2001-2500 TL, 2501-3000 TL ve 3001 TL ve üzeri olan ebeveynlerin bu etkinliklere yönelik tutum puanları gelir seviyesi 0-1200 TL olan ebeveynlerden daha yüksektir. Aile gelir düzeyi arttıkça ebeveynlerin çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere katılmalarına yönelik tutumları da artmaktadır. Kotan vd., (2009)'ın ilköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve ailenin etkisini incelediği çalışmada benzer bulguya rastlanılmıştır. Çalışmada aile gelir düzeyi arttıkça çocuğu spor okullarına gönderme oranının arttığı elde edilmiştir. Brockman, Jago, Fox, Thompson, Cartwright ve Page (2009), 10-11 yaşlarındaki çocukların fiziksel aktiviteye katılımlarında aile ve sosyo-ekonomik faktörlerin etkisini inceledikleri çalışmada; yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip olan ebeveynlerin tamamının çocuklarını daha çok aktivitelere teşvik ettiklerini tespit etmiştir. Düşük ve orta gelir düzeyine sahip olan ebeveynlerin ise çocuklarını sözel değişikliklerle sınırlı oranda destekledikleri belirlenmiştir. Bu bulgular dikkate alındığında,

çocukların sportif etkinliklere katılımında ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik koşullar ve onların tutumlarının etkili olduğu söylenebilir. Özellikle çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımı gözden geçirildiğinde, ekonomik kaynakların çocukların katılım fırsatlarını etkilediği görülmüştür (Anderson vd., 2003). Sarı (2012)'nın lise öğrencilerinin okullarda düzenlenen ders dışı etkinliklere katılımını incelediği araştırmada; ailesi alt gelir düzeyinde olan öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımının diğer öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Huebner ve Mancini (2003) gençlerin okul dışındaki zamanlarının yapılandırması konulu çalışmada; ders dışı etkinliklere katılım ve sosyo-ekonomik statü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynin öğrenim ve mesleki durumun onlara sağladığı ekonomik gelir, çocukların bu tür etkinliklere katılımında önemli rol oynamaktadır. Anderson vd., (2013) aile ve okulların sahip olduğu sosyo-ekonomik düzeyin, aile katılımı ve ders dışı etkinliklere katılım miktarı arasındaki ilişkiyi tespit etmede kontrol altına alınması gereken önemli bir değişken olduğunu ifade etmiştir. Ders dışı etkinliğin türü üzerinde de sosyo-ekonomik durumun etkisi vardır. Shumow ve Miller (2001) yapılandırılmış ders dışı sportif etkinliklere katılım sağlayan öğrencilerin sosyo-ekonomik seviye olarak yüksek gelir düzeyine sahip olduklarını tespit etmiştir. Bunun nedeni olarak, orta ve yüksek seviyede gelire sahip olan çocuklar ile karşılaştırıldığında, düşük gelir seviyeye sahip çocukların yaşadığı çevre ve okuduğu okullardaki kaynakların sınırlı olmasının onların bu etkinliklerden faydalanmaları önünde engel olarak görülmektedir (Powell, Peet ve Peet, 2002; Posner ve Vandell, 1994). Ayrıca Blomfiel ve Barber (2011)'ın Avusturalyalı gençler üzerinde yaptıkları çalışmada, ders dışı etkinliklerin ergenlerin benlik algısına sağladığı gelişimsel deneyimleri inceledikleri çalışmada; okulun bulunmuş olduğu sosyo-ekonomik statünün çocukların ders dışı etkinliklerden faydalanmalarını belirleyen önemli bir kriter olduğunu tespit etmiştir. Çalışmada; düşük sosyo-ekonomik seviyeye sahip okullarda okuyan öğrencilerin ders dışı etkinliklerden faydalanma olanağının yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip olan okullardan daha az olduğu sonucu elde edilmiştir. Blomfield ve Barber (2011) ve Twenge ve Campell (2002)'nin çalışmalarında da benzer bulgu elde edilmiştir. Ders dışı etkinliklere katılım üzerinde okulların sahip olduğu sosyo-ekonomik koşulların önemli olduğu belirlenmiştir. Bu etkinliklerin etkili olarak yapılabileceği koşullara sahip okullarda okuyan ergenlerin benlik algısı, özsaygı ve akademik benlik algısı ekonomik olarak etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli yeterliğe sahip olmayan okullarda okuyan ergenlerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ekonomik olarak dezavantajlı okullarda okuyan ergenlere eşit fırsat sağlanması gerekmektedir. Hem aile

kaynaklarının hem de okulun olanaklarının yetersizliği ergenlerin bu etkinliklere katılım sağlama ve sŸrdŸrebilme açısından sınırlılık oluşturabilmektedir. Bu etkinliklere katılım belirli aile kaynakları (ulaşım, Ÿcret vb.) gerektirmektedir (Fletcher vd., 2003). Bu kaynakların temini için yeterli gelir sağlayamayan ebeveynler çocuklarını bu etkinliklere sınırlı oranda katılıma teşvik etmektedir. Yapılandırılmış etkinlikler okuldan arta kalan zamanlarda denetim sağlama fırsatı sunması çocukların ktŸ alışkanlık kazanmasını engellediğine yönelik araştırma sonuçları mevcuttur. Yapılandırılmamış etkinliklere katılım ise tam olarak ergenlerin ktŸ alışkanlıklardan uzak kalmasını sağladığı da söylenemez. Bu etkinlikler denetim içermemesi, ergenlerin okuldan arta kalan zamanı geçirdikleri mekân ve kişilerin değişiklik göstermesinden kaynaklandığı söylenebilir. Fauth, Roth ve Brooks-Gunn (2007) sportif etkinliklere katılan ve dŸřŸk sosyo-ekonomik statŸye sahip öğrencilerin madde kullanımının ve suç oranının yŸksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sosyo-ekonomik seviye dikkate alındığında; dŸřŸk sosyo-ekonomik dŸzeyeye sahip olan ailelerdeki ergenlerin okuldan arta kalan zamanlarda daha fazla tehlikelere açık olduğu söylenebilir. Çocuklar, içinde bulundukları gelişim dönemlerinin verdiği bir takım olumsuzluklara (ktŸ arkadaş çevresi, madde kullanımı, sigara ve alkol kullanımı, okula karşı olumsuz tutum vb.) daha kolay maruz kalmaktadır. Marsh ve Kleitman (2002) okul takım sporlarına katılım; dŸřŸk sosyo-ekonomik statŸye sahip olan ergenlerin akranlarıyla daha olumlu ilişkilere sahip olacağı bulgusuna ulaşmıştır. Ergenliğin başlarında olumlu akran grubuna katılım gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek risk faktörlerine daha çok maruz kalan dŸřŸk sosyo-ekonomik gelir dŸzeyine sahip gençler için özellikle bu etkinliklere katılımın önemli olduğu söylenebilir. Mevcut çalışmanın nitel verilerinden benzer bulgular elde edilmiştir. Çocukları bu etkinliklere katılmayan ve dŸřŸk gelir seviyesine sahip olan ebeveynler çocuklarını olumsuz arkadaş çevresinden ve ktŸ alışkanlıklardan uzak tutma konusunda problem yaşadıklarını ifade etmiştir.

Ebeveynlerin ders dışı etkinliklere yönelik tutumları ile sahip oldukları ocuk sayısı arasındaki ilişki durumuna yönelik yapılan analiz sonuçları; bu iki değişken arasında negatif yönde dŸřŸk dŸzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (Tablo 15). ocuk sayısı az olan ebeveynlerin çocuklarının kişilik gelişimi, akademik algı ve sosyal destek boyutunda yer alan maddelerden elde ettikleri tutum puanlarının daha yŸksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anderson, Hughes ve Fuemmeler (2009) fiziksel aktivitenin yoğunluğu ve sıklığına yönelik ebeveyn-ocuk tutumunu ele aldıkları çalışmada; çocukların spora katılımında ebeveynlerin sahip olduğu ocuk sayısının rolŸ olduğu tespit

edilmiştir. Bu bulgu dikkate alındığında, ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarında azalma olduğu söylenebilir. Araştırmanın nitel bölümünde elde edilen bulgular da bu görüşü destekler niteliktedir. Çocuk sayısı az olan ebeveynlerin çocuklarının nitelikli ve entelektüel bireyler olarak yetiştirebilmeleri için onların gelişiminde önemli olan ders dışı etkinliklere katılım konusunda olumlu bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Çocuklarını sadece sportif etkinliklere değil; aynı zamanda sanatsal, akademik ve performans kulüplerine de yönlendirerek gelişimlerini destek oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca bu desteğin nedenleri arasında ebeveynlerin sahip oldukları öğrenim durumu ve sosyo ekonomik statünün de etkisi olduğu ileri sürülebilir. Bu etkinlikler zaman ve maliyet gerektirdiğinden, ebeveynlere maddi manevi yükümlülük getirmektedir. Bu nedenle çocuk sayısı arttıkça çocuklarına yapabilecekleri yatırımda da sınırlılıklar meydana geldiği söylenebilir. Fakat ebeveynlerin sahip olduğu spor geçmişi ve aile yapısının da ders dışı etkinliklere bakış açısını etkilemektedir. Tek çocuğa sahip olan ebeveyn görüşleri bunu destekler niteliktedir. Sahip olduğu spor geçmişi çocuğunu bu etkinliklere yönlendirmede etkili olduğunu belirten ebeveyn, anne baba yaşanmışlıklarının çocukların da ders dışı etkinlik tercihlerinde belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcının da ifade ettiği gibi ebeveynlerin sahip olduğu spor geçmişi, sahip olduğu şartlar ve aile yapısının çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmede etkilidir. Bu nedenle çocukların bu etkinliklere katılım sağlaması için ebeveynlerin de bu etkinliklere katılımının sağlanması faydalı olabilir. Çocuk böylece aile desteğini hissedip, hem akademik hem de spor hayatında başarı elde edebilir. Çocuğun başarı ve başarısızlık durumu toplum tarafından ebeveynlerin davranışları ile ilişkilendirilmektedir. Çocuklar sporda başarı sağladıklarında, insanlar bu başarının arkasında destek unsurunun aile faktörü olduğuna inanmaktadır. Örneğin ünlü golfçü Tiger Woods turnuvalarda başarı göstermeye başladığında, herkes Tiger'ın babası olan Earl Woods'u iyi ve akıllı bir ebeveyn olarak tanımlamış ve başarının arkasındaki temel destek olarak nitelendirmiştir. Aynı durum Serena ve Venüs Williams kardeşlerin babası olan Richard Williams örneğinde de görülmektedir (Coakley, 2003).

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları ve spor yapma durumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonuçları; bu iki değişken arasında anlamlı ilişki olduğunu ve bu ilişkinin spor yapan ebeveynlerin lehine olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 16). Spor yaptığını ifade eden ebeveynlerin tutum puanları ölçeğin geneli ve alt boyutları için spor yapmayan ebeveynlerin tutum puanlarından daha yüksek

olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin spor geçmişine sahip olmaları ve spor yapmaları bu etkinliklere olumlu bakış açısı kazanmalarını sağlamaktadır. Araştırmanın nitel bölümünde katılımcı görüşleri bu bulguyu desteklemektedir. Ebeveynlerin bu etkinliklerin çocuklarına sağlayabileceği faydaların farkında oldukları söylenebilir. Kendilerinin de yaparak yaşayarak deneyim elde etme fırsatına sahip olmaları; sporun sosyal, fiziksel, psikolojik gelişimi desteklemesi konusunda spor yapan ebeveynlerin bilgileri, çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımını teşvik eden önemli faktör olarak belirtilmiştir. Özellikle bu etkinliklere aile katılımının olması, çocuklarının başarısı ve kişilik gelişimi üzerine olumlu yansımaları mevcuttur. Aile, desteğini çocuğuna hissettirmek için bu etkinliklere olan katılımlarını yakından takip ettiklerini, ayrıca onlar üzerinde denetim sağladıkları tespit edilmiştir. Burada aile katılımının etkisi görülmektedir. Yurt dışında yapılan ders dışı etkinliklerde (Anderson vd. 2003; Barnett, 2008; Hoyle ve Leff, 1997; Leff ve Hoyle, 1995) aile katılımının önemine vurgu yapılmakta iken, yurt içinde yapılan çalışmalarda aile katılımı ile ders dışı sportif etkinlikler birlikte ele alınmamıştır. Bu nedenle ailelerin bu etkinlikler hakkında yeterli bilgi seviyesi olmadığı söylenebilir. Mevcut çalışmada; aktif olarak spor yapan ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklere göndermeye yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Çocuklarını bu etkinliklere göndermek için ebeveynler kendi aralarında ya da bu etkinliklere devam eden diğer çocukların ebeveynleri ile uzlaşarak, uzak mesafede olan antrenman alanına çocuklarını götürdükleri tespit edilmiştir. Kotan vd. (2009) ilköğretimde okuyan sporcu öğrencilerin bu etkinliklere katılımında aile etkisini incelediği çalışmada; ailede spor yapan en az birisinin % 61.3 oranında olduğunu ve “ailem beni devamlı spor yapmaya teşvik eder” sorusuna öğrencilerin % 62.8’i “her zaman” yanıtını verdiği tespit edilmiştir. Bu bulgu dikkate alındığında çocukların spora katılım sağlama ve devamlılığında ebeveyn desteğinin etkisi olduğu söylenebilir. Çocukların yaptıkları spor branşının seçiminde de ailenin etkisi vardır. Ebeveynlerin çocuklarını genel olarak kendilerinin eskiden yaptıkları spor branşına ya da onların sakatlık yaşamayacağı ve geleceği olan spor branşlarına yönlendirdiği araştırmanın nitel bölümünde elde edilmiştir.

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları ve onların spor ile ilgili haberleri takip etme durumu arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonuçları; bu iki değişken arasında anlamlı ilişki olduğunu ve bu ilişkinin spor haberlerini takip eden ebeveynlerin lehine olduğu yönündedir (Tablo 17). Spor yapmanın spora karşı olumlu tutum geliştirmede etkili olduğu, ilgili haber programlarını da izlemenin ebeveynlerin

sportif etkinliklere yönelik olumlu bakış açısı kazandırmada önemlidir. Ölçme aracının alt boyutlarından Akademik Algı haricinde diğer boyutlar ile ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanları arasında spor haberlerini takip edenler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bunun nedeni ebeveynlerin çocuklarının akademik başarılarına ilişkin yaşamış oldukları kaygı olarak yorumlanabilir. Spora yönelik olumlu tutuma sahip olmalarının sonucu olarak sporla ilgili haberleri takip etmeleri beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin okudukları sınıf seviyesi ve ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları; ölçeğin tamamı, kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında 9. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak ölçeğin akademik algı alt boyutunda anlamlı ilişki olmadığı bulgusu elde edilmiştir (Tablo 19). Mevcut çalışmada çocukların okuduğu sınıf seviyesi yükseldikçe, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarının azaldığı görülmüştür. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Ivaniushina ve Aleksandrov (2015)'un Rus öğrencilerinin ders dışı etkinliklerinin sosyalleşmeye etkisini inceledikleri çalışmada; öğrencilerin ders dışı etkinlik olarak en aktif katılım sağladıkları sınıf seviyesinin 5. ve 8. sınıf arasında olduğunu tespit etmiştir. Zamanla bu katılımın cimnastik, fitnes ve dans haricinde azaldığı, hem kız hem de erkek öğrenciler için 9. sınıfta belirgin bir şekilde düşüş yaşandığı bulgusu elde edilmiştir. Darling (2005)'in lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği ders dışı etkinliklere katılım ve ergen gelişimi konulu çalışmada; lisenin ilk yıllarında ders dışı etkinliklere katılımın son yıllarındaki katılım seviyesinden daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Aynı çalışma etkinlik türü açısından değerlendirildiğinde ise, üniversitenin ilk yıllarında sportif etkinliklere katılımın fazla olduğu, sınıf seviyesi yükseldikçe öğrencilerin kulüp, liderlik ve performans gruplarına eğilim gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sarı (2012)'nin ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımını incelediği çalışmada, 11. sınıf öğrencilerinin ders dışı etkinliklere daha az katılım sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaman (2011)'in 11. sınıf meslek lisesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada da benzer bulgu elde edilmiştir. Bunun nedeni ebeveynlerin çocuklarının geleceklerine ilişkin sahip olduğu akademik başarı endişesi olduğu söylenebilir. Reeves (2008)'in ders dışı etkinliklerin avantajlarını ele aldığı çalışmasında, ebeveynlerin çocuklarının akademik olmayan etkinliklerle zaman geçirmelerinden kaygı duyduklarını ortaya koymuştur. Yaman (2011)'in çalışmasında ders dışı etkinliğe katılan

öğrencilerin sosyal kulüplere katılımın kendilerine fayda sağlayacağı inancına sahip olmalarına rağmen, akademik başarının düşebileceği endişesi ile bu etkinliklere katılım sağlamadıkları bulgusu elde edilmiştir. Bu durum, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin üniversite giriş sınavlarına hazırlığa yoğunlaşmaları ile açıklanabilir. Ebeveynlerin çocuklarının geleceğine ilişkin yaşadıkları kaygı, onların bu etkinliklere yönelik tutumunu olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Halbu ki literatürdeki açıklamalar, ders dışı etkinliklere katılım ve akademik başarı arasında olumlu ilişki olduğu yönündedir (Darling, 2005; Eccles ve Barber, 1999; Fredrick ve Eccles, 2010; Pequero, 2011). Bu etkinliklere katılımın, ergenlerin okula olan tutumunu ve aidiyet duygusunu geliştirdiği, okula olumlu bağlılık kazandırdığı (Fredricks, 2012), akademik olarak gelişim sağladığını (Guerremont vd., 2014; Mahoney, 2000; Metsapelto ve Pulkkinen, 2012) ortaya koymuştur. Mevcut çalışmamız sınıf seviyesi yükseldikçe ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu ortaya koymuştur.

Ders dışı sportif etkinliğin akademik başarı üzerine olumlu ya da olumsuz sosyal etkisinin olup olmadığını anlama spor sosyolojisi alanındaki araştırmaların başlamasıyla yoğun bir şekilde tartışılmaktadır (Coakley, 2003). Ebeveynlerin çocukların akademik başarısına ilişkin algıları ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir (Tablo 20). Literatürde mevcut bulgu ile farklılık gösteren sonuçlar elde edilmiştir (Barron, vd., 2000; Broh, 2002; Eccles ve Barber 1999; Fejgin, 1994; Hauser ve Lueptow, 1978; Holland ve Andre, 1987; Mahoney ve Cairns, 1997; Marsh, 1993; Marsh ve Kleitman, 2002; McNeal, 1995; Otto, 1976). Literatürde akademik başarı ve ders dışı etkinliklere katılım arasındaki ilişkiyi ele alan birçok çalışma mevcut olduğundan, çalışmanın nitel bölümünde ders dışı sportif etkinliklerin çocukların akademik başarı üzerine etkisine yönelik ebeveynlerin bakış açıları incelenmiştir. Literatürde ebeveynlerin bu etkinliklere katılımın çocuklarının akademik başarısını engelleyeceğine yönelik kaygı duydukları bilgisine ulaşılmıştır. Mevcut çalışmanın nitel bölümünde de benzer bulgulara erişilmiştir. Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğun akademik başarısını geliştireceğine yönelik görüşlere yer veren ebeveynlerin yanı sıra; bu etkinliklerin çocuklarının akademik başarısını engelleyeceği kaygısını taşıyan ebeveynler de bulunmaktadır. Bu ebeveynler ders dışı sportif etkinliklerin çocuklarının akademik başarılarını etkilemeyecek şekilde düzenlenmesinin gerekliliğini belirtmiştir. Bazı ebeveynler bu etkinliklerin yaz döneminde yapılmasının daha faydalı olacağı görüşündedir. Ebeveynlerin akademik kaygı taşıdıkları

ve bu etkinliklerin dönem içerisinde değil de yaz aylarında yapılmasına yönelik görüşlere yer verilmiştir.

Araştırmanın bir diğer alt problemi olan ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum puanları ve çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılım durumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucu; çocukları ders dışı sportif etkinliklere katılan ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının daha anlamlı olduğunu göstermiştir. Ebeveynlerin etkinliklere yönelik sahip oldukları bakış açısı çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmede etkilidir. Olumlu bakış açısına sahip olan ebeveyn çocuğunu katılım konusunda desteklemektedir. Harris (1999)'in lise öğrencilerinin okullar arası sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveynlerin beklentileri konulu çalışmasında; “çocuğumun spora katılımından sorumlu olduğumu düşünüyorum” maddesine ebeveynlerin % 98.5'i tamamen katılıyorum cevabını verdiği; onların çocuklarına desteğini ölçen bir diğer madde olan “çocuğumun spora katılmak istediğinden daha fazla katılım sağlaması için onu desteklerim” ifadesine % 91.6'sı tamamen katılıyorum cevabını verdiği tespit edilmiştir. Bu bulgular ebeveynlerin bu etkinliklere katılım konusunda çocuklarını desteklediğini göstermektedir. Anderson vd., (2003) çocukların spor, sanat ya da kulüplere katılımı sevmelerini ebeveyn desteği ile pozitif yönde ilişkili, ebeveyn baskısıyla negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma, ebeveyn desteğinin çocukların sportif etkinlikleri sevmesinde olumlu katkı sağladığı ve ebeveynlerin akademik başarı ile ilgili kaygı seviyesini azalttığını göstermiştir. Ayrıca ebeveynlerin sağladığı destek çocukların spor, performans sanatları ve grup/kulüp etkinliklerini sevmeleri ile olumlu ilişkiye sahipken, kaygı düzeyi ile olumsuz yönde ilişkiye sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu destek çocukların ders dışı etkinliklere katılımında olumlu etkiye sahiptir. Dinç, Uluöz ve Sevimli (2010)'nin “Ailelerin çocuklarını spor ve fiziksel aktiviteye yönlendirmelerine ilişkin görüşleri” başlıklı çalışmada; ailelerin spora yönelik bakış açısını ölçen anket sorularından biri olan “Çocuğunuz spor yaparken aile bireyleri tarafından izlenmek istiyor mu?” maddesine onların % 91.3'ünün evet yanıtını verdiği belirlenmiştir. Aynı çalışmada çocuğun sportif etkinliğe katılımında aile etkisinin de önemli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgular: çocukların ders dışı etkinliklerdeki davranışsal deneyimlerinde ebeveynlerin önemli bir rol oynayabileceklerini göstermektedir. Mevcut çalışmada araştırmanın nitel bölümünden elde edilen bulgular da ebeveynlerin çocuklarını sportif etkinliklere katılımlarını desteklemeleri, çocukların olumlu nitelikler kazanmasını sağladığı, olumsuz bazı tehlikelerden (madde

kullanımı, sigara kullanma, kötü arkadaş çevresi) uzaklaştırdığını göstermiştir. Özellikle yapılandırılmış bir etkinlik olarak sportif etkinliklere katılan çocukların daha yüksek sportif ve akademik benlik algısına sahip olmanın yanı sıra okula aidiyet duygusu geliştirmekte ve okula yönelik olumlu tutum kazanmalarının (Ivaniushina ve Aleksandrov, 2015) farkındalığına sahip olan ebeveynler, çocuklarında bu kazanımların gelişmesi için bu etkinliklere çocukların katılımlarını desteklemektedir. Ebeveynler bu etkinliklere katıldıktan sonra çocuklarının kişilik gelişiminde önemli etkisi olduğuna yönelik görüşlere yer vermiştir. Psikolojik olarak içe dönük bir kişilikten dışa dönük bir kişilik yapısına sahip oldukları, özgüven sahibi oldukları, bir druba ait olma, kişilerarası etkileşim gibi sosyal gelişime sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler çocuklarının etkinliklere katılımı desteklemeye yönelik görüşleri ise bu etkinliklerin çocuklarının kişilik gelişimi, fiziksel gelişim, akademik gelişimi sağladığı ve onlara güvenilir ortam sunduğuna yöneliktir. Özellikle ebeveynler, bu etkinliklerin çocukların sosyal gelişiminde faydalı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ebeveynler etkinliklerin psikolojik gelişime de katkı sağladığını da ifade etmiştir. Eccles ve Barber (1999)'in çalışması sportif etkinliklerin çocuklara sağladığı kimlik kazanma, özsaygı ve benlik algısında olumlu gelişim gibi bulguları mevcut çalışmamızı destekler niteliktedir. Ders dışı etkinliklere çocukların katılımını desteklemede ebeveynlerden beklenen çocuklarının bu etkinliklere katılımına izin verilmesidir. Ebeveynlerin çocuğunun elde edeceği başarıda kendi payının büyük olduğu ve üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmenin gerekliliğine inandığı söylenebilir. Çocuğun sportif etkinliğe katılımının kaynağının tespiti ebeveyn desteğini de ortaya koyacaktır. Mevcut çalışmamızın hem nicel hem de nitel bölümünden elde edilen veriler ebeveynlerin çocuklarını bu etkinliklere katılım konusunda destekledikleri ortaya koymuştur. Nicel bölümde ebeveynlerin 714'ü çocuğunun bu etkinliklere katılımını desteklerken, 58 ebeveyn çocuğunu bu etkinliklere katılım için desteklememektedir. Desteklememe nedenlerine (N=6) ilişkin çalışmanın nitel bölümden elde edilen bulgular ebeveynlerin spor geçmişinin olmaması sonucunda sporun etkilerine yönelik farkındalık seviyesinin düşüklüğü, akademik başarının azalacağı kaygısı, koruyucu aile yapısına sahip olmadır. Bu bulgular dikkate alındığında; çocukların sportif etkinliklere katılımında ebeveynin spora yönelik bakış açısı ve spor geçmişinin olması, etkinliklerin çocuğun üzerindeki etkisine yönelik farkındalık seviyesi gibi etkenlerin belirleyici unsurlar olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar neticesinde aşağıdaki öneriler sunulabilir.

Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Bu etkinlikler ebeveynler tarafından öğrencilerin akademik başarıları önünde bir engel olarak algılandığından, Bu noktada etkinliklere katılım sağlamada belli bir akademik yeterliğe sahip olma ölçütü olarak getirilebilir. Ayrıca, bu etkinliklerde elde ettikleri başarının akademik başarı üzerinde etkisi olabilecek bir durum oluşturulabilir. Böylece ebeveynlerin bu etkinlikleri gereksiz olarak algılamalarının önüne geçilebilir.

Ebeveynlerin sıklıkla üzerinde durduğu durum tesislerin uzak olması ve iş hayatının yoğunluğu çocuklarını bu etkinliklere göndermelerinde sınırlayıcı unsurlar olduğudur. Bu nedenle okullarda bu etkinliklerin nitelikli olarak yürütülebileceği ortamlar oluşturulmalı, böylece öğrencilerin bu etkinliklere katılımı önündeki engeller en aza indirilmelidir.

Ders dışı etkinlikler farklı içeriğe sahiptir. Bunlar: sanatsal ve sosyal etkinlikler, akademik kulüpler vb. ders dışı etkinlik türlerinden sportif etkinlik öğrenciler arasında en çok tercih edilen türdür. Mevcut çalışmada da çocukların sportif etkinliklere daha fazla katılım sağladığı, ebeveynlerin ise çocuklarını diğer kültürel içerikli etkinliklerin yanı sıra fiziksel olarak hareket edebilecekleri ve psikolojik olarak rahatlayacakları sportif etkinliklere yönlendirdiği görülmüştür. Gelecekte bu etkinliklerin ergen gelişimi üzerindeki etkilerini birlikte ele alındığı çalışmalar tasarlanabilir.

Araştırmadaki Sınırlılıklara Yönelik Öneriler

Mevcut çalışmada çocukların akademik başarıları sadece ailelerin algılarına göre tespit edilmiştir. Bu yönüyle akademik başarı ile ders dışı sportif etkinlikler arasındaki ilişkinin düzeyi tespit edilememiştir. Yapılacak sonraki çalışmalar boylamsal olarak tasarlanabilir, ayrıca aile katılımı ile okul başarı ve ders dışı sportif etkinlikler arasındaki ilişki incelenebilir.

Ebeveynlerin spora yönelik tutumları çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmede önemli kriter olduğu mevcut çalışmada belirlenmiştir. Bazı ebeveynler çocuklarını bu etkinliğe yönlendirmeye özen gösterdiklerini fakat onların etkinliklere katılım konusunda kayıtsız kaldıklarını belirttikleri bulgusu elde edilmiştir. Yapılacak çalışmalarda ebeveyn ve çocukların bu etkinliklere yönelik görüşleri birlikte ele alınarak, çocukların bu kayıtsızlığının kaynağı tespit edilebilir.

Ders dışı sportif etkinliklerin nitelikli olarak sürdürülebilmesi okulun sahip olduğu olanaklarla mümkündür. Bu noktada ise okul müdürleri ve yöneticilerin kaynak temininde etkili olabilmeleri gerekir. Onların bu etkinliklere bakış açısı kaynak sağlama noktasında önem taşımaktadır. Bu nedenle başka bir çalışmada okul müdürleri ve beden eğitimi ğretmenlerinin de bu etkinliklere yönelik bakış açıları tespit edilebilir.

Mevcut alışma nicel ve nitel veri toplama sürecini içeren karma yaklaşımla desenlenmiştir. Bu alışma kesitsel bir çalışma olup, ders dışı sportif etkinliklerin öğrencilerin gelişim üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla boylamsal olarak gereekleştirilebilir

Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik seviye ve ailelerin sahip olduğu gelir durumunun bu etkinliklere katılımda önemli faktörler olduğu mevcut çalışmada tespit edilmiştir. Bu bağımsız değişkenler kontrol altına alınarak farklı örnekleme üzerinde deneysel bir çalışma tasarlanabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, Z. (2012). *İlköğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere katılımmotivasyonlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Adachi-Mejia, A. M., Gibson Chambers, J. J., Li, Z., & Sargent, J. D. (2014). The relative roles of types of extracurricular activity on smoking and drinking initiation among tweens. *Academic Pediatrics*, 14(3), 271-278.
- Akalan, O.(2009). *İlköğretim kurumlarındaki okul takımlarında yer alan SBS ve OKS'deki başarılarının araştırılması (Kütahya İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Akgül, S., Göral, M., Demirel, M., & Üstün, Ü.D. (2012). İlköğretim öğrencilerinin okul içi ve okullar arası sportif etkinliklere katılma nedenlerinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(32), 13-22.
- Akın, F., Şimşek, O., & Erdem, T. (2007). *Türkiye'de eğitim sorunu: Toplumsal aktörlerine göre eğitim sorunlarına bakış*. Ankara: Türk Eğitim Sen.
- Alpar, R. (2012). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlilik- güvenirlilik*. Ankara: Detay.
- Al-Ansari, A., Al-Harbi, F., Abdelaziz, W., AbdelSalam, M., M. El Tantowi, M., & Elrefae, I. (2016). Factors affecting student participation in extracurricular activities: A comparison between two middle eastern dental schools. *The Saudi Dental Journal*, 8(1), 36-43.
- Altschul, I. (2011). Parental involvement and the academic achievement of Mexican American Youths: What kinds of involvement in youths' education matter most? *Social Work Research*, 35(3), 159-170.

- Amman, M.T. (2000). “*Spor sosyolojisinde seçme konular*” *Sporda sosyal bilimler*. H.C. İkizler (Ed.), Bursa: Alfa.
- Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94(4), 795-809.
- Anderson, C.B., Hughes, S.O., & Fuemmeler, B.F. (2009). Parent-child attitude congruence on type and intensity of physical activity: Testing multiple mediators of sedentary behavior in older children. *Health Psychol.* 28(4), 428-38.
- Anderson, J. C., Funk, J. B., Elliott, R., & Smith, P. H. (2003). Parental support an pressure and children’s extracurricular activities: Relationships with amount of involvement and affective experience of participation. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 24(2), 241-257.
- Aslan, M. F., & Başaran, Z. (2002, Ekim). *Kocaeli bölgesi ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin spora yönelmelerinde ailenin, beden eğitimi öğretmeni ve çevrenin etkileri*. 7. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi’nde sunulmuş bildiri, Antalya.
- Atılğan, H., Kan, A., & Doğan, N. (2011). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Anı.
- Aybek, A. (2007). *Öğrencilerin beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere yönelik tutumlarında beden eğitimi öğretmenlerinin rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A.
- Balsano, A.B. (2005). Youth civic engagement in the United States: Understanding and addressing the impact of social impediments on positive youth and community development. *Applied Developmental Science*, 9(4), 188-201.
- Balyer, A., & Gündüz, Y. (2012). Effects of structured extracurricular facilities of students’ academic and social development. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 4-20.
- Baumrind, D. (1991). The Influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Adolescence*, 11(1), 56-95.

- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Barber, B. L., Stone, M. R., & Eccles, J. S. (2010). Protect, prepare, support, and engage. Handbook of research on schools, schooling, and human development.
- Barber, B. L., Eccles, J. S., & Stone, M.R. (2001). Whatever happened to the jock, the brain, and the princess? Young adult pathways linked to adolescent activity involvement and social identity. *Journal of Adolescent Research*, 16(5), 429-455.
- Barham, K. P. (2014). *An Analysis of the academic achievement and athletic participation in selected Georgia High Schools* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/sayfasından erişilmiştir>.
- Barnett, L. A. (2008). Predicting youth participation in extracurricular recreational activities: Relationships with individual, parent, and family characteristics. *Journal of Park and Recreation Administration*, 26(2), 28-60.
- Barron, J. M., Ewing, B. T., & Waddell, G. R. (2000). The effects of high school athletic participation on education and labor market outcomes. *Review of Economics and Statistics*, 82(3), 409-421.
- Bartko, W. T., & Eccles, J. S. (2003). Adolescent participation in structured and unstructured activities: A person-oriented analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(4), 233-241.
- Baysal, A. C. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul: Yalkın.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda Ders Dışı Etkinlikler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Blomfield, C. J., & Barber, B. L. (2011). Developmental experiences during extracurricular activities and Australian adolescents' self-concept: Particularly important for youth from disadvantaged schools. *Journal of youth and adolescence*, 40(5), 582-594.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2003). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods* (4th ed.), New York: Pearson Education.
- Bohner, G., & Wanke, M. (2002). *Attitudes and attitude change* (Social Psychology: A Modular Course). (First Edt.).

- Boatwright, T. (2009). *Comparison of grade point averages and dropout rates of students who participate in extracurricular activities and students who do not participate*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/sayfasından erişilmiştir>.
- Breton, M. (2014). *Perspectives of international baccalaureate diploma program students who participated in extracurricular and sports programs*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/sayfasından erişilmiştir>.
- Brockman, R., Jago, R., Fox, K. R., Thompson, J. L., Cartwright, K., & Page, A. S. (2009). Get off the sofa and go and play": family and socioeconomic influences on the physical activity of 10-11 year old children. *BMC Public Health*, 21(9), 253. doi: 10.1186/1471 2458-9-253.
- Broh, B. A. (2002). Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why? *Sociology of Education*, 75(1), 69-91.
- Brott, P. E., & Myers, J. E. (2002). *Development of professional school counselor identity a grounded theory*. In S. B. Merriam (Ed), *Qualitative research in practice examples for discussion and analysis* (pp. 145-160), San Francisco: Jossey-Bass A Wiley.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: Guilford.
- Brown, B. A., Frankel, B. G., & Fennell, M. P. (1989). Hugs or shrugs: Parental and peer influence on continuity of involvement in sport by female adolescents. *Sex Roles*, 20(7-8), 397-412.
- Busseri, M., Rose-Krasnor, L., Wiloughby, T., & Chalmers, H. (2006). A longitudinal examination of breadth and intensity of youth activity involvement and successful development. *Developmental Psychology*, 42(6), 1313–1326.
- Callahan, R., & Long, V., (2001). Socialization and alienation: Perspectives on schooling. *The Clearinghouse*, 56(9), 418-420.
- Camadan, F., & Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.

- Canatan, K ve Yıldırım, E. (2009). *Aile Sosyolojisi*. (Genişletilmiş İkinci Baskı). İstanbul: Açılım.
- Carter, E., Swedeen, B., Moss, C., & Pesko, M. (2010). “What are you doing after school?” Promoting extracurricular involvement for transition-age youth with disabilities. *Intervention in School and Clinic*, 43(5), 275–283.
- Case, E. (2007). *Extracurricular activity participation in elementary school children: Links to well-being and academic achievement* (Master’s thesis). Retrieved from <http://dc.msvu.ca:8080/xmlui/handle/10587/289> sayfasından erişilmiştir.
- Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2004). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 591, 98-124.
- Chepyator Thomson, J. R., & Hsu, S. H. (2013). *Global perspectives on physical education and after-school sport programs*. United Kingdom.
- Cleland, V., Venn, A., Fryer, J., Dwyer, T., & Blizzard, L. (2005). Parental exercise is associated with Australian children’s extracurricular sports participation and cardiorespiratory fitness: A cross-sectional study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2(3), 1-9.
- Coakley, J. (2006). The Good Father: Parental expectations and youth sports. *Leisure Studies*, 25(2),153-163.
- Coakley, J. (2003). *Sports in society* (Issues and Controversies). (Eighth Edition). Singapore.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007) *Research methods in education* (The fifth Edition) New York: Routledge. www.stiba-alang.ac.id/uploadbank.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Cohen, C. (2005). *Influence of parental beliefs on attitudes and exercise levels in middle school children*. The Florida State University. Collage of Human Science.
- Covay, E., & Carbonaro, W. (2010). After the bell participation in extracurricular activities, classroom behavior, and academic achievement. *Sociology of Education*, 83(1), 20-45.

- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni: Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten kitap.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2007). *Designing conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (Third Edt.). California: Sage.
- Çakmak, M., Kayabaşı, Y., & Ercan, L. (2008). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi stratejilerine yönelik görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (35), 53-64.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Pegem A.
- Çılğın, Ö. (2007). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören öğrenciler ile velilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere yaklaşımları* (Hakkari İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hakkari.
- Daley, A. J., & Leahy, J. (2003). Self-perceptions and participation in extra-curricular physical activities. *Physical Educator*, 60(2), 13.
- Darling, N., Caldwell, L. L., & Smith, R. (2005). Participation in school based extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37(1), 51-56.
- Darling, N. (2005). Participation in extracurricular activities and adolescent adjustment: Cross-sectional and longitudinal findings. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(5), 493-505.
- Davalos, D. B., Chavez, E. C., & Guardiola, R. J. (1999). The effects of extracurricular activity, ethnic identification, and perception of school on student dropout rates. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 21(1), 61-77.
- Drake, K. M., Longacre, M. R., MacKenzie, T., Titus, L. J., Beach, M. L., Rundle, A. G., & Dalton, M. A. (2015). High school sports programs differentially impact participation by sex. *Journal of Sport and Health Science*, 4(3), 282-288.
- Delaney, T., & Madigan, T. (2015). *The sociology of sports: An introduction*. McFarland.

- Dickie AM. (2013). *The effects of extracurricular activity involvement on developmental experiences and student achievement*. (Master's Thesis). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Dinç, Z. F., Uluöz, E., & Sevimli, D. (2011). Ailelerin çocuklarını spor ve fiziksel aktiviteye yönlendirmelerine ilişkin görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 93-102.
- Doğan, D. G. (2001). *Sporda başarıyı etkileyen sosyal faktörler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford: Oxford University.
- Dworkin, J. B., Larson, R. W., & Hansen, D. (2003). Adolescents' accounts of growth experiences in youth activities. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(1), 17-26.
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M., & Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issues*, 59(4), 865-889.
- Eccles, J. S., & Gootman, J. A. (2002). *Community programs to promote youth development*. Washington, DC: National Academy.
- Eccles, J. S., & Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research*, 14(1), 10-43.
- Eccles, J. S., & Midgley, C. (1989). *Stage-environment fit: Developmentally appropriate classrooms for young adolescents*. In C. Ames & R. Ames (Eds.), *Research on motivation in education*. San Diego, CA: Academic.
- Ekici, G. (2014). Views of teachers on responsibility perceptions about students' academic achievement and failure: The case of pre-service teachers of biology. *Elementary Education Online*, 13(4), 1414-1448.
- Ekici, S., Bayrakdar, A., & Ugur, A. O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 6(1), 430-444.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı.

- Ekiz, D. (2003). *Eğitim araştırmalarında yöntem ve metotlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojisi*. Ankara: Anı.
- Erkal, M. E., Güven, Ö., & Ayan, D. (1998). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Der.
- Fahey, T., Delaney, L., & Gannon, B. (2005). *School children and sport in Ireland*. Dublin: Irish Sports Council. 16.01.2016 tarihinde http://researchrepository.ucd.ie/bitstream/handle/10197/5559/Fahey_Delaney_&_anon_School_children_&_sport.pdf?sequence=1 sayfasından erişilmiştir.
- Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 367.
- Farb, A. F., & Matjasko, J. L. (2012). Recent advances in research on school-based extracurricular activities and adolescent development. *Developmental Review*, 32(1), 1-48.
- Fauth, R. C., Roth, J. L., & Brooks-Gunn, J. (2007). Does the neighborhood context alter the link between youth's after-school time activities and developmental outcomes? A multilevel analysis. *Developmental Psychology*, 43(3), 760-777.
- Fejgin, N. (2001). *Participation in high school competitive sports: A subversion of school mission or contribution to academic goals*. Contemporary issues in sociology of sport, 95-108.
- Feldman, A. F., & Matjasko, J. L. (2005). The role of school-based extracurricular activities in adolescent development: A comprehensive review and future directions. *Review of Educational Research*, 75(2), 159-210.
- Fırat, M., Kabakçı Yurdakul, I., & Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 65-86.
- Fidan, N. K. (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(1), 48-61.
- Fletcher, A. C., Elder, G. H. J., & Mekos, D. (2000). Parental influences on adolescent involvement in community activities. *Journal of Research on Adolescence*, 10(1), 29-48.

- Floyd, M. F., Bocarro, J. N., & Thompson, T. D. (2008). Research on race and ethnicity in leisure studies: A review of five major journals. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 1-22.
- Franklin, C. A. (2013). *Extracurricular activity in elementary students and the link between participation and achievement*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Franklin, J. (2004, December). *It takes a community: Keeping extracurricular activities available for at-risk students*. Education Update, 46(8). Retrieved from <http://www.ascd.org/publications/newsletters/education-update/sayfasından> erişilmiştir.
- Fredricks, J.A. (2012). Extracurricular participation and academic outcomes: Testing the over-scheduling hypothesis. *Journal of Youth Adolescence*, 41(3), 295-306.
- Fredricks, J. A., Alfeld, C., & Eccles, J. S. (2010). Developing and fostering passion in academic and nonacademic domains. *Gifted Child Quarterly*, 54(1), 18-30. doi:10.1177/0016986209352683.
- Fredricks, J. S., & Eccles, J. A. (2008). Participation in extracurricular activities in the middle school years: are there developmental benefits for African/American and European American youth? *Journal of Youth Adolescence*, 37(9), 1029-1043. doi: 10.1007/s10964-008-9309-4.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? Concurrent and longitudinal relations. *Developmental Psychology*, 42(4), 698-713.
- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2005). Developmental benefits of extracurricular involvement: Do peer characteristics mediate the link between activities and youth outcomes? *Journal of Youth and Adolescence*, 34(6), 507-520
- Freedman, J. L., Sears, D. O., & Carlsmith, J. M. (2003). *Sosyal Psikoloji*. (Dönmez, A. Çev.). (4. Baskı) Ankara: İmge.
- Fujita, K. (2006). The effects of extracurricular activities on the academic performance of junior high students. *Undergraduate Research Journal for the Human Sciences*, 5(1).
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasan, P. (2006). *Educational research: Competencises for analysis and applications*. New Jersey: Pearson Ecucation, Inc.

- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (1998). *Çocuk ve ergen gelişimi* (B. Onur, Çev.). Ankara: İmge.
- Gerber, S. (1996). Extracurricular activities and academic achievement. *Journal of Research and Development in Education*, 30(1), 42-50.
- Gısladattir, T. L. (2013). The effect of adolescents' sports clubs participation on self reported mental and physical conditions and future expectations. *Journal of Sports Sciences*, 31(10), 1139-1145.
- Gorard, S., & Taylor, K. (2004). *Combining methods in educational and social research*. New York, USA: Open University.
- Gök, G., & Erbaş, D. (2011). Okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.
- Göksu, T. (2007). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Seçkin.
- Gray, S. (2004). Team club sports clubs for adults: A model. *American Association Behavioral Soial Science Online Journal*, 7, 44-48.
- Greendorfer, S. L., & Lewko, J. H. (1978). Role of family members in sport socialization of children. *Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*, 49(2), 146-152.
- Guerremont, A., Findlay, L., & Kohen, D. (2014). Organized extracurricular activities: Are in-school and out-of-school activities associated with different outcomes for Canadian Youth? *Journal of School Health*, 84(5), 317-325.
- Guest, A. M., & McRee, N. (2009). A school-level analysis of adolescent extracurricular activity, delinquency, and depression: The importance of situational context. *Journal of youth and adolescence*, 38(1), 51-62.
- Gümüş, İ., Kurt, M., Güney, E. D., & Feyetörbay, E. (2011). Anne-baba tutumu ve okul başarısına etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(47), 423-442.
- Gürkan, E., & Ballı, Ö. M. (2014). Ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımlarıyla ilgili görüş ve beklentileri. *Celal Bayer Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 36-46.

- Güven, Ö. (2007). *Atatürk ve cumhuriyet döneminde beden eğitimi ve spor. Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze dil, kültür, eğitim*. N. Güngör (Editör). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim fakültesi.
- Güven, Ö. (2004). Gazi terbiye enstitüsü öğrencilerinin 1936'da Berlin'de düzenlenen "Dünya spor yüksek okulları beden eğitimi kongresi"ne katılımı ve Atatürk'ün desteği. *Eğitim Bilimleri Kongresi*.
- Hamilton, S. F. (1983). Synthesis of research on the social side of schooling. *Educational Leadership*, 40(5), 65-72.
- Hansen, D. M., Larson, R. W., & Dworkin, J. B. (2003). What adolescents learn in organized youth activities: A survey of self-reported developmental experiences. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 25-55
- Harmandar, İ. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Harris, K. W. (1999). *Parental expectations of high school interscholastic athletic Activities*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.Kirikkale-elibrary.com/sayfasından> erişilmiştir.
- Harrison, P.A., & Narayan, G. (2003). Differences in behavior, psychological factors, and environmental factors associated with participation in school sports and other activities in adolescence. *Journal of School Health*, 73(3), 113-120.
- Hauser, W. J., & Lueptow, L. B. (1978). Participation in athletics and academic achievement: A replication and extension. *The Sociological Quarterly*, 19(2), 304-309.
- Hesapçıoğlu, M. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (Eğitim Programları ve Öğretim). İstanbul: Beta.
- Higginson, D. C. (1985). The influence of socializing agents in the female sport participation process. *Adolescence*. Spring, 20(77), 73-82.
- Holland, A., & Andre, T. (1987). Participation in extracurricular activities in secondary school: What is known, what needs to be known. *Review of Educational Research*, 57(4), 437-466.

- Holt, N. L., Tamminen, K. A., Black, D. E., Sehn, Z.N., & Wall, M. P. (2008). Parental involvement in competitive youth sport Settings. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(5), 63–685. doi:10.1016/j.psychsport.2007.08.001.
- Hortaçsu, N. (2012). *En güzel psikoloji sosyal psikoloji*. Ankara: İmge.
- Howard, D. R., & Madrigal, R. (1990). Who makes the decision: the parent or the child? The perceived influence of parents and children on the purchase of recreation services. *Journal of Leisure Research*, 22(3), 244-258.
- Hoyle, R. H., & Leff, S. S. (1997). The Role of parental involvement in youth sport participation and performance. *Adolescence. Spring*, 32(125), 233-243.
- Huebner, A. J., & Mancini, J. A. (2003). Shaping structured out-of-school time use among youth: The effects of self, family, and friend systems. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(6), 453-463.
- Ivaniushina, V. A. & Aleksandrov, D. A. (2015) Socialization through informal education: The Extracurricular Activities of Russian Schoolchildren, *Russian Education & Society*, 57(4), 189-213.
- Israel, J. M. (2013). *Student extracurricular participation, student achievement, and school perception: An Elementary School Perspective*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- İlhan, E. L., Gencer, E., & Ulucan, H. (2011). Okul sporlarına katılan ve katılmayan ilköğretim öğrencilerinin ruhsal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(4), 265-276.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Verso.
- İsen, G., & Batmaz, V. (2002). *Ben ve toplum: Sosyal psikoloji*. İstanbul: Om.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112-133.
- Johnson, R., & Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *İnsan ve insanlar (Sosyal psikolojiye giriş)*. İstanbul: Evrim.
- Karaküçük, S. (1989). Beden eğitimi öğretmenlerinin etkinlik alanları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1).

- Karlı, S. (2006). *İlköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarının öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesine katkısı: Beypazarı ilçesinde bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, A., Bozaslan, H., & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 208-225.
- Kaya, M. (1997). Ailede ebeveyn tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, 193-204.
- Kayrı, M. (2009). “Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (Post-Hoc) teknikleri”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Kılıçgil, E. (2003). Ailelerin çocuklarını yaz futbol okullarına gönderme nedenleri, beklentileri ve sosyo-ekonomik durumları. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11-16.
- Kılıç, M. (2006). *Okul takımlarında yer alan sporcu öğrencilerin kulüp bazında spor yapma oranları ve bunu etkileyen faktörler* (Van İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıçaslan, A. (2001). *Aile fonksiyonlarının ve algılanan farklılaşmış anne-baba yaklaşımının kardeş ilişkileri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kızılkaya, A. (2009). *Lise öğrencilerinin spora katılımında ailenin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Knifsend, C. A., & Graham, S. (2012). Too much of a good thing? How breadth of extracurricular participation relates to school-related affect and academic outcomes during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(3), 379-389.
- Konuk Tahmazoğlu, G. (2014). *İlköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kotan, Ç., Hergüner, G., & Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi (Sakarya İli Örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslar arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Köse, E. (2003). *İlköğretim düzeyinde ders dışı etkinliklerin akademik başarıya ve okul kültürünü algılamaya etkisi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kremer-Sadlık, T., Izquierdo, C., & Fatiente, M. (2010). Making meaning of everyday practices: Parents' attitudes toward children's extracurricular activities in the United States and in Italy. *Anthropology ve Education Quarterly*, 41(1), 35-54.
- Kulaksızoğlu, A. (2002). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Laker, A. (2002). *The sociology of sport and physical education an introductory reader*. New york: London.
- Larson, R. W., Hansen, D. M., & Moneta, G. (2006). Differing profiles of development experiences across types of organized youth activities. *Developmental Psychology*, 42(5), 849-863.
- Larson, R. W., Richards, M. H., Sims, B., & Dworkin, J. (2001). How urban African American young adolescents spend their time: Time budgets for locations, activities, and companionship. *American Journal of Community Psychology*, 29(4), 565-597.
- Leff, S. S., & Hoyle, R. H. (1995). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(2), 187-203.
- Mahoney, J. L., Larson, R. W., & Eccles, J. S. (2005). Organized activities as context of development: Extracurricular activities, after school and community programs. *Psychology*.
- Mahoney, J. L., Cairns, B. D., & Farmer, T. W. (2003). Promoting interpersonal competence and educational success through extracurricular activity participation. *Journal of Educational Psychology*, 95(2), 409.

- Mahoney, J. L., Schweder, A. E., & Stattin, H. (2002). Structured after-school activities as a moderator of depressed mood for adolescents with detached relations to their parents. *Journal of Community Psychology*, 30(1), 69-86.
- Mahoney, J. L., & Stattin, H., (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behavior. The Role of structure and social context. *Journal of Adolescence*, 23(2), 113-127.
- Mahoney, J. L. (2000). School extracurricular activity participation as a moderator in the development of antisocial patterns. *Child Development*, 71(2), 502-506.
- Mahoney, J., & Cairns, R. (1997). Do extracurricular activities protect against early school dropout? *Developmental Psychology*, 33(2), 241-253.
- Mamak, H., & Koç, H. (2011). Yaz spor okullarına katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 357-363.
- Marsh, H. W., & Kleitman, S. (2003). School athletic participation: Mostly gain with little pain. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 25(2), 205-228.
- Marsh, H., & Kleitman, S. (2002). Extracurricular school activities: The good, the bad, and the nonlinear. *Harvard Educational Review*, 72(4), 464-515.
- Marsh, H. (1992). Extracurricular activities: Beneficial extension of the traditional curriculum or subversion of academic goals? *Journal of Educational Psychology*, 84(4), 553-562.
- Marsh, H. W. (1993). The effects of participation in sport during the last two years of high school. *Sociology of Sport Journal*, 10(1), 18-43.
- Masia, J. R., Plaza, D. M., Gonzalez, V. H., Deltell, C. J., & Roriguez, J. C. (2013). Parental attitudes towards extracurricular physical and sports activity in school-age children. *Journal of Human Sport and Exercise*, 3(8), 861-876.
- Maykut, P., & Morehouse, R. (1994). *Beginning qualitative research: A philosophic and practical guide*. London: The Falmer.
- McKay, J. P., & Pearson, K. (1988). *Sociodemographic characteristics of elite Australian athletes*. Mangon, J. and Small, R. (Eds). Sport, Culture and Society, New York.

- McNeal Jr, R. B. (1998). High school extracurricular activities: Closed structures and stratifying patterns of participation. *The Journal of Educational Research*, 91(3), 183-191.
- MEB, (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: Sosyal gelişim*. <http://hbogm.meb.gov.tr/moduler-programlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduler/sosyalgelisim.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Meece, J. L., & Eccles, J. S. (2010). *Handbook of research on schools, schooling, and human development*. New York: Routledge.
- Melnick, M. J., Sabo, D. F., & Vanfossen, B. (1992). Educational effects of interscholastic athletic participation on African-American and Hispanic youth. *Adolescence*, 27(106), 295-308.
- Merriam S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel.
- Metsäpelto, R. L., & Pulkkinen, L. (2012). Socioemotional behavior and school achievement in relation to extracurricular activity participation in middle childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(2), 167-182.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Miller, D. N., Gilman, R., & Martens, M. P. (2008). Wellness promotion in schools: Enhancing students' mental and physical health. *Psychology in the Schools*, 45(1), 5-15. doi: 10.1002/pits.20274.
- Monteiro, S., & Almeida, L. S. (2015). The relation of career adaptability to work experience, extracurricular activities, and work transition in Portuguese graduate students. *Journal of Vocational Behavior*, 91(2015), 106-112. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2015.09.006>
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye Giriş*. (S. Karakaş, Çev.). Ankara: Meteksan.
- Nebraske, L. (2010). *The relationship of participationon in extracurricular activitiest student achievement, student attendance, and student behavior in a nebraska school district*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/sayfasından> erişilmiştir.

- Ocak, Y., Keskin, V., Tortop, Y., & Gölünük, S. (2011). Çocuklarını yaz spor okullarına gönderen ailelerin sosyo-ekonomik durumları ve beklentileri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 13-21.
- O'Brien, E., & Rollefson, M. (1995). Extracurricular participation and student engagement. *National Center for Education Statistics Policy Issues*, 95(741), 1-4.
- Olige, M. (2009). *A comparative study of student athletes' academic performance, attendance, and behavior in-season versus out-of-season*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Otto, L. B. (1976). Extracurricular activities and aspirations in the status attainment process. *Rural Sociology*, 41(2), 217.
- Öncü, E., (2007). *Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımlarına yönelik tutumları ve beklentileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcanoglu, A. B. (1993). *Orta öğretimde okul spor etkinliklerine katılımın öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psiyatriye Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 394-422.
- Özer, D. S., & Özer, M. K. (2002). *Çocuklarda motor gelişim*. Ankara: Nobel.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. PDREM.
- Özsandıkçı, K. (2010). *Yüzme sporuna katılımda aile etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırhan.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Mesut Bütün-Selçuk Beşir Demir (Çev. Edt.). Ankara: Pegem A.

- Park, R. J. (2010). Women as leaders: what women have attained in and through the field of physical education. *The International Journal of the History of Sport*, 27(7), 1250-1276.
- Pedersen, S., & Seidman, E. (2005). *Contexts and correlates of out-of-school activity participation among low-income urban adolescents. Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after-school and community programs*, 85-109.
- Pehlivan, Z. (2009). Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlemlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 69-76.
- Pehlivan Z. (1998). Ders dışı okul spor etkinlikleri ve yeniden örgütlenmesi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 11-12.
- Peguro, A. A. (2011). Immigrant youth involvement in school-based extracurricular activities. *The Journal of Educational Research*, 104(1), 19-27.
- Perino, K. R. (2000). Parent involvement and extracurricular activities: Their effects on the academic achievement of high school students.
- Pierce, K. M., Hamm, J. V., & Vandell, D. L. (1999). Experiences in after-school programs and children's adjustment in first-grade classrooms. *Child Development*, 70(3), 756-767.
- Posner, R. A. (1995). *Overcoming law*. Harvard University.
- Posner, J. K., & Vandell, D. L. (1999). After-school activities and the development of low income urban children: a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 35(3), 868-879.
- Posner, J. K., & Vandell, D. L. (1994). Low-income children's after-school care: are there beneficial effects of after school programs?. *Child Development*, 65(2), 440-456.
- Powell, D. R., Peet, S. H., & Peet, C. E. (2002). Low-income children's academic achievement and participation in out-of-school activities in 1st grade. *Journal of Research in Childhood Education*, 16(2), 202-211.

- Poyraz, A. (1999). *Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Sportif Etkinliklerin Organizasyonu Katılım Sorunları ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Araştırma (Afyon İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal.
- Reeves, D. B. (2008). The extracurricular advantage. *Educational Leadership*, 66(1), 86-87.
- Riedel, E. (2014). *Perspectives of international baccalaureate diploma program students who participated in extracurricular and sports programs*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Robert, G. A. (2007). *The Effect of extracurricular activity participation on the relationship between parent involvement and academic performance in a sample of third grade children* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Sage, G. H. (1980). Parental influence and socialization into sport for male and female intercollegiate athletes. *Journal of Sport & Social Issues*, 4(2), 1-13.
- Sarı, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi, ailenin toplumdaki yeri*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem A.
- Seow, P. S. & Pan, G. (2014). A Literature review of the impact of extracurricular activities participation on students' academic performance. *Journal of Education for Business*, 89(7), 361-366, doi: 10.1080/08832323.2014.912195.
- Shannon, C.S. (2006). Parents' messages about the role of extracurricular and unstructured leisure activities: Adolescents' perceptions. *Journal of Leisure Research*, 38(3), 398-420.
- Shulruf, B., Tumen, S., & Tolley, H. (2008). Extracurricular activities in school, do they matter?. *Children and Youth Services Review*, 30(4), 418-426.

- Shumow, L., & Miller, J. D. (2001). Parents' at home and school academiz involvement with young adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 21(1),68-91.
- Silliker, S. A., & Quirk, J. T. (1997). The effect of extracurricular activity participation on the academic performance of male and female high school students. *School Counselor*, 44(4), 288-293.
- Simpkins, S. D., O'Donnell, M., Delgado, M. Y., & Becnel, J. N. (2011). Latino adolescents' participation in extracurricular activities: How important are family resources and cultural orientation? *Applied Developmental Science*, 15(1), 37-50.
- Synder, L. A. (2006). *Mixed-method designs, secondary data analysis and action research*. In J. H. McMillan & S. Sechumacher (Eds.) *Research in Education: Evidence based inquiry*. Boston, MA: Pearson.
- Snyder, E. E., & Spreitzer, E. A. (1973). Family influence and involvement in sports. *Research Quarterly. American Association for Health, Physical Education and Recreation*, 44(3), 249-255.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şencan, H. (2000). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin.
- Şerif, M., & Şerif, C.W. (1996). *Sosyal psikolojiye giriş II*. (M. Atakay ve A. Yavuz, Çev.). Ankara: Sosyal.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Şimşek, D., & Gökdemir, K. (2006). Ortaöğretimde atletizm yapan sporcu öğrencilerin atletizm branşına yönelme nedenleri ve beklentiler. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 83-90.
- Şirin, E. F., Çağlayan, H. S., Çetin, M. Ç., & İnce, A. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 98-110.

- Şişko, M., & Demirhan, G. (2002). İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 205-210.
- Taşğın, S. (2014). Suçu anlamada kriminolojik ekolojik teorinin bronfenbrenner'in ekolojik teorisi ile birlikte olası kullanımı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 130-157.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Taylor, S. E., Peplau, L.A., & Sears, D. O. (2007). *Sosyal psikoloji*. Ankara: İmge.
- Tekarslan, E., Baysal, C., Gencan, H., & Kılınç, T. (1989). Sosyal psikoloji. İstanbul: Filiz.
- Tepeköylü, Ö., & Yüksel, Y. (2010, Kasım). *Ortaöğretimde sporcu öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeyleri*. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Antalya.
- Thomas, W. B., & Moran, K. J. (1991). The stratification of school knowledge through extracurricular activities in an urban high-school. *Urban Education*, 26(3), 285-300.
- Tolan, B., İsen, G., & Batmaz, V. (1991). *Sosyal psikoloji*. Ankara: Adım.
- Toomey, R. B., McGuire, J. K., & Russell, S. T. (2012). Heteronormativity, schoolclimates, and perceived safety for gender nonconforming peers. *Journal of adolescence*, 35(1), 187-196.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(4), 543-559.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2002). Self-esteem and socioeconomic status: A meta analytic review. *Personality and Social Psychology Review Journal*, 6(1), 59-71.doi: 10.1207/S15327957PSPR06013.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45), 109-127.
- Valentine, J. C., Cooper, B., Bettencourt, A., & DuBois, D. L. (2002). Out-of-school activities and academic achievement: The mediating role of selfbeliefs. *Educational Psychologist*, 37(4), 245-256.

- Villarreal, V. (2012). *Characteristics and consequences af extracurricular activity participation of hispanic middle school students*. (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Volkwein-Caplan, K. A. (2004). *Culture, Sport, and Physical Activity*. Meyer & Meyer Verlag.
- Walters, S., Barr-Anderson, D. J., Wall, M., & Neumark-Sztainer, D. (2009). Does participation in organized sports predict future physical activity for adolescents from diverse economic backgrounds?. *Journal of Adolescent Health*, 44(3), 268-274.
- Warren, J. R. (2002). Reconsidering the relationship between student employment and academic outcomes: A new theory and better data. *Youth Society*, 33(3), 366-393. doi:10.1177/0044118X02033003002.
- Weiss, M. R., & Glenn, S. D. (1992). Psychological development and females' sport participation: An interactional perspective. *Quest*, 44(2), 138-157.
- Woods, R. B. (2011). *Social issues in sport*. (Second Edition). Human Kinetics.
- Woods, C. B., Tannehill, D., & Walsh, J. (2010). *The Children's Sport Participation and Physical Activity Study* (Csppa). Proceedings of the Fifth Physical Education, Physical Activity and Youth Sport (PE PAYS) Forum. University of Limerick June.
- Yaman, E. (2011). Rekreasyon bağlamında öğrenci algılarına göre sosyal kulüplerin işlevselliği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 35-48.
- Yavuzer, H. (2008). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yazar, T. (2012). Öğretmen adaylarının değerler hakkındaki görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 61-68.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. (1997). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 2(17), 7-17.
- Yılmaz, A., & Güven, Ö. (2015). Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeği. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 244-258.
- Yiannakis, A., & Melnick, M. J. (2001). *Contemporary issues in sociology of sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.

- Youngs, M. E. (2008). *Extracurricular activity participation and student reported sense of belongingness to school among alternative education students*. (Doctoral Dissertation). Retrieved from <http://proxy.kirikkale-elibrary.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Yörükoğlu, A. (2008). *Çocuk ruh sağlığı: Çocuğun kişilik gelişimi, eğitimi ve ruhsal sorunları* (29. Baskı). İstanbul: Özgür.
- Yüksel, S. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik direnç davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 341-354.
- Zaff, J. F., Moore, K. A., Papillo, A. R., & Williams, S. (2003). Implications of extracurricular activity participation. *Journal of Adolescent Research*, 18(6), 599-630.



Ek 1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı



T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12774561/44/5163268

20.05.2015

Konu: Anket İzni,

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Uygulama Genelgesi,

b) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 15.04.2015 tarih ve 044/1558 Sayılı yazısı.

Yapılacak olan araştırma bir ili kapsıyorsa izin işlemlerin ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüğünce sonuçlandırılması ilgi (a) genelge ile hükme bağlanmıştır.

İlgi (b) yazı ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Aynur YILMAZ, Müdürlüğümüze bağlı Resmi ve Özel Liselerde Prof. Doktor Özbay GÜVEN'in danışmanlığında "Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Faaliyetlere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutum ve Görüşleri" konulu tez çalışması yapması için izin talep etmektedir,

Müdürlüğümüze oluşturulan Araştırma Değerlendirme komisyonu tarafından düzenlenen araştırma formunda adı geçen Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Aynur YILMAZ'ın 25. 05.2015- 12.06.2015 tarihleri arasında eğitimi öğretimi aksatmadan tüm sorumluluğun okul müdürlüklerine ait olması kaydıyla gönüllülük esasına göre anket çalışmasını yapması, ve yapılan çalışmanın bitiminden sonra birer nüshasının Müdürlüğümüze elden teslim edilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınıza da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim,

İsmail ÇETİN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
20.05.2015

Adnan KAYIK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Eğitimden Sorumludur
Aşlı İle Ayarlar
20.05.2015

Ek 2. Eğitim Bilimleri Enstitüsü İzin Yazısı

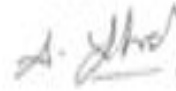
T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Doktora Programı 128194402 numaralı öğrencisiyim. "Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutum ve Görüşleri" isimli doktora tez çalışmam kapsamında Kırıkkale İl merkezindeki resmi ve özel liselerde öğrenim gören öğrencilerin velilerine anket uygulayabilmem için gerekli izni alırması hususunda Kırıkkale İl merkezindeki liselerin bağlı bulunduğu Kırıkkale İl Milli Eğitim Müdürlüğüne izin yazısının yazılmasını saygılarımla arz ederim.

(Okullarda anketlerin 25 Mayıs 12 Haziran 2015
tarihleri arasında yapılmasını istiyorum)


Prof. Dr. Özhay GÜVEN
Danışman

14.04.2015
Aynur YILMAZ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ABD
Doktora Öğrencisi



Adres:
Gazi Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

Telefon: 0534 280 50 42

EKLER:

- EK-1, Kişisel Bilgi Formu
- EK-2, Ders Dışı Sportif Etkinliklere
Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği
- EK-3, Okulların İsim Listesi

Ek 3. Evreni Oluşturan Ebeveynlerin Çocuklarının Okudukları Okullar ve TEOG Başarılarına Göre Sınıflandırılması

TEOG	Evreni Oluşturan Okullar	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf	TEOG PUANI
Üst Grup	Kırıkkale Fen Lisesi	120	132	94	82	476.1645
	Kırıkkale Osman Gazi Anadolu Lisesi	137	136	152	108	457.6456
	Kırıkkale Atatürk Anadolu Lisesi	136	170	160	128	431.7891
	Kırıkkale Anadolu Lisesi	170	171	162	132	420.9265
Orta Grup	Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi	171	160	140	148	368.4027
	Kırıkkale Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	61	33	38	44	368.2779
	Süleyman Demirel Anadolu Lisesi	194	194	142	120	364.0260
	Kırıkkale Lisesi	187	156	139	206	305.9721
	Malazgirt Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	102	102	50	11	280.2400
	Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	135	50	32	19	277.6040
	Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi	184	203	96	93	240.2528
	Yeni Mahalle Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	143	123	107	191	202.0270
	Kırıkkale Mesleki ve Anadolu Lisesi	473	437	419	437	182.9740
	Alişen İğde Mesleki ve Teknik Lise	73	48	73	48	172.0890
	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	204	154	145	185	148.2960
	17 Ağustos Meslek Lisesi	55	38	47	26	144.8360
	Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	133	128	154	176	143.0890
	Gülbeyaz Sümer Anadolu Lisesi	29	19	25	12	140.9396
	Kırıkkale Anadolu İmam hatip Lisesi	284	222	232	138	138.0412
	Yeşil Vadi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	47	26	34	44	134.9870
	Naciye Pehlivan Saran Anadolu Lisesi	165	85	72	107	131.9400
	Yaylacık Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	84	100	71	71	129.4810
	Özel Kızılırmak Fen Lisesi	20	13	17	19	-
	Kırıkkale Spor Lisesi	56	22	29	28	-
Alt Grup	Kırıkkale Güzel Sanatlar Lisesi	49	30	46	53	-
	Özel ABC Hasan Dede Orhan Demirhan Anadolu Lisesi	12	-	8	32	-
	Özel ABC Hasan Dede Orhan Demirhan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	63	98	89	-	-
	Özel Gözdesen Anadolu Lisesi	69	24	63	82	-
	Özel Kırıkkale Yonca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	66	78	63	-	-
	Özel Kızılırmak Anadolu Lisesi	65	36	87	98	-
	Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	152	94	164	181	-

*Okulların başarı düzeylerinin tespit edilmesinde 2014-2015 TEOG puanları dikkate alınmıştır.

Ek 4. Örnekleme Oluşturan Okullar ve Sınıf Seviyesinde Katılımcı Sayıları

TEOG	Evreni Oluşturan Okullar	9. sınıf	10. Sınıf	11. sınıf	12. Sınıf
Üst Grup	Kırıkkale Fen Lisesi	33	35	35	-
	Kırıkkale Osman Gazi Anadolu Lisesi				
Orta Grup	Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi	159	145	121	126
	Kırıkkale Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				
	Kırıkkale Lisesi				
	Yeni Mahalle Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				
	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				
	Kırıkkale Atatürk Anadolu Lisesi				
	Kırıkkale Anadolu İmam hatip Lisesi				
	Özel Kızılırmak Fen Lisesi				
	Kırıkkale Spor Lisesi				
	Kırıkkale Güzel Sanatlar Lisesi				
Alt Grup	Özel Gözdesen Anadolu Lisesi	30	22	31	38
	Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi				

*Okullardan öğrenci örnekleme dahil edilirken, okulların yer aldığı tabaklardaki öğrenci sayıları dikkate alınmıştır.

Ek 5. Kişisel Bilgi Formu

Sayın veli,

Bu çalışma, çocuğunuzun ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumuz hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır. Ders dışı sportif etkinlikler, öğrencilerin gönüllü olarak okuldan arta kalan zamanda önceden belirlenmiş planlı ve programlı etkinlikler olan okul spor takımları ve spor kulüplerinde yapılan sportif etkinlikleri içermektedir. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır.

Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan; ikinci bölüm ise çocuğunuzun ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumunuzu belirlemek amacıyla hazırlanan 17 maddeden oluşmaktadır.

Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için her bir ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplamamış hiçbir ifade bırakmayınız.

Katılımınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Aynur YILMAZ

Gazi Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Doktora Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Yaşınız:.....

3. Öğrenim Durumunuz: () İlkokul () Ortaokul () Lise
() Önlisans () Lisans () Lisansüstü

4. Mesleğiniz:

() Memur () İşçi () Ev Hanımı () Serbest Meslek
() Çiftçi () Diğer.....(yazınız).

5. Ailenizin aylık gelir durumu:

() 0-1200 TL () 1201-2000 TL () 2001-2500 TL
() 2501-3000 TL () 3001 TL ve üzeri

Kendi aylık geliriniz:.....(rakamla yazınız.)

6. Kaç çocuğunuz var?(rakamla yazınız.)

7.Spor yapıyor musunuz? () Evet () Hayır

8. 7. Soruya cevabınız “Evet” ise haftada kaç kere sportif etkinliğe katılıyorsunuz?

Belirtiniz:.....(rakamla yazınız.)

9. Sporla ilgili haberleri takip ediyor musunuz? () Evet () Hayır

10. Çocuğunuzun cinsiyeti: () Kız () Erkek

11. Çocuğunuz kaçınıcı sınıfta okuyor?

() 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf

12. Çocuğunuzun okuduğu lise türü nedir?

() Meslek Lisesi () Anadolu Lisesi () Fen Lisesi () İmam hatip Lisesi

13. Çocuğunuzun akademik (okul) başarısını nasıl görüyorsunuz?

() Düşük () Orta () Yüksek

14. Çocuğunuzun sportif etkinliklere katılımını destekliyor musunuz?

() Evet () Hayır

15. Çocuğunuz ders dışı sportif etkinliklere (okul ve kulüp sporları) katılıyor mu?

() Evet () Hayır

16. 15. Soruya cevabınız “Evet” ise, çocuğunuzun katıldığı sportif etkinlik nedir?

() Atletizm () Voleybol () Hentbol () Basketbol
() Futbol () Diğer.....(yazınız.)

Ek 6. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği

“Örnek İşaretleme”	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklere katılması için cesaretlendiririm.	1	2	3	4	5

	Bu ölçek, ders dışı sportif etkinliklere yönelik bazı ifadeleri içermektedir. Sizden istenen her ifadeyi dikkatlice okumanız, ifadelerin karşısındaki kutucuklardan sadece birini (X) şeklinde işaretlemenizdir. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenirliği için lütfen tüm ifadeleri içtenlikle cevaplayınız. İşaretlenmemiş hiçbir ifade bırakmayınız.	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kötü alışkanlıklar edinmesini engeller.					
2	Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklere katılması için cesaretlendiririm.					
3	Ders dışı sportif etkinlikler gereklidir.					
4	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ergenlik dönemini sorunsuz geçirmesine katkı sağlar.					
5	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akademik -okul- başarısını engeller.					
6	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ahlaki gelişimine katkı sağlar.					
7	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumu çok yönlü geliştirir.					
8	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma kendi yeteneklerini tanıma fırsatı verir.					
9	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmasını sağlar.					
10	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun derslere devamını olumsuz etkiler.					
11	Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklerin önemi hakkında bilgilendiririm.					
12	Ders dışı sportif etkinlikler eğitimin tamamlayıcı bir parçasıdır.					
13	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun sosyalleşmesi için uygun ortam değildir.					
14	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma liderlik vasfı kazandırır.					
15	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kendini daha rahat ifade etmesini sağlar.					
16	Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğumun akademik –okul- başarısını olumsuz etkilediğine inanmam.					
17	Çocuğumun ders dışı sportif etkinliklere katılımı için gerekli olan araç-gereci sağlarım.					
NOT: Bu çalışma kapsamında ilgili araştırmacı ile mülakat (görüşme) yapmak isterseniz, size daha sonra ulaşabilmemiz için iletişim bilgilerinizi yazınız.						
Telefon No.....ya da e-mail adresi						

Ek 7. Görüşme Kişisel Bilgi Formu

Görüşme Saati:

Tarih:

Yer:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Katılımcı: _____ Takma İsim: _____

Katılımcı Cinsiyeti: _____

Katılımcı Yaşı: _____

Katılımcı Öğrenim Durumu: _____

Katılımcı Mesleği _____

Katılımcı Spor Yapma Durumu _____

Ek 8. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşme Formu

Görüşme teklifimi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Görüşmeye başlamadan önce sizi çalışmanın amacı hakkında bilgilendirmek istiyorum. Bu çalışmanın amacı, çocuğunuzun ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik görüşlerinizi ve bu etkinliklerden beklentilerinizi belirlemektir.

Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacaktır, çalışmayı yürüten araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Görüşmeye istediğiniz an ara verebilir ya da bitirebiliriz. Eğer kabul ediyorsanız görüşmemiz ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınacaktır.

1. Öncelikle ders dışı sportif etkinlikler hakkındaki genel düşünceniz nedir?
2. Bu etkinliklerin çocuğunuzun gelişimine katkı sağladığını/sağlayacağını düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

* Hatırlatma: sosyal gelişim, bilişsel gelişim, fiziksel gelişim, psikolojik gelişim, okula olumlu bağlılık, arkadaş ve öğretmenlere uyum açısından.

3. Peki özellikle ergen gelişimi açısından düşünecek olursanız bu etkinlikleri nasıl değerlendirirsiniz?

4. Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğun akademik (okul) başarısı üzerine nasıl bir etkisi vardır? Açıklayınız.

* Hatırlatma: olumlu ya da olumsuz

- Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Görüşme burada sona ermiştir. Katılımınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Ek 9. İçerik Analizi Örneği

K1

vardı. Benim pek o kadar sportif etkinliğim olmadığından dolayı tanıdığım o kadar kişi olmadı. Çocuğumun çevre edinmesini istediğimden dolayı bu etkinliklere katılmıyordum. Çocuğumu yazın üç ay boyunca yüzmeye getirdim hergün bir şeyler öğrensin yüzmevi öğrensin diye. Çünkü ben yüzmeyi tam beceremediğim için hep kenarlarında yüzdüm denizde olsun. Onların daha iyi beceriler kazanması için mücadele ettim. Yani hep yönlendirmeye çalıştım ama çocuğumda bunu başaramadım. Oğlum akademik yönden çok iyi okul birincisi. Ders konusunda başarılı ama sportif etkinliklerde yeterince ilgili değil. Şöyle bir şey yaşadım geçen sene beden eğitimi öğretmeni düşük not vermeseydi, şimdi fen lisesindeydi. Çocuğumda yetenek yoktu. Yetenek olmaması nedeniyle onu geliştirmeye çalıştım ama gücüm yetmedi.

Aynur: Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğunuzun okul başarısına etkisi nasıldır?

Katılımcı: Olumsuz etkisi olacağını düşünmüyorum. Arkadaşlık sosyal yönden faydalı olacaktır. Spor yapmasa da başka şeylerle uğraşıyor. İnternete giriyor bunun yerine spor yapmasını istardım. Daha başarılı olurdu bir zararı olacağını düşünmüyorum. Faydası olacağını düşünüyorum.

Aynur: Bu etkinlikler çocuğunuzun gelişimini nasıl etkiler?

Katılımcı: Psikolojik olarak hırsmı dışarıya atmasını sağlar tabi içine kapanıklığı engeller. Daha değişik insanlarla tanıştığı esnada daha başka yetenekler elde edeceğini düşünüyorum tabi. Ayrıca bu etkinliklerden elde edeceği başarı onun okula daha istekli gelmesini sağlar, okulu benimser. Örneğin bir madalya aldığında, okula olan ilgisinde artış olacağına inanıyorum. Çocuğumun bu tip etkinliklere katılmaması arkadaş çevresinin oluşmamasına neden oluyor. Sınıfta haydar derste birinci olarak düşünülüyor ders

SOSYALLEŞME

BECERİ KAZANIMI

Akademik başarıda artış

Zararlı alışkanlıklarda uzak tutma

Psikolojik iyi oluş

Okula iklimini benimseme

K2

Katılımcı: Kesinlikle sağladığını düşünüyorum. Şimdi okulda dart yarışması vardı, ok atma. Burada tabi ki çocuğum madalya kazandığı için çok mutlu oldu. İşte yapabildim. Kendine aşırı derecede geldi. Bu yönden memnun olduk. Bizde tabi ki hepsini yapabileceğini ama birazcık her ne olursa olsun basit görmemek her işi. Çalışma gerektiğini söyledik. Burada da yüzmeye gönderdiğimde boyu birazcık kısaydı oğlumu hani yüzmeye ve zıplama olarak basket hoşumuza gitti. Araştırdığımızda da gerçekten bu üzerinde etkisi olduğunu öğrendik. Bu yüzden de hem basketeye hem de yüzmeye gönderdim geçen sene bu sene sadece yüzmeye ile vücut geliştirmeye gitti. Vücut geliştirmeyi tabi ki şuan için erken olarak gördüm ama çocuk istediği için bir buçuk ay kadar gitti. Sonra ders tut hocası yeterince derse ağırlık vermediğini hep sporla ilgilenip dinlenmeyi de ihmal ettiği için derslerde birkaç kez uyuduğunu belirtti. Çocuğumun sosyal gelişimine de katkı sağladı. Gittiği spor branşında çeşitli arkadaşları oldu. Tabi orada görüşmekle de bırakmadı. Yine biraz önceki konuya değineceğim internet konusu. Arkadaşları ile birlikte ilişkilerini internette devam ettirdi. Bu da tabi ki bize sıkıntı oldu. Telefonunu o yüzden kısıtladık.

Çocuğumu yüzmeye gitmesi için kendimiz araçla getir götür yaptırarak. Eşim ve ben dönüşümlü olarak çocuğumuzu yüzmeye götürdük. Çocuğum kafasını kaldırdığında ailesinin yanında olduğunu gördü.

Kendine güven duygusu

Farklı arkadaşlıklar edinme (sosyal çevre)

Aile desteği

Maddive manevi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	YILMAZ, Aynur
Uyruğu	T.C
Doğum tarihi ve yeri	03.01.1986, Trabzon
Medeni hali	Bekâr
E-Posta	yilmazaynr@hotmail.com aynuryilmaz@kku.edu.tr

Eğitim Derece	Okul/Program	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	03.07.2009
Yüksek Lisans	Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor ABD	03.07.2012
Doktora	Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor ABD	Devam ediyor

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
8 Şubat-24 Mart 2013	Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor	Arş. Gör.
25 Mart-7 Ekim 2013	Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu	Arş. Gör.
8 Ekim 2013- 23 Kasım 2014	Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor	Arş. Gör.
24 Kasım 2014-devam ediyor	Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi	Arş. Gör.

Yabancı Dili	İngilizce
--------------	-----------



“GAZİ GELECEKTİR..”